

T.C.
ERCIYES ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
TÜRKÇE EĞİTİMİ BİLİM DALI

ORTAOKUL 6-7-8. SINIF ÖĞRENCİLERİNİN KİTAP OKUMA
AMAÇ VE STRATEJİLERİ

HAZIRLAYAN

Mehmet GÜL

DANIŞMAN

Doç. Dr. Adnan KARADÜZ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

HAZİRAN 2013

KAYSERİ

T.C.
ERCIYES ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
TÜRKÇE EĞİTİMİ BİLİM DALI

ORTAOKUL 6-7-8. SINIF ÖĞRENCİLERİNİN KİTAP OKUMA
AMAÇ VE STRATEJİLERİ

HAZIRLAYAN

Mehmet GÜL

DANIŞMAN

Doç. Dr. Adnan KARADÜZ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

HAZİRAN 2013

KAYSERİ

BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK

Bu çalışmadaki tüm bilgilerin, akademik ve etik kurallara uygun bir şekilde elde edildiğini beyan ederim. Aynı zamanda bu kural ve davranışların gerektirdiği gibi, bu çalışmanın öztünde olmayan tüm materyal ve sonuçları tam olarak aktardığımı ve referans gösterdiğimi belirtirim.

Adı – Soyadı: Mehmet GÜL

İmza:

“Ortaokul 6-7-8. Sınıf Öğrencilerinin Kitap Okuma Amaç ve Stratejileri” isimli yüksek lisans tezi, Erciyes Üniversitesi Lisansüstü Tez Önerisi ve Tez Yazma Yönergesi’ ne uygun olarak hazırlanmıştır.

Tezi Hazırlayan

Mehmet GÜL

Danışman

Doç. Dr. Adnan KARADÜZ

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Türkçe Eğitimi ABD Başkanı

Doç. Dr. Adnan KARADÜZ

Doç. Dr. Adnan KARADÜZ danışmanlığında Mehmet GÜL tarafından hazırlanan “Ortaokul 6-7-8. Sınıf Öğrencilerinin Kitap Okuma Amaç ve Stratejileri” isimli bu çalışma jürimiz tarafından Erciyes Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Türkçe Eğitimi Anabilim Dalında yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

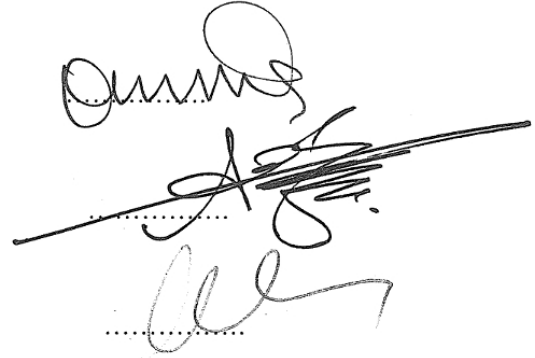
20.06.2013

JÜRİ

Danışman : Doç. Dr. Adnan KARADÜZ

Üye : Doç. Dr. Ali GÖÇER

Üye : Yrd. Doç. Dr. Şahika KARACA

Onay :

Bu tezin kabulü Enstitü Yönetim Kurulunun 27.06.2013 tarih ve 22 sayılı kararı ile onaylanmıştır.

20.06.2013
Enstitü Müdürü
Prof. Dr. Ahmet ŞAHİN

TEŞEKKÜR

Bu çalışmamda bilgi pınarlarından su içtiğim benim için hiçbir zaman emeklerini esirgemeyen tüm hocalarıma teşekkürlerimi borç biliyorum. Ayrıca araştırma sürecimde her yönden desteğini gördüğüm kıymetli hocam Doç. Dr. Adnan KARADÜZ' e teşekkür ederim.

Beni yetiştiren, bugüne kadar her daim yanımda olan sevgili aileme çok teşekkür ederim.

Çalışmalarım esnasında görüşlerine başvurduğum beni kırmayan tüm öğrenci ve öğretmen arkadaşlarıma minnettarım.

ORTAOKUL 6-7-8. SINIF ÖĞRENCİLERİNİN KİTAP OKUMA AMAÇ VE STRATEJİLERİ

Mehmet GÜL

Erciyes Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi, Haziran 2013

Danışman: Doç. Dr. Adnan KARADÜZ

ÖZET

Bu araştırmada ortaokul 6, 7, 8. sınıf öğrencilerinin kitap okuma süreçlerinde hangi yaşantıları yaşadıkları, kitap okurken nelere önem verdikleri, okuma amaçlarını oluşturan etmenlerin neler olduğu, okuma stratejilerinden hangilerini sıklıkla kullandıkları çeşitli değişkenler açısından incelenmeye çalışılmıştır. Araştırma sürecinde nitel araştırma yöntemlerinden betimsel analiz yöntemi, nicel araştırma yöntemlerinden ise tarama modeli kullanılmıştır. Öğrencilerin kitap okuma amaçları ve stratejileri cinsiyet ve sınıf yönünden karşılaştırılmalı olarak incelenmiştir. Bununla birlikte öğrencilerin kitap okuma amaçları ve stratejilerini kullanım oranları belirlenmeye çalışılmıştır. Bu amaçla öğrencilere kitap okuma amacı ve stratejilerine yönelik açık uçlu sorulardan oluşan mülakat formu uygulanmıştır. Araştırmanın daha etkili sonuçlar vermesi amacıyla öğrencilerle odak grup görüşmesi yapılmıştır. Öğrencilerden alınan cevaplar betimsel analiz yöntemi ile değerlendirilmiştir. Öğrencilere uygulanan anket ve görüşme sonuçlarına katkıda bulunmak amacıyla öğretmenler ile görüşmeler yapılmıştır. Öğretmen görüşleri ile araştırma sonucunda elde edilen veriler arasında karşılaştırmalar yapılmıştır.

Bu araştırmanın çalışma evrenini 2012- 2013 yılında Kayseri ilinin Melikgazi, Kocasinan, Talas ve İncesu ilçelerinde okuyan ortaokul 6-7 ve 8. sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırmanın örnekleme bu öğrenciler arasından amaçlı örnekleme yöntemi ile seçilen öğrencilerden oluşmaktadır. Araştırmada F testi (tek yönlü varyans analizi), derecelendirme analizi (yüzde, frekans) ve t - testi kullanılmıştır.

Araştırma sonucunda öğrencilerin okuma amaçlarının ve stratejilerinin maddeler özelinde sınıf ve cinsiyet değişkeni açısından farklılaştığı görülmüştür. Öğrencilerin okuma amaçları ve stratejilerini kullanım oranlarında da sınıf ve cinsiyet değişkeni açısından farklılaşmanın olduğu tespit edilmiştir.

Betimsel analiz sonuçlarına göre öğrencilerin bulunduğu ortamın okuma stratejilerini etkilediği tespit edilmiştir. Ayrıca derslerde farklı okuma stratejileri kullanılmasının ve canlandırarak okuma yönteminin öğrenciler tarafından istenildiği bunun yanında not alarak ve soru hazırlayarak okuma yöntemlerinin fazla kullanılmak istenmediği belirlenmiştir. Öğrencilerin derslerdeki metin okuma sürecinde aktif olarak yer alma istekleri de tespit edilmiştir.

Anahtar kelimeler: Türkçe eğitimi, Okuma; Okuma amaçları; Okuma stratejileri

SECONDARY SCHOOL GRADE 6-7-8 STUDENTS' AIMS AND STRATEGIES OF READING BOOK

Mehmet GÜL

Erciyes University Educational Institute, Department of Turkish Education

Master's Thesis, June 2013

Consultant: Assoc. Prof. Dr. Adnan KARADÜZ

ABSTRACT

In this research, it is tried to search that the secondary school grade 6,7,8 students' experience, what they give importance, what elements affect their reading aims and which strategies they usually use during reading books in terms of different variaties. During the research, descriptive analysis method which is one of the qualitative research methods and scanning technique which is one of the quantitative research methods are used. Students' aims and strategies of reading are compared in terms of their genders and grades. Moreover, it is tried to identified that the rates of students' usage of reading aims and strategies. So an interview form that includes open-ended questions is applied to the students. In order to research's giving more effective results, the focus group discussion is used. The students' answers are evaluated with descriptive analysis method. Also, it is discussed with teachers in order to contribute to results of questionnaire and interview. The teachers' opinions and the results of research are compared.

This research includes the students attended secondary schools grade 6,7,8 in Melikgazi, Kocasinan, İncesu and Talas in Kayseri. The samples of this research are composed of students chosen from those students with the purposive sampling method. In the research, F test (one-way analysis of variance), rating analysis (percentage, frequency) and t-test are used.

In the result of the research, it is shown that students' aims and strategies of reading show difference according to their grades and genders. Also, it is found that the rate of students' usage of reading aims and strategies are different according to their grades and genders.

According to the results of the descriptive analysis, it is found that the environment where students affect their reading strategies. Also, it is found that the students want to be dramatized what they read and to be used different types of reading strategies in lessons. On the other hand, they rarely want to read by preparing some questions or taking notes while reading. Also, students' desire to take place actively during reading activities in lessons is found, too.

Keywords: Turkish Education, Reading, Reading Aims , Reading Strategies

İÇİNDEKİLER

BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK SAYFASI.....	i
YÖNERGEYE UYGUNLUK SAYFASI.....	ii
KABUL VE ONAY SAYFASI.....	iii
TEŞEKKÜR.....	iv
ÖZET.....	v
ABSTRACT.....	vi
İÇİNDEKİLER.....	vii
TABLOLAR LİSTESİ.....	xii
KISALTMALAR VE SİMGELER LİSTESİ.....	xiv

GİRİŞ.....	1
-------------------	----------

1. BÖLÜM

1. Genel Bilgiler.....	10
1. 1. Dil Nedir?.....	10
1. 2. Ana Dil Eğitimi.....	11
1. 2. 1. Dinleme	13
1. 2. 2. Konuşma.....	13
1. 2. 3. Okuma.....	14

1.2. 4. Yazma.....	15
1. 2. 5. Dil bilgisi.....	16
1. 3. Okuma Becerisi.....	16
1.3.1. Okuma Becerisi Öğretiminin Amaçları.....	18
1.4. Okuma Alışkanlığı.....	19
1.5. Okumanın Önemi.....	22
1.6. Okuma Amacı	23
1.6.1. Kitap Okuma Amacının Sosyal Boyutu.....	24
1.6.2. Kitap Okuma Amacının Duyuşsal Boyutu.....	24
1.6.3. Kitap Okuma Amacının Bilişsel Boyutu.....	24
1.7. Okuma Stratejisi.....	25
1.7.1. Okuma Stratejilerinin Amaçları.....	25
1.7.2. Sesli Okuma.....	27
1.7.3. Sessiz Okuma.....	27
1.7.4. Göz Atarak Okuma.....	28
1.7.5. Özetleyerek Okuma.....	28
1.7.6. Not Alarak Okuma.....	28
1.7.7. İşaretleyerek Okuma.....	29
1.7.8. Tahmin Ederek Okuma.....	29

1.7.9. Soru Sorarak Okuma.....	29
1.7.10. Söz Korosu.....	30
1.7.11. Okuma Tiyatrosu.....	30
1.7.12. Ezberleme.....	30
1.7.13. Metinlerle İlişkilendirme.....	31
1.7.14. Tartışarak Okuma.....	31
1.7.15. Eleştirel Okuma.....	31
1.7.16. Kitap Okuma Stratejisinin Bilişsel Boyutu.....	32
1.7.17. Kitap Okuma Stratejisinin Duyuşsal Boyutu.....	32

2. BÖLÜM

Yöntem	33
2.1. Araştırmanın Modeli	33
2.2. Veri Toplamada Kullanılan Ölçme Araçları	34
2.2.1. Likert Tipi Okuma Stratejileri Ölçeği	34
2.2.2. Açık Uçlu Sorular	41
2.2.3. Öğrencilerle Odak Grup Görüşmesi.....	41

2.2.4. Standartlaştırılmış Açık Uçlu Görüşme	42
2.3. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi	42
2.4. Verilerin Toplanması.....	43
2.5. Verilerin Analiz Edilmesi.....	44

3. BÖLÜM

Bulgular ve Yorum.....	45
3.1. Nicel Araştırma Yöntemi ile Elde Edilen Verilerin Araştırılması.....	45
3.1.1. Ortaokul 6, 7, 8. Sınıf Öğrencilerinin Kitap Okuma Amaçları Cinsiyete Göre Farklılık Göstermekte midir?.....	45
3.1.2. Ortaokul 6, 7, 8. Sınıf Öğrencilerinin Kitap Okuma Amaçları Sınıf Seviyelerine Göre Farklılık Göstermekte midir?.....	56
3.1.3. Ortaokul 6, 7, 8. Sınıf Öğrencilerinin Kitap Okuma Stratejileri Cinsiyete Göre Farklılık Göstermekte midir?.....	63
3.1.4. Ortaokul 6, 7, 8. Sınıf Öğrencilerinin Kitap Okuma Stratejilerini Kullanım Düzeyleri Sınıf Seviyelerine Göre Farklılık Göstermekte midir?.....	73
3.1.5. Ortaokul 6,7, 8. Sınıf Öğrencilerinin Kitap Okuma Amaçlarını Kullanma Seviyeleri Nedir?.....	79
3.1.6. Ortaokul 6,7, 8. Sınıf Öğrencilerinin Kitap Okuma Stratejilerini Kullanma Seviyeleri Nedir?.....	87
3.2. Nitel Veri Analizi Yöntemiyle Elde Edilen Verilerin Analiz Edilmesi.....	93
3.2.1. Öğrencilerin Okuma Amaçları ile İlgili Verilerin Analizi.....	95
3.2.2. Öğrencilerin Kitap Okuma Stratejileriyle İlgili Verilerin Analizi.....	97

3.2.3. Öğrencilerin Kitap Okuma Amaç ve Stratejileriyle İlgili Odak Grup Görüşmesi.....	100
3.2.4. Türkçe Öğretmenleriyle Yapılan Görüşmeye Ait Bulgular.....	109
4. BÖLÜM	
TARTIŞMA- SONUÇ VE ÖNERİLER	114
4.1. Tartışma.....	114
4.2. Sonuç.....	120
4.3. Öneriler.....	123
EKLER	126
KAYNAKLAR	135
ÖZ GEÇMİŞ	

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 2.1. Ön Test Sonucu Oluşan Kitap Okuma Amacı Anketi Alfa Katsayısı Değeri- 48 Madde.....	35
Tablo 2.2. Ön Test Sonucu Oluşan Kitap Okuma Amacı Anketi Alfa Katsayısı Değeri- 40 Madde.....	36
Tablo 2.3. Ön Test Sonucu Oluşan Kitap Okuma Stratejileri Anketi Alfa Katsayısı Değeri- 38 Madde.....	36
Tablo 2.4. Ön Test Sonucu Oluşan Kitap Okuma Stratejileri Anketi Alfa Katsayısı Değeri- 34 Madde.....	36
Tablo 2.5. Kitap Okuma Amacı Anketindeki Maddelerin Faktör Değerleri.....	38
Tablo 2.6. Kitap Okuma Stratejileri Anketindeki Maddeleri Faktör Değerleri.....	39
Tablo 2.7. Öğrencilerin Sınıfları.....	43
Tablo 2.8. Katılımcı Öğrencilerin Cinsiyetleri.....	43
Tablo 3.1. Öğrencilerin Anket Maddelerine Verdikleri Cevaplara İlişkin Test Sonuçları.....	45
Tablo 3.2. Ortaokul 6, 7, 8. Sınıf Öğrencilerinin Kitap Okuma Amaçlarını Belirleme Anketi Ortalamalarına Ait Varyans Analizi Sonuçları (1-10.Maddeler).....	59
Tablo 3.3. Ortaokul 6, 7, 8. Sınıf Öğrencilerinin Kitap Okuma Amaçlarını Belirleme Anketi Ortalamalarına Ait Varyans Analizi Sonuçları (11-20.Maddeler).....	60
Tablo 3.4. Ortaokul 6, 7, 8. Sınıf Öğrencilerinin Kitap Okuma Amaçlarını Belirleme Anketi Ortalamalarına Ait Varyans Analizi Sonuçları (21-30.Maddeler).....	61
Tablo 3.5. Ortaokul 6, 7, 8. Sınıf Öğrencilerinin Kitap Okuma Amaçlarını Belirleme Anketi Ortalamalarına Ait Varyans Analizi Sonuçları (31-40.Maddeler).....	62
Tablo 3.6. Öğrencilerin Anket Maddelerine Verdikleri Cevaplara İlişkin Test Sonuçları.....	63

Tablo 3.7. Ortaokul 6, 7, 8. Sınıf Öğrencilerinin Kitap Okuma Stratejilerini Belirleme Anketi Ortalamalarına Ait Varyans Analizi Sonuçları (1-10.Maddeler).....	75
Tablo 3.8. Ortaokul 6, 7, 8. Sınıf Öğrencilerinin Kitap Okuma Stratejilerini Belirleme Anketi Ortalamalarına Ait Varyans Analizi Sonuçları (11-20.Maddeler).....	76
Tablo 3.9. Ortaokul 6, 7, 8. Sınıf Öğrencilerinin Kitap Okuma Stratejilerini Belirleme Anketi Ortalamalarına Ait Varyans Analizi Sonuçları (21-30.Maddeler).....	77
Tablo 3.10. Ortaokul 6, 7, 8. Sınıf Öğrencilerinin Kitap Okuma Stratejilerini Belirleme Anketi Ortalamalarına Ait Varyans Analizi Sonuçları (31-34.Maddeler).....	79
Tablo 3.11. Ortaokul 6,7, 8. Sınıf Öğrencilerinin Kitap Okuma Amaçları Analizi.....	79
Tablo 3.12. Ortaokul 6,7, 8. Sınıf Öğrencilerinin Kitap Okuma Stratejileri Analizi.....	87

KISALTMALAR VE SİMGELER LİSTESİ

Akt. : Aktaran

Edt. : Editör

H. Katılmıyorum: Hiç Katılmıyorum

K.Katılmıyorum: Kesinlikle Katılmıyorum

MEB: Millî Eğitim Bakanlığı

p.: Page

s.: Sayfa

T.Katılıyorum: Tamamen Katılıyorum

TDK: Türk Dil Kurumu

vb.: ve benzeri

vd.: ve diğerleri

sd: Eleman sayısı

N: Frekans

ss: Standart sapma

Ort: Ortalama

M: Madde

t: t değeri

p:	Anlamlılık düzeyi
f:	Varyans Analizi
$\bar{X}$:	Aritmetik Ortalama
%:	Yüzde

GİRİŞ

İnsanlar ve toplumlar arasında etkili iletişim kurabilmenin vazgeçilmez unsuru dildir. Dil sayesinde insan anlama ve anlatma becerisini en iyi şekilde kullanabilme özelliğini de kazanmış olur. “Dil olgusu, insanla birlikte var olmanın yanı sıra, insanın medeniyetleri ve kendisini keşfetmesinden doğan, bazen de insanın dışındaki bütün nesnelerin, olayların, canlıların, uygarlıkların tanınmasında işlevi olan bir fenomendir.” (Karadüz, 2004: 16). Dil ile birlikte insanoğlu kendi varlığını tanımının yanı sıra geçmişten o güne kadar yaşamış tüm uygarlıkların ve kültürlerin yaşayışlarını, felsefelerini, inançlarını vs. tanımış olmaktadır. “Dil, en etkili kültür aktarıcısıdır. Sözlü ve yazılı kültür ürünleri dil aracılığı ile nesilden nesle aktarılar gelmiştir. Gelecek nesiller dillerini öğrenmekle sadece kendi dillerini öğrenmekle kalmıyor, aynı zamanda atalarından kalan karakteristik yaşam biçimlerini, içinde yaşadıkları toplumun kendine has özelliklerini öğrenmiş oluyorlar.” (Göçer, 2012: 51). Dil, insanın tanıma, tanıtma, bilgilenme, yaşamdan zevk alma kaynağı olarak da düşünülebilir.

Dil becerisi bireyin gelişiminde önemli rol oynamaktadır. Bu beceri sayesinde birey hem kendini hem de yaşadığı dünyayı anlamlandırmış olur. Bireylerin kendini ifade etme ve yaşanılanı anlama becerileri dört temel dil becerisi olarak karşımıza çıkmaktadır Bunlar: okuma, yazma, dinleme ve konuşmadır. Bu becerilerin içerisinde önemli bir yeri olan okuma süreci zihinsel, duyuşsal ve karmaşık bir süreçtir. “Okuma edimi temelde zihinsel bir eylemdir ve anlamının, anlam kurmanın, zihinde yapılandırmanın gerçekleşmesinde temel işleve sahiptir. Gözle takip, seslendirme gibi dışsal bir süreç olmanın yanı sıra duyuşsal ve bilişsel birtakım öğeler içeren süreçlerden oluşmaktadır.” (Karadüz, 2011: 135). Okuma süreci esnasında birey duyuşsal ve bilişsel öğelerin yanında devinimsel öğeleri de içine alan çok etkenli bir eylem içerisinde bulunmaktadır.

Bu bölümde araştırmanın yapılma nedenlerini ortaya koyan “Problem”, “Amaç”, “Önem”, “Varsayımlar” ve “Sınırlılıklar” bulunmaktadır. Ayrıca çalışmanın kuramsal temelini oluşturan kavramsal çerçeve ve konu ile ilgili daha önce yapılmış olan araştırmaların değerlendirildiği “İlgili Araştırmalar” a da yer verilmiştir.

Problem

- a) Ortaokul 6, 7, 8. sınıf öğrencilerinin kitap okuma amaçları nelerdir?
- b) Ortaokul 6, 7, 8. sınıf öğrencilerinin kitap okuma stratejileri nelerdir?

Alt Problemler

- 1- Ortaokul 6, 7, 8. sınıf öğrencilerinin kitap okuma amaçları “cinsiyete göre” farklılık göstermekte midir?
- 2- Ortaokul 6, 7, 8. sınıf öğrencilerinin kitap okuma amaçları “sınıf düzeyine” göre farklılık göstermekte midir?
- 3- Ortaokul 6, 7, 8. sınıf öğrencilerinin kitap okuma stratejilerinin kullanım seviyeleri “cinsiyete göre” farklılık göstermekte midir?
- 4- Ortaokul 6, 7, 8. sınıf öğrencilerinin kitap okuma stratejilerinin kullanım seviyeleri “sınıf düzeyine göre” farklılık göstermekte midir?

Araştırmanın Amacı

Modern eğitim uygulamaları ve anlayışında bireylerin sorgulayıcı, araştırmacı, yeniliklere açık, sosyal, etkili iletişim becerisine sahip, Türkçeyi doğru ve güzel kullanan, anlama ve etkili anlatma özelliklerine sahip olması beklenmektedir. Bu bağlamda bireyin bu ve buna benzer kazanımları elde edebilmesi içinse temel dil becerilerini kazanması gerekmektedir. “Türkçe öğretiminde amaç, dört temel dil becerisini kazandırmaktır (Özbay, 2007: 136).

Dil becerileri içerisinde önemli bir yere sahip olan okuma, bireylerin anlamaya dayalı ihtiyaçlarını giderebilecekleri karmaşık bir süreç olduğu için bu sürecin daha etkili

olabilmesi için neler yapılabileceği konusunda soru işaretleri bulunmaktadır. Bu soruların cevapları ortaokul 6,7,8. Sınıf düzeyindeki öğrenciler için aranmaya çalışılacaktır. Ortaokul 6,7,8. Sınıf öğrencileri “nasıl” okurlar sorusuyla öğrencilerin okuma stillerini; “niçin” okurlar sorusuyla öğrencilerin okuma amaçlarını tespit etmeye çalışılacaktır. Bu bağlamda öğrencilerin kitap okumaya karşı tutumları ve ilgileri de tespit edilmeye çalışılıp şu an ki okuma durumları belirlenmeye çalışılacaktır.

Araştırmanın Önemi

Ana dili, dilbilimciler tarafından genellikle bir kişinin içinde doğup büyüdüğü aile ya da toplum içinde ilk öğrendiği dil olarak tanımlanmaktadır Anadili eğitimi bireyler için vazgeçilmez derecede önemli bir kazanımdır. Anadili eğitimi sayesinde kişi anlama ve anlatma becerilerini etkili kullanabileceği gibi yaşanan güne ve topluma da ayak uydurma konusunda sorun yaşamamaktadır. Kişinin etrafındaki insanlarla iletişim kurabilmesi, sosyal bir varlık olarak toplum içerisinde kendini ifade edebilmesi, bireysel gelişimini tamamlayabilmesi ve hayatın her aşamasında başarılı olmasının yolu iyi bir ana dili eğitim ve öğretiminden geçmektedir (Kayaalp, 1998: 89). Kişinin aileden öğrenerek belli bir potansiyelle geldiği eğitim kurumlarında örgün eğitim programı kapsamında anadili eğitimi verilerek istendik kazanımlar elde etmesi amaçlanmaktadır.

Dil becerileri içinde önemli bir yere sahip olan okuma iletişimin de asıl kaynaklarından biridir. Okuma öğretimi, Türk Dili dersi amaçları doğrultusunda öğrencilere anadilini doğru ve etkili kullanma becerisi kazandırmayı amaçlayan, anadili öğretimi kapsamındaki dört tümleşik beceriden en etkin olanıdır (Güngör, 2009: 27). Böylesine önemli olan bir edimin birçok yönden araştırma yapmaya uygun bir alan olduğu şüphesizdir. Dilidüzgün’ e göre bilgi toplumunda okuyan, okuduğunu sorgulayan öğrenciler yetiştirmeyi amaçlayan bir eğitimin gerekli olduğu düşünülürse, okuma eğitimi çocuk yaşlarda ailede ve ortaokul eğitimi sıralarında başlamalıdır (Dilidüzgün, 1996: 21).

Bu araştırmayla ortaokul 6, 7, 8. sınıf öğrencilerinin okuma süreçlerinde hangi yaşantıları yaşadıkları, okurken nelere önem verdikleri, okuma amaçlarını oluşturan etmenlerin neler olduğu, okuma stratejilerinden hangilerini sıklıkla kullandıkları çeşitli değişkenler açısından incelenmeye çalışılmıştır.

İlgili Yayın ve Araştırmalar

Akça (2008) *İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerinin Kitap Okuma Alışkanlığı Kazanmasında Türkçe Öğretmenlerinin Rolü*” isimli çalışmasını ilköğretim okullarında çalışan Türkçe öğretmenlerinin derslerinde ve derslerinin dışında yaptıkları tüm çalışmalarla ikinci kademe öğrencilerine kitap okuma alışkanlığı kazandırma konusunda etkilerini tespit etmek amacıyla yapmıştır.

Akyol (2011) “*2005 İlköğretim İkinci Kademe Türkçe Dersi Öğretim Programında Eleştirel Okuma*” isimli çalışmasının amacı şudur: Bu çalışmayla araştırmacı, 2005 İlköğretim İkinci Kademe Türkçe Öğretim Programı’nın öğrencilere eleştirel okuma becerisi kazandırma konusundaki yeterlilik düzeyini belirlemek amacıyla yapmıştır. “2005 İlköğretim İkinci Kademe Türkçe Öğretim Programı öğrencilere eleştirel okuma becerisi kazandırma konusunda yeterli midir?” sorusu araştırmanın temelini oluşturmuştur.

Balcı (2009) “*İlköğretim 8. Sınıf Öğrencilerinin Okuma Alışkanlık ve İlgileri Üzerine Bir Araştırma*” adlı çalışmasında araştırmacı, ortaokul 8. sınıf öğrencilerinin okuma ilgi ve alışkanlıkları ile okuma ilgisi ve okuduğunu anlama düzeyleri arasındaki ilişki belirlemeye çalışmıştır. Araştırmada tarama modeli kullanılmıştır.

Çam, Bilge (2006) “*İlköğretim Öğrencilerinin Görsel Okuma Düzeyleri İle Okuduğunu Anlama, Eleştirel Okuma ve Türkçe Dersi Akademik Başarıları Arasındaki İlişki*” isimli çalışmada araştırmacı, ortaokul okulu besinci sınıf öğrencilerinin görsel okuma düzeylerinin okuduğunu anlama becerisi, eleştirel okuma becerisi ve Türkçe dersi akademik başarıları arasındaki ilişkiyi belirleyerek, görsel okuma öğretimi için bazı öneriler geliştirmeyi hedeflemiştir. Çalışma sonucunu özetleyecek olursak; öğrencilerin görsel okuma beceri düzeyleri; anne- babanın eğitim durumu yükseldikçe, ailedeki kişi sayısı azaldıkça, ailenin ortalama geliri arttıkça, evde kitle iletişim araçlarının bulunma sıklığı ve çeşidi arttıkça, evde bulunan teknolojik araç çeşitliliği arttıkça, yaşanılan yerleşim yeri büyüdükçe, günlük televizyon izleme saati düştükçe yükselmektedir.

Diren (2010) “*Türkçe Öğretim Programı 8. Sınıf Okuma Alanı Kazanımlarının Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi*” isimli araştırmasında, öğretmenlerin 2005 Türkçe Öğretim Programı’nın öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçlarını karşılayacağı ve eğitim-öğretimdeki mevcut sorunları çözebileceği konusunda olumsuz bir bakış açısına sahip oldukları sonucuna ulaşmıştır. Öğretmenlerin, Türkçe Öğretim Programı’nın, dil becerilerinin hepsini aynı düzeyde geliştireceği konusunda düşük bir beklentiye sahip oldukları görmüştür. Ayrıca öğretmenlerin, programdaki okuma öğrenme alanında yer alan kazanımların öğrenci davranışına dönüştürülebilmesi ve öğrenciye kütüphaneden yararlanma alışkanlığı kazandıracak nitelikte olduğu konusunda da düşük bir beklentiye sahip olduklarını tespit etmiştir.

Ertürk (2008) “*Yenilenen İlköğretim Türkçe Programlarındaki 6. Sınıf Okuma Alanı Hedefleri ile İlgili Öğretmen Görüşmeleri ve Değerlendirilmesi*” isimli araştırmasında öğretmenlerin programın geneline yönelik ve 6.sınıf okuma alanı hedeflerine yönelik görüşlerini belirlemek amacıyla yapılan çalışmanın sonuçlarına göz atacak olursak; öğretmenler, program değişikliği konusunda, yeni programın mevcut sorunları çözebileceği, öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçlarına cevap verebileceği görüşündedirler. Bu hususta, öğretmenlerin programın geneline yönelik görüşlerinde cinsiyet, kıdem ve mezun olunan okul değişkenleri açısından anlamlı bir farklılık bulunmamıştır

Gömlüksiz (2004), “*Kitap Okuma Alışkanlığına İlişkin Bir Tutum Ölçeğinin Geçerlik ve Güvenirliği*” araştırmacı bu çalışmada üniversite öğrencilerinin kitap okuma alışkanlığına ilişkin görüş ve tutumlarını ölçecek geçerli ve güvenilir bir ölçek geliştirmeyi amaçlamıştır. Ölçek geliştirilirken ilgili literatürden, öğrenci görüşlerinden ve uzman yargısından yararlanılmıştır.(Gömlüksiz, 2004: 185-195)

Güngör (2005) “*Altıncı, Yedinci ve Sekizinci Sınıf Öğrencilerinin Okuduğunu Anlama Stratejilerini Kullanma Düzeyleri*” Bu çalışmada araştırmacı, ortaokul 6-7-8. Sınıf öğrencilerinin kullandıkları okuduğunu anlama stratejilerini ve bu stratejileri öğrencilerin kullanma düzeylerinin cinsiyetlerine ve sınıflarına göre farklılık gösterip göstermediğini incelemeye çalışmıştır.(Güngör, 2005: 101-108)

Güngör E. (2009) *İlköğretim 5. Sınıf Öğrencilerinin Kitap Okuma Alışkanlığı ile Türkçe Dersi Akademik Başarıları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*” bu çalışmada araştırmacı, 2008-2009 eğitim-öğretim yılında Diyarbakır ili ile Silvan ilçesi ve Silvan ilçesine bağlı köylerde random (rast gele) yöntemiyle belirlenen ortaokul okullarındaki 5.sınıf öğrencilerinin kitap okuma alışkanlıklarının Türkçe dersi akademik başarılarına etkisinin olup olmadığını incelemiştir. Araştırmanın sonucunda elde edilen bulgulara kısaca değinecek olursak Kız öğrenciler erkek öğrencilere göre daha çok kitap okumaktadırlar. Annenin eğitim düzeyinin öğrencilerin kitap okuma alışkanlığını etkileme oranı babaya göre daha yüksektir. Ailenin gelir düzeyi arttıkça öğrencilerin kitap okuma alışkanlık düzeyleri de artmaktadır.

Karadüz (2011) “Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Serbest Okuma Süreçlerinde Okuma Amaçları ve Anlamı Yapılandırma Stratejileri” bu çalışmada araştırmacı, Erciyes Üniversitesi Eğitim Fakültesi öğrencilerinin serbest okuma sürecinin niçin ve nasıl sürdürüldüğünün araştırılmasını hedeflemiştir. Araştırmacı elde ettiği bulgulara göre öğrencilerin daha çok bilgilenme amaçlı okudukları, okuma amaçlarının okunan kitapların içeriğiyle paralellik arz ettiğini görmüştür. Ayrıca duyuşsal birtakım amaçlara yönelik okumalara yer verirken duyuşsal stratejileri çok daha fazla kullandıkları, üst düzey düşünme becerilerini geliştirmeye yönelik stratejileri yeterince kullanmadıkları sonucuna varmıştır. (Karadüz, 2011: 134-152)

Kurulgan, M. ve S. Çekerol, (2008) “Öğrencilerin Okuma ve Kütüphane Kullanma Alışkanlıkları Üzerine Bir Araştırma” araştırmacı çalışmasında, Anadolu Üniversitesi Porsuk Meslek Yüksekokulu Çocuk Gelişimi Programı öğrencilerinin okuma ve üniversite kütüphanesini kullanma alışkanlıklarını ortaya koymayı amaçlamıştır. Araştırmada elde edilen sonuçlara göre; öğrencilerin okuma ve kütüphane kullanma alışkanlıkları yüksek düzeyde (güçlü alışkanlık) bulmuştur. Buna karşın öğrencilerin gazete okuma alışkanlıkları, kitap okuma alışkanlıklarına göre daha düşük olduğu sonucuna varmıştır.(Kurulgan, Çekerol, 2008: 237-258)

Özercan (2010) *“İlköğretim 6. Sınıf Öğrencilerinin Kullandığı Öğrenme ve Okuma Stratejilerinin Seviye Belirleme Sınavı Sonuçlarıyla Karşılaştırılması”* isimli

çalışmasının amacı, ilköğretim altıncı sınıf öğrencilerinin okuma ve öğrenim stratejilerini kullanma düzeylerinin SBS sonuçlarıyla ilişkisini belirlemektir.

Araştırmanın evrenini 2009-2010 öğretim yılında Elazığ ilinde öğrenim gören 6170 altıncı sınıf öğrencisi oluşturmuştur. Örnekleme ise, Elazığ ilindeki 1689 VI. Sınıf öğrencisi oluşturmuştur. Araştırmanın belirlenen amaca ulaşması için gerekli olan veriler “Okuma Stratejileri Ölçeği” ve “Öğrenme Stratejileri Ölçeği” olmak üzere iki ayrı ölçek ile toplanmıştır. Ayrıca öğrencilerin 2010 yılında girmiş oldukları SBS sonuçları kullanılmıştır.

Samancı (2009) “*İlköğretim İkinci Kademe Türkçe Programındaki Okuma Alanı Kazanımlarının Öğretmen Görüşleriyle Değerlendirilmesi*” isimli çalışmanın amacı; ortaokul ikinci kademe Türkçe programındaki okuma alanı kazanımlarının öğretmen görüşleriyle değerlendirilmesidir. Öğrencilerin bu kazanımları kazanabilmeleri hakkında öğretmenlerin görüşleri alınmıştır.

Temizkan(2007) “*İlköğretim İkinci Kademe Türkçe Derslerinde Okuma Stratejilerinin Okuduğunu Anlama Üzerindeki Etkisi*” bu araştırmayı araştırmacı, okuma stratejilerinin öğrencilerin bilgilendirici metinleri okuduğunu anlama seviyeleri üzerindeki etkisini tespit etmek amacıyla yapmıştır.

Topuzkanamış (2009) “*Öğretmen Adaylarının Okuduğunu Anlama ve Okuma Stratejilerini Kullanma Düzeyleri*” bu araştırmada öğretmen adaylarının okuduğunu anlama düzeyleri ve okuma stratejilerini kullanma düzeyleri ile bu iki düzey arasındaki ilişki araştırılmıştır. Çalışmada okuduğunu anlama düzeyi ve okuma stratejilerini kullanma düzeyinin; ana bilim dalı, öğretim türü, cinsiyet ve akademik başarı puanına göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediği incelenmiştir.

Yılmaz S. (2008) “*Başarılı ve Başarısız 7. Sınıf Öğrencilerinin Türkçe Derslerinde Kullandıkları Okuma Stratejileri ve Yaratıcılık Düzeyleri*” isimli araştırmasında başarılı ve başarısız 7. Sınıf öğrencilerinin Türkçe dersinde kullandıkları okuma stratejileri düzeyleri arasındaki ilişkiyi ve yaratıcılık düzeylerinin arasındaki ilişkiyi incelemeye çalışmıştır. Araştırma sonucuna göre başarılı öğrencilerin yaratıcılık düzeylerinin

başarısız öğrencilerin yaratıcılık düzeylerinin ortalamasından yüksek çıktığı halde başarılı ve başarısız öğrencilerin akıcılık, esneklik, özgünlük ve yaratıcılık düzeyleri arasında önemli fark olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Sayıtlar

- 1- Uygulanan anket ve görüşme formuna öğrenciye öğretmenler yeterince motive olarak kendilerine en uygun gelen cevabı vermişlerdir.
- 2- Örnekleme oluşturan öğrenci ve öğretmenler nicel ve nitel özellikleri bakımından bu araştırma için yeterli düzeydedir
- 3- Araştırmada kullanılan okuma amaçları ve stratejileri ölçeğinin, geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları yeterlidir.

Sınırlılıklar

- 1- Araştırmada elde edilen bulgular Kayseri ili Melikgazi, Kocasinan ve Talas ve İncesu ilçelerinden seçilen 5 okulda, 2012-2013 eğitim-öğretim yılı itibariyle ortaokulda okuyan öğrencilerle sınırlıdır.
- 2- Uygulanan veri toplama araçlarındaki sorular, kullanılan istatistiksel yöntemler ve betimsel analizlerle sınırlıdır.

Tanımlar

Okuma: “Okuma, ses organları ve göz yoluyla algılanan işaret ve sembollerin beyin tarafından yorumlanarak değerlendirilmesi ve anlamlandırılması sürecidir.” (Özbay, 2007: 4).

Amaç: Ulaşılmak istenen sonuç, maksat. (TDK, 2006: 86)

Strateji: Önceden belirlenen bir amaca ulaşmak için tutulan yol. (TDK, 2006: 1811)

Okumak: Yazıya geçirilmiş bir metne bakarak bunu sessizce çözümleyip anlamak veya aynı zamanda seslere çevirmek. (TDK, 2006: 1494)

Okuma amaçları: Bireyin okuma süreci içerisinde okumayı ne amaçla yapacağını belirlemesidir.

Okuma stratejileri: Bireyin okuma sürecindeyken okuma eylemini nasıl gerçekleştirdiğidir.

1. BÖLÜM

1. GENEL BİLGİLER

1.1. Dil Nedir?

Dil konusunda bugüne kadar farklı tanımlar yapıla gelmiştir. Genel olarak dil, yazılı ve sözlü iletişim aracı olarak tanımlanmıştır. Ergin' e göre dil “İnsanlar arasında anlaşmayı sağlayan tabii bir vasıta, kendine özgü kanunları olan ve ancak bu kanunlar çerçevesinde gelişen canlı bir varlık, temeli bilinmeyen zamanlarda atılmış bir gizli anlaşmalar sistemi, seslerden örülmüş sosyal bir kurum”dur (Ergin, 2004: 3). Aksan' a göre ise dil, bir anda düşünemeyeceğimiz kadar çok yönlü, değişik açılardan bakınca başka başka nitelikleri beliren, kimi sırlarını bugün de çözemediğimiz büyümlü bir varlıktır (Aksan, 2003: 11). “Dil, ferde cemiyetin bağısladığı en büyük miras ve donatımdır.” (Kaplan, 2004: 39). “Dil, insanların meramlarını anlatmak için kullandıkları bir sesli işaretler sistemidir.” (Banguoğlu, 2004: 9).

Dilin tanımları incelendiğinde insanlar arasında anlaşmayı sağlaması, çok yönlü bir sistem oluşu, yazılı ve sözlü iletişim aracı olduğu vurgulanmaktadır. Ancak dilin iletişim dışında toplumsal yaşamda farklı rollerinin olduğu da unutulmamalıdır. Dil, duygu ve düşünceyi insana aktaran bir vasıta olduğu için, insan topluluklarını bir yığın veya kitle olmaktan kurtararak, aralarında “duygu ve düşünce birliği” olan bir cemiyet, yani “millet” haline getirir (Ergin, 2004: 39). “Bir topluluğun millet olabilmesi için, o topluluğu meydana getiren kişilerin bazı konularda birlik sağlamış olmaları gerekir. Bunların en önemlisi de dil birliğidir.” (Babacan, 2008: 21). Toplumların birlikteliği dil sayesinde yaşam bulurken millet olabilme şuurunun vazgeçilmez bir unsuru da dildir. Atatürk; “ *Millî his ile dil arasındaki bağı çok kuvvetlidir. Dilin millî ve zengin olması*

millî hissin inkişafında başlıca müessirdir. Türk dili, dillerin en zenginlerindedir; yeter ki bu dil, şuurla islensin. Ülkesini, yüksek istiklalini korumasını bilen Türk milleti, dilini de yabancı diller boyunduruğundan kurtarmalıdır.” sözüyle dil konusundaki hassasiyetini belirtmiştir.

1.2. Ana Dil Eğitimi

Ana dil, kişinin doğduktan sonra annesinden öğrenmeye başlayıp sırasıyla aile ve çevreyle zenginleştirdiği bir dil olarak karşımıza çıkmaktadır. Ana dil kavramı hakkında Yıldız (2003) ana dil kavramının tanımını “İnsanın çocukluktan beri tabii ortamlarda öğrendiği ve kendisini bütün iletişim alanlarında en rahat ve kolay ifade edebildiği dil” olarak yapmıştır (Yıldız, 2003: 6). Ana dilin doğal ortamda gelişen bir edim olmasının yanı sıra kişinin kendisini en kolay şekilde ifade edebilmesine imkân vermesi de kişinin anladığı ve anlattığı en temel dil olarak ana dilini kullanması görülmektedir.

Ana dil eğitimi basamakları dikkate alındığında anne, aile ve çevre üçgeninde kazanılan informal bir dil olarak görülmektedir. “Yalnız bu gelişme, sistemsizdir ve çevre imkânları ile sınırlıdır.” (Yıldız, 2003: 32). Okul yaşantısına başlayan çocuklar eşit derecede bir ana dil potansiyeline sahip olamadıkları hem çocukların öğrenim farklılıklarını yakınlaştırmak hem de dili doğru kullanmalarını sağlayabilmek adına okullarda formal eğitim verilmektedir. “Ana dili öğretimi özellikle ortaokulda bütün derslerin temelini oluşturur. Ana dilinde yetkinliğe ulaştıkça düşünce yapısı, yorum gücü gelişen; duygu ve beğeni inceliği kazanan; millî ve evrensel kültür birikimini algılamaya başlayarak kimliğini geliştiren bir öğrenci, ana dili dersi dışındaki diğer derslerde de büyük ölçüde başarılı olur.” Ünalın (2006: 1). Çocukların aile ilgisi ve sosyo- ekonomik durumları da dil becerilerinin gelişmesi konusunda belirleyici olmaktadır. “Çocuğun ana dili öğreniminde ve gelişiminde; ailenin öğrenim durumu ve ekonomik durumunun yüksek olması çocuğun dil gelişimini olumlu yönden etkiler. Öte yandan, çocukla ilgilenilmemesi, ailenin ekonomik ve öğrenim konumu bakımından yetersiz olması çocukta dil gelişimini yavaşlatır.” (Yıldız ve diğerleri, 2008: 49).

Çağdaş toplumlarda ana dil eğitiminin önemi bilinip bununla ilgili uygulamalar geliştirilirken ülkemizde bu bilinç tam olarak yerleşmiş değildir. “Bir İngiliz, İngilizce olduğu için vardır. Bir Ermeni, Ermenice olduğu için vardır. Bugün Sümerce konuşulup

yazılmadığı için bir Sümer'in varlığından söz edilemez. Her ulus dili sayesinde vardır. Bu bağlamda ana dili eğitimi ve öğretimi, bir dersin ya da bir eğitim öğretim etkinliğinin ötesinde bir konudur.” (Demir ve Yapıcı, 2007: 178). Bunun gerek öğretimsel boyutunun gerekse eğitim boyutunun yeterli olmadığı tartışılmaktadır.

Bireysel ve toplumsal olarak birçok alanda ihtiyaç duyulan etkili ana dil öğretiminin Sever'e (2004: 6-7) göre amaçları şunlardan oluşmaktadır:

- Öğrencilere; izlediklerini, dinlediklerini ve okuduklarını tam ve doğru olarak anlama gücü kazandırma,
- Öğrencilere duygu, düşünce, tasarım ve yaşantılarını söz ya da yazıyla doğru ve amaca uygun olarak anlatma beceri ve alışkanlığı kazandırma,
- Öğrencilere; Türk dilini sevdirmeye, kurallarını sezdirip benimsetme, onları Türkçeyi bilinçle ve özenle kullanmaya yöneltme,
- Öğrencilere sürekli ve planlı okuma alışkanlığı ve zevkini kazandırma,
- Öğrencilere düzeyine uygun kültürel ve sanatsal etkinlikleri izleme-dinleme zevk ve alışkanlığı kazandırma; onların estetik duygularının gelişmesine katkı sağlama,
- Öğrencilerin söz dağarcığını zenginleştirerek onların duygu ve düşünce evrenini genişletme; yorum gücünü geliştirme,
- Öğrencilerin ulusal duygu ve ulusal coşkusunu güçlendirmede kendi payına düşeni yapma,
- Öğrencilere Türk ve dünya kültür ürünlerini tanıtmaya,
- Öğrencilere Türk kültürünü tanıma ve benimsemelerinde, Türk yurdunu, ulusunu; doğayı, yaşamı ve insanlığı sevmelerine yardımcı olma,
- Öğrencilere bilimsel, eleştirel, doğru, yapıcı ve yaratıcı düşünme yollarını kazandırmada Türkçe dersinin payına düşeni gerçekleştirme.

MEB (2006), Türkçe dersine yönelik öğrenme alanlarını beş gruba ayırmıştır. Bunlar: “dinleme/izleme, konuşma, okuma, yazma ve dil bilgisi” dir.

1.2.1. Dinleme

Dinleme, seslerin konuşmaların içerdiği mesajların, pürüzsüz olarak anlaşılması ve söz konusu uyarana karşı tepkide bulunabilme etkinliğidir (Demirel, 1999, 33). Dinleme ana dili etkinliklerinin ilk sırasında yer alması nedeniyle önemli bir yere sahiptir.

Anlamak için bireyin öncelikle etkili bir dinleyici olması gerekmektedir. Birey doğumundan itibaren dinleyerek hayatı anlamlandırmaya çalışmaktadır. Fakat eğitim sistemimizde dinlemeye yeteri kadar önem verilmemektedir. “Öğretmenlerin en çok kullandığı yöntemler arasında ‘anlatma’ (takrir) ilk sırayı alır.” (Özbay, 2007: 48). Öğrencilerden beklenen istedik davranışların gerçekleştirilebilmesi için onların dinleme becerilerinin geliştirilmesi gerekmektedir. Dinleme becerisi sağlıklı bireylerde ilk olarak kazanılan beceridir. Dinleme becerisinin kazanılmaya başlanması ilk olarak anne karnında ortaya çıkan bir süreçtir (Fidan, 2012: 23). Dinleme becerisi gelişmeyen birey olaylara tam anlamıyla hâkim olamamakla birlikte yeni gelişmelere de kendini kapatmış durumda olur. İlköğretimin ilk sınıflarından itibaren öğrencilere dinleme becerilerini geliştirecek etkinlikler yaptırılmalıdır.

Yapılandırmacı anlayışa göre hazırlanan yeni programda dinleme şu şekilde yer almaktadır: “Dinleme / izleme, iletişim kurmanın ve öğrenmenin temel yollarından biri olup, verilen iletiyi doğru bir şekilde anlama, yorumlama ve değerlendirme becerisidir. Görsel ve işitsel araçların hayatın her alanında giderek yaygınlaşması ve bu araçların eğitimde kullanılması etkili bir dinleme / izleme eğitimini gerekli kılmaktadır. Bu becerilerin geliştirilmesiyle öğrencilerden dinlediklerini / izlediklerini sıralama, sınıflama, sorgulama, ilişkilendirme, eleştirme ve bunlarla ilgili çıkarımlarda bulunma gibi üst becerileri gerçekleştirilmesi beklenmektedir.” (MEB, 2006: 5)

1.2.2. Konuşma

Konuşma, bireyin duygu ve düşüncelerini seslendirme yoluyla ifade etme becerisidir. “Konuşma insanlar arasında iletişimi sağlayan bir anlaşma biçimidir. Bu anlaşma biçiminin bir tarafında konuşmacı diğer tarafında ise dinleyici vardır. Konuşma becerisi

dinleme becerisi ile birlikte hayatta en çok kullandığımız dil becerilerinden biridir.” (Özbay, 2005: 55).

“Konuşmak tek başına bir dil etkinliği de değildir. Bunun yanında işitme, tatma, dokunma, koklama gibi duyu organların da konuşma etkinliğine katılmaktadır (Gündüz, 2013: 94). Birey konuşma sürecinde tüm duyu organlarını kullanarak bütünsel bir iletişim becerisi kullanmış olmaktadır.

İletişim becerisi yüksek olan birey kelimeleri doğru telaffuz ederek, anlamlarına uygun kullanarak, vurgu ve tonlamasına dikkat ederek kullanabilme edimlerini kazanmıştır. “Çağımızdaki toplumsal yaşayış, demokratik sistem, başkalarını anlama kadar kendimizi anlatmamızı da zorunlu kılmaktadır. Bunun içindir ki ana dili derslerinde çocuklara her şeyden önce doğru ve düzgün konuşma beceri ve alışkanlığı kazandırmak gerekmektedir.” (Özbay, 2007: 98-99).

Konuşma becerisinin verimliliğini artırmak istiyorsak bunu beden dilimizin yanı sıra jest ve mimiklerimizle de bütünleştirmeliyiz.

1.2.3. Okuma

Temel dil becerileri içerisinde öğrenmeyi sağlayan en etkili iletişim araçlarından biri okumadır. “Okuma, dil kurallarına uyularak oluşturulmuş yazılı iletileri duyu organları yoluyla algılayıp kavrama, anlamlandırma, yorumlama, düşünce yürütme ve yargıya varma evrelerinden oluşan bütün bir süreçtir. Bu bakımdan okuma duyu organlarının ortaklaşa yaptığı bir etkinliktir.” (Odabaş; Odabaş; Polat, 2008: 433).

Okuma tek başına gerçekleşen bir süreç değildir. Kültürel, fizyolojik, eğitsel, iletişimsel, sosyal, bilişsel, duyuşsal özelliklere sahiptir (Sever, 2004: 13).

Gelişmiş toplumlarda okur- yazar oranı ve okur oranı az gelişmiş toplumlara göre daha fazladır. Teknolojinin ilerlemesi, bilgilerin çoğalması okur oranı yüksek insanlara ve toplumlara ihtiyaç duyulduğunu göstermektedir. Konunun ilerleyen bölümlerinde okuma ile ilgili detaylı bilgiler verilmiştir.

1.2.4. Yazma

Yazma, duygu ve düşüncelerin yazı ve sembollerle anlatma biçimidir. Konuşma gibi yazma becerisi de anlatma becerisidir. “İletişim bakımından dil becerileri yazılı, sözlü ve görsel dil becerileri olarak üçe ayrılır. Yazılı dil becerileri okuma ve yazma; sözlü dil becerileri dinleme ve konuşma; görsel dil becerileri ise görsel okuma ve görsel sunudur.” (Coşkun, 2007: 49).

Yazma becerisi de okuma becerisi gibi formal yollarla edinilen bir kazanımdır. Birey ortaokul çağına geldiğinde dilin kuralları ölçüsünde yazma becerisini öğrenmeye çalışır.

Ülkemiz İlköğretim okullarında temel dil becerileri içerisinde karmaşık bir yapıya sahip olan ve kazandırılması zor olan becerilerin başında yazma gelmektedir. Öğrencilerin yazma konusunda çeşitli sıkıntıları bulunmaktadır. Bunlar:

- Yazma konusundaki önyargılar
- Yazılacak olana karar verememeleri
- Bilgi eksikliği
- Okul dışı yazma etkinliklerini kullanmamaları
- Konuyu sınırlandırmada sıkıntı çekmeleri
- Yazarken yorulmaları
- Yazdıklarını paylaşmaktan çekinmeleri vs.

Yazma konusundaki sıkıntıların giderilmesi için şunlar yapılabilir:

- Öğrenciler cesaretlendirilmeli
- Çokça yazma etkinlikleri yaptırılmalıdır
- Yazmadan önce ön bilgiler harekete geçirilmelidir
- Yazma sürecinin başında öğrenciye sınır çizilmemeli ilerleyen zamanlarda çerçeve belirlemesine yardımcı olunmalıdır
- Yazdıklarını paylaşmalarına fırsat verilmelidir.

1.2.5 Dilbilgisi

Dil, bireylerin anlama ve anlatma becerisini geliştirebilmesi için bir araçtır. Bu araç vasıtasıyla birey kendini daha iyi ifade edebilme ve yaşanılanı daha iyi anlamlandırma yetisini edinmektedir. Dilbilgisi ise dilin kurallarından oluşan sistemli bir yapıdır. Yeni Türkçe programında dilbilgisi öğretimi ile ilgili şu ifadeler yer almaktadır: Dil bilgisi; bir dilin okuma, dinleme/izleme, konuşma, yazma temel becerilerini destekleyen kurallar bütünüdür. Öğrenci açısından Türkçenin yapısını oluşturan ve işleyiş kurallarını tanımlayan bilgilere sahip olmak oldukça önemlidir. Ancak, daha da önemli olan bu kuralların konuşma, yazma, dinlemeyle ilgili dil etkinliklerinde uygulanmasıdır. Dolayısıyla dil bilgisi öğretimi kuramsal bilgilere değil, uygulamaya dayanmalıdır. Bu amaçla dil bilgilerinin öğretiminde, kuralların verilmesinin yanında, bu kuralların kelime, cümle ve metin düzeyindeki uygulamaları amaçlanmalıdır (MEB, 2006: 7). Öğretilen dil bilgisel konu, kavram, kural ve unsurların işlevine yönelik bilgilerle öğrencilerde bilinç oluşturmak, uygulama çalışmalarıyla öğrenilen bilgilerin pekiştirilmesi ve kalıcılığının sağlanması büyük önem taşımaktadır (Göçer, 2007: 103). Dilbilgisi öğretimi ile kişinin dört temel dil becerileri de geliştirilmiş olmaktadır.

Türkçe programlarının amacı öğrenciye dilbilgisi kurallarını ezberletmek değil ona dilbilgisi kuralları ışığında ana dilini etkili kullanma becerisini kazandırmaktır. Türkçe programlarının amaç ve davranışlarına bakıldığında, dil bilgisinin kural ve terimlerinin öğretilmesini, öğretilen bu bilgilerin kullanılmasını hedefleyen amaç ve davranışların bulunduğu görülmektedir (Karadüz, 2007: 282-283).

1.3.Okuma Becerisi

Anlamaya bağlı dil becerileri arasında önemli yere sahip olan okuma becerisinin farklı tanımları yapılmıştır. Bunlar:

“Okuma, gözün satırlar üzerinde sıçraması sonucu kelime şekillerini görerek, bunların anlamlarını kavrama veya seslendirmedir.” (Öz, 2001: 193).

“Okuma, ses organları ve göz yoluyla algılanan işaret ve sembollerin beyin tarafından yorumlanarak değerlendirilmesi ve anlamlandırılması sürecidir.” (MEB, 2006: 6).

“Okuma, okuyucu ve yazar arasında uygun bir ortamda gerçekleşen görüş alışverişidir.” (Akyol, 2013: 15).

Sever’e (2004: 12) göre okuma “Sözcüklerin, duyu organları yoluyla algılanıp anlamlandırılmasına, kavranmasına ve yorumlanmasına dayanan zihinsel bir etkinliktir.” Okuma becerisi için duyu organlarının etkili bir şekilde kullanılıp zihinsel süreçlere girilmesi gerekmektedir.

Okumayı yazarın düşüncelerini anlama olarak gören Alperen’ e göre “Okuma, yazılı işaretlerin taşıdığı anlamı sesle veya gözle ortaya çıkartma isidir. Başka bir söyleyişle okuma, yazarın demek istediğini keşfetme demektir.”(Alperen, 2001: 19).

Okuma becerisi çok boyutlu girift bir sistemler bütünüdür. “Okuma, görme, algılama, seslendirme, anlama, beyinde yapılandırma gibi göz, ses ve beynin çeşitli işlevlerinden oluşan karmaşık bir süreçtir.” (Güneş, 2007: 117).

Okuma becerisi fiziksel ve zihinsel süreçleri barındıran çok yönlü bir beceridir. “Okuma becerisiyle ilgili olarak yapılan tanımlarda, okumanın hem fiziksel hem de zihinsel bir etkinlik olduğu sonuçları çıkarılmıştır. Dolayısıyla okumanın fiziksel ve zihinsel olmak üzere iki unsuru vardır.” (Diren, 2010: 27).

Okuma becerisini birey ortaokul çağında formal yöntemlerle kazanmaktadır. Bu beceri bireye kazandırılırken çeşitli araç gereçlere (kitap, bilgisayar, oyuncaklar vs.) ihtiyaç duyulmaktadır. Bu araç gereçleri etkin bir şekilde kullanabilme becerisine sahip öğretmenler öğrencilerin zihinsel süreçlerini harekete geçirmelerini sağlayabilmek için uğraşmaktadır.

Okuma becerisi kazandırmada ders kitaplarının ve bunlardaki metinlerin de büyük rolü vardır. Bu metinlerin milli eğitimin temel amaçlarına uygun olmasının yanında öğrenci ilgi ve isteklerine de uygun olması gerekmektedir. MEB kılavuz kitabına göre okuma metinlerinin “okuma sevgisi ve alışkanlığı kazandıracak nitelikte” (MEB, 2006: 56) olma amacı güdülmektedir.

Okuma becerilerini birey okulda kazanmakta fakat bu becerilerine aile, çevre, okul, öğretmen ve arkadaşlar da etki etmektedir. Samancı'ya (2009: 48) üst sosyo-ekonomik düzeydeki ailelerin kitap okuma konusunda çocuklarına daha fazla model oldukları ve daha fazla kitap aldıkları tespit edilmiştir. Anne ve baba, çocuğun okuma alışkanlığı kazanmasında ve bunu bir zevk hatta yaşam biçimi haline getirmesinde öncü olmalıdır (Balcı, 2009: 51).

1.3.1. Okuma Becerisi Öğretiminin Amaçları

Okuma becerisi doğuştan gelen yetenek olmayıp belirli bir eğitimin ardından bireylerin yaşam boyu içerisinde bulunduğu karmaşık bir süreçtir. Bu süreç içerisinde birey farklı okuma becerileri edinebilir, okuma düzeyini daha da geliştirme imkânına sahip olabilir. Okuma becerileri öğretimi ilk okuma yazma döneminden başlayarak örgün eğitim sonuna kadar formal yollarla edinilebilir. Bu dönemde çocuğun okuma becerilerini üst seviyeye taşınması, okuma alışkanlığı edinmesi daha kolay olmaktadır. Fakat yaşam boyu öğrenme savından hareketle okuma becerilerinin hayatın her anında karşılaşılabileceğimiz bir gerçeklik olduğu unutulmamalıdır.

Okuma öğretiminin amaçları şu şekilde sıralanmaktadır:

- a) Sözcükleri tanıma
- b) Metinde verilen ipuçlarından hareketle sözcüklerin anlamlarını bulma
- c) Okunan materyali kavrama ve yorumlama
- d) Materyale ve okuma amacına uygun hızda sessiz okuma
- e) Kitapları etkili kullanma
- f) Sebep sonuç ilişkileri kurma
- g) Karşılaştırmalar yapma
- h) Metinde konuyu, ana fikri, yardımcı fikirleri, destekleyici fikirleri ve destekleyici ayrıntıları, şiirde ana duyguyu belirleme
- i. Okuduklarını özetleme
- j. Başlıktan ve metnin görsellerinden içeriği tahmin etme
- k. Başlık içerik ilişkisini sorgulama
- l. Yazarın amacını belirleme ve yazarı tanıma
- m. Metinde ortaya konan sorunları belirleme ve onlara çözüm bulma
- n. Anlamsal çelişkileri, "hikaye unsurları" nı belirleme

- o. Verilen örneklerin konuya uygun olup olmadığını sorgulama
  - p. Farklı düşünmeye yönlendiren, önem belirten, betimleyen ve tanımlayan, genel ve özel durumları bildiren, özetleyen ve sonuç bildiren ifadeleri dikkate alarak okuma
  - r. Gerçek olanla hayal ürünü olanı, nesnel ve öznel yargıları ayırt etme
  - s. Çıkarımlar yapma
  - ş. Eksik bırakılan ya da konuyla ilgisi olmayan bilgiyi fark etme
  - t. Metin içi, metin dışı ve metinler arası anlam kurma
  - u. Verilen örneklerin metne uygun olup olmadığını sorgulama
  - v. Bilgi edinmek eğlenmek için okuma
- (Green ve Petty, 1971: akt. Hanedar, 2011: 31).

1.4. Okuma Alışkanlığı

“Okuma, gözün satırlar üzerinde sıçraması sonucu kelime şekillerini görerek, bunların anlamlarını kavrama ve seslendirmedir.” (Öz, 2001: 193). “Okuma, başlangıçta sembollerin tanındığı bir algılama sürecidir. Ancak ilerleyen zamanla birlikte bu semboller zihinsel kavramlara ve anlamlara dönüştürülür. Anlama süreci yalnızca tanımayı değil, yorumlama ve değerlendirme basamaklarını da içerir.”(Balcı, 2009: 3).

“Temel okuryazarlıktan sonra gelen anlama olarak kabul ettiğimiz “okuma alışkanlığı” bireyin, bir gereksinim ve zevk kaynağı olarak algılaması sonucu, okuma eylemini, yaşam boyu sürekli ve düzenli bir biçimde ve eleştirici/ irdeleyici bir nitelikte gerçekleştirmesi anlamına gelmektedir. “ (Akça, 2008: 24).

Kişinin kendini tanımasında, toplumsallaşmasında, sağlıklı bir toplumun oluşmasında ve devam etmesindeki en önemli etken kitap okuma alışkanlığıdır (Bayis, 2010: 3). Okuma ile birey aynı zamanda yazarın düşünce dünyasına yolculuk yapmış olur. Bu yolculuk sırasında farklı kelimeler, düşünceler, bakış açıları ile karşılaşmaktadır. Okuyucu okuma sürecinde yazarın söylemek istediklerini yeniden formüle etmeye çalışıp okuma amacını değiştirir ve kendi kendini kontrol ederek tahmin ve çıkarımlar yapar (Akyol, 2013: 27).

Gelişmiş toplumların okuma alışkanlıkları araştırmalarda ileri düzeyde çıkmaktadır. Bir milletin gelişmişlik düzeyi halkının okuma oranı, bilgiye ulaşma ve bilgiyi kullanma seviyeleriyle anlaşılır hale gelmiştir (Balcı, 2009: 2).

Bilginin önemli olduğu gerçeği gelişmiş toplumlarda yaygın kabul gören bir olgudur. Bu nedenle bu toplumlarda bilgiye ulaşma ve edinilen bilginin işe vurukluğu üzerine çalışmalar sürekli devam etmektedir. Bilgi edinmenin en temel yollarından biri olan okuma ile birey çağa ayak uydurmuş olmanın yanı sıra gelecek için de birtakım çalışmalar yapma potansiyeline sahip olmaktadır. Toplumsal önemi yadsınamayacak kadar büyük olan okuma alışkanlığının kazandırılması için yapılan çalışmalar hem okuma alışkanlığının önemini ortaya koymakta hem de henüz çözümlenmemiş bir sorun olduğunu göstermektedir (Güngör, 2009: 4).

Okuma alışkanlığı okul döneminde bireye kazandırılmaya çalışılan bir beceridir. Çocuk okulda okumayı önce okumayı öğrenir. Daha sonra dilin kurallarını öğrenerek okumasını geliştirir. Öğretmenin bu evrede çocuğa okuma alışkanlığı ve okuma sevgisi kazandırması hayati derecede önemlidir. Çünkü okul döneminde okuma alışkanlığı kazanmayan çocuğun okul sonrasında kazanması çok zordur. Okulda ders dışı ve ders içi etkinlik zamanlarında öğretmenin kitap okuyarak öğrencilere örnek olması gerekmektedir. Derse başlamadan önce öğretmenin tanıtacağı bir kitap öğrenciler üzerinde ilgi ve istek uyandırabilir. Farklı stratejilerle beraber öğrencilerin okumaya karşı hevesleri öğretmen tarafından artırılabilir. Bunun yanında öğretmenler ailelerle etkileşim içerisinde bulunmalıdır. Öğrencilerin evlerinde bir kitaplığının olması için çalışmalar yapılabilir. Velilerin evlerinde kitap okuma saati yapmaları konusunda öğretmenler rehberlik faaliyeti yürütebilir.

Yerleşim yerlerindeki ve okullardaki kütüphaneler de çocuğun okuma alışkanlığı edinmesinde önemli yere sahiptir. Kütüphane sayesinde çocuk boş zamanlarını okuma yapmak amacıyla değerlendirebilme imkânına sahip olur. Okul kütüphanesinin yanında sınıf kitaplığı da çocuğun kitap temin edeceği yerlerden biridir. Kütüphanelerin çocuğun ilgi ve yeteneğine göre düzenlenmiş yerler olması ve ona uygun kitaplar bulundurması gereken yerler olması gerekmektedir. Bu sayede çocuk istediği zaman istediği esere ulaşabilme imkânına sahip olacaktır. “Kütüphane hizmetleri çocukları kütüphanelere

çekecek nitelikte olmalıdır. Bunun için de, sanatsal aktiviteler (kukla, öykü anlatma, tartışma, video gösterisi v.s.) içeren kütüphane programları geliştirilebilir. Kütüphanelerin milli birliği artırmaya katkısı olduğu düşünüldüğünde, kütüphanelere harcanacak paraların esirgenmemesi gerekmektedir.” (Güngör, 2009: 37).

Bireyin okuma alışkanlığı edinebilmesinde aile faktörünün de önemli etkisi vardır. Küçük yaşlarda rol model olarak babayı ya da anneyi gören çocuğa iyi bir örnek olmak için aile içerisinde okuyan ebeveynlerin bulunması gerekmektedir. Okuma alışkanlığı kazanılması için evde kitap okuma saatlerinin düzenlenmesi, okunan kitaplar hakkında konuşulması, güncel eserlerin temin edilmesi gibi hususlar okuma alışkanlığının kazanılması için aile içinde sürdürülecek yaşantılar olarak karşımıza çıkmaktadır.

Okuma alışkanlığı öğrencilere öncelikle okumayı sevdirmekle başlamalıdır. Kitaba ve okumaya karşı ilgi, öğrencinin okuma alışkanlığı kazanmasında öncelikli hedef olmalıdır. Aileler çocuğunun kitap okumayla ilgili olumlu düşünceler beslemesini istiyorsa NIM yöntemini de kullanabilir. Bu yöntem gereği :

- Okumaya kolay bir kitapla başlanmalıdır. Daha sonra, yavaş yavaş daha zor kitaplara geçilmelidir.
- Çocuğun, okuyucuyu kolaylıkla duyabilmesi için, biraz arkasında durulmalıdır.
- Çocukla beraber yüksek sesle okunmalıdır. Okuyucu daha yüksek sesle ve daha hızlı okuyarak ona kılavuzluk yapmalıdır. Bazen çocuğun kılavuzluk yapmasına izin verilmelidir.
- Okumaya başlanıldığında, birinci ya da ilk iki cümle birkaç kere okunmalı, böylece okuma hızı belirlenmelidir.
- Sözcükleri takip etmek üzere bir çubuk ya da parmak kullanılmalıdır. Amaç öncelikle çocuğun sözcükleri takip etmesini sağlamaktır.

- Bir satırın sonundan diğerinin başına giderken daha hızlı hareket edilmelidir. (Townsend 2002: akt. Akça, 2008: 28).

1.5 Okumanın Önemi

Okuma eylemi ile birey kendini, yaşadığı dünyayı, gördüğü, görmediği, hissettiği birçok şeyi anlamlandırma yetisine erişmiş olabilmektedir. Kendisini ve kendisi dışındaki her şeyi anlamlandırmak insan için vazgeçilmez bir beceridir. Bu sayede birey var olma nedeninin farkına vararak hayata dair olumlu adımlar atabilir.

Okuma sadece anlama becerisi değil aynı zamanda bireyin kendisini ifade edebilmesine yardımcı olacak bir beceridir. Nasıl ki bildiğimiz kelimeler kadar konuşabiliyorsak okuma ile de öğrendiklerimiz kadar yaşamış olacağız. İletişim sürecinin en önemli unsurlarından olan anlama ve ifade etme becerileri okuma sayesinde daha da artmış olacaktır.

İnsanoğlu sürekli kendini yenileyebilme potansiyeline sahip bir varlıktır. Yaşanan dünyada kişinin kendini yenilemesi, yaşanan çağa ayak uydurabilmesi çok önemlidir. Okuma ile insan hem bireysel olarak kendisine fayda sağlayabilir hem de yaşadığı topluma olumlu katkılar sunabilir.

Bireysel anlamda okuma ile insan zihinsel, duygusal ve sosyal bakımdan önemli gelişimler sağlar. Birey okuma ile yaşam boyu elde ettiği becerileri, bilgileri artırıp kendisini geliştirme imkânı elde eder. Okuduklarını anlayan, yorumlayan ve eleştirebilen birey hayata farklı pencerelerden bakabilme yetisini kazanmış olur. Okuma ile insan iletişim sürecinde de kendisini geliştirebilir. Kitap okuyarak insan kelime dağarcığını artırır, hayal kurma becerisini geliştirir, yaşanan ya da yaşanılması muhtemel olanları kavrar, zevk ve estetik duygusunu geliştirir, düzgün ve güzel konuşma becerisine sahip olur. Kitap okumanın bireysel manada kişiye kazandıracakları saymakla bitmeyecek çoğunluktadır.

Sosyal bir varlık olan insan okuma ile yaşadığı toplumu anlayarak toplumun beklentileri ile kendi hedefleri doğrultusunda orta noktayı bulmaya çalışır. Belirli kurallar çerçevesinde yaşayan insan topluluklarının bu kurullarla uyabilmesi eğitim ve öğretimle

gerçekleşmektedir. Okuma eylemi bireyin toplumsallaşmasında önemli yeri olan bir unsurdur. Yapılan araştırmalarda gelişmiş toplumların okuma oranlarının az gelişmiş ve gelişmemiş toplumlara oranla daha yüksek olduğu görülmektedir.

1.6 Okuma Amacı

“Okuma, ses organları ve göz yoluyla algılanan işaret ve sembollerin beyin tarafından yorumlanarak değerlendirilmesi ve anlamlandırılması sürecidir.” (MEB, 2006: 6). Okumada asıl olan anlamaktır. Organlarımızla seslendirdiğimiz harflerin bizim düşünce dünyamızda etki bırakmaması okunulana anlamadığımız anlamına gelmektedir.

Çelik (2006: 20)’e göre okumanın amaçları şunlardır:

- “Hızlı, doğru, sürekli ve anlamlı okuma, okuduklarını doğru ve çabuk anlama yeteneğini elde etmek,
- Boş zamanlarını düzeylerine uygun kitaplar okuyarak değerlendirmeyi öğrenmek; kitap sevgisini kazanarak okumayı zevkli bir alışkanlık haline getirmek.
- Okuma zevklerine ve düzeylerine uyan ilgi çekici kitapları seçebilme yeteneğini kazanmak.
- Sözcükleri tanıyarak, sözcük dağarcıklarını, okuma alışkanlığı kanalıyla geliştirip, zenginleştirmek.
- Kitap okumanın, bilgi kazanma yollarından biri olduğunu kavramak.
- Güzel ve doğru bir Türkçe ile yazılmış metinler okuyarak anlatım güçlerini geliştirmek.”

Okuma sürecinin her anında etkili iletişim kurmak, bilmediğimiz şeyleri öğrenmek, güzel vakit geçirmek, eğlenmek gibi amaçlarımız vardır. Bu amaçları sosyal, duyuşsal ve bilişsel olarak üç grupta inceleyelim.

1.6.1 Kitap Okuma Amacının Sosyal Boyutu

İnsan sosyal bir varlıktır. Toplumsal yaşamda sürekli iletişim halinde olan insanın etkili bir iletişim için anlama ve anlatmaya dayalı becerilerinin gelişmesi gerekmektedir. Bu beceriler içinde önemli yere sahip olan anlama becerisinin gelişmesi de “okuma” amaçlarımızı önceden belirlememizi gerektirir.

Okuma amaçlarının sosyal boyutuna inildiğinde bireyin kimi zaman saygılı- görgülü olmak, kültürlü olmak, cahil kalmamak için okuduğu görülmektedir kimi zamansa günceli takip etmek için, takdir edilmek, onaylanmak, meslek sahibi olmak gibi sayısını artırabileceğimiz kazanımları elde etmek için okumaktadır.

1.6.2 Kitap Okuma Amacının Duyuşsal Boyutu

Duyuşsal hedefler, bireyin ilgilerini, tutumlarını, akademik özgüvenini, güdü düzeylerini; başka bir deyişle bu alan, sevgi, korku, beğenme, takdir etme, hayranlık duyma, değer verme gibi duygusal yönlerin baskın olduğu alandır (Çelik, “Türk Eğitim Sisteminde Hedefler”, 2006: 12).

Kitap okumayı daha çok boş zamanlarını değerlendirme algısı içinde düşünen yetişkinler ve öğrenciler kitap okuma amacının duyuşsal boyutlarını yeteri kadar kavrayamamışlardır. Çocuk kitap okuma amacı içinde zevk almayı, yaratıcı olmayı, insanların farklı yaşamlarını öğrenmeyi, hayal dünyasını geliştirmeyi vb. isteyebilir. Kimi zamansa öğrencinin yanlı kalmamak için, kahramanların yerine kendisini koymayı istediği için ya da öylesine okumak istediği için okuduğu karşımıza çıkmaktadır.

1.6.3 Kitap Okuma Amacının Bilişsel Boyutu

İnsanoğlunun doğumundan itibaren yaşadığı çevreyi, insanları, olayları bilme isteği bilgiye erişme konusunda farklı yöntemlere başvurmasını sağlamıştır. Kitap okumayı bilişsel becerilerinin artması ve öğrenme amacıyla okuma etkinliğini gerçekleştiren

öğrenciler bilişsel süreçlerde farklı amaçlar gütmektedir. Öğrenci bilginin bilme, kavrama, uygulama, analiz, sentez, değerlendirme aşamalarının herhangi birini ya da birden fazlasını okuma amacı olarak belirleyebilmektedir.

Öğrencinin bilişsel olarak güttüğü amaçlardan bazıları şunlardır: yazılılarda başarılı olmak, test çözme başarısının artması, kelime hazinesinin gelişmesi, bilmek, anlamak, konuşma yeteneğinin gelişmesi, yeni kavramlar öğrenmek...

1.7. Okuma Stratejisi

Okuma, görme, algılama, seslendirme, anlama, beyinde yapılandırma gibi göz, ses ve beynin çeşitli işlevlerinden oluşan karmaşık bir süreçtir (Güneş, 2007: 117). Öğrenci okuma süreci içerisinde anlamaya yönelik farklı stratejiler kullanmaktadır. Aynı süreç içerisinde tek bir strateji kullanılabileceği gibi birden fazla strateji de kullanılabilir. Örneğin uzun bir metni özetleme amacıyla işaretleyerek okuma gerçekleştirilirken merak unsurunu devreye sokmak amacıyla tahmin ederek okuma yapılabilir.

Programda yer alan okuma türleri şunlardır: “Sessiz okuma, sesli okuma, göz atarak okuma, özetleyerek okuma, not alarak okuma, işaretleyerek okuma, tahmin ederek okuma, soru sorarak okuma, söz korusu, okuma tiyatrosu, metinlerle ilişkilendirme, tartışarak okuma, eleştirel okuma.” (MEB, 2006: 65-68).

1.7.1. Okuma Stratejilerinin Amaçları

Öğrencilerin okuma süreci içerisinde okuma amaçlarına uygun stratejiler kullanmaları gerekmektedir. Öğrencinin bu stratejiyi belirlemede en önemli etkenlerden biri de okuduklarını daha iyi anlamlandırma amacı gütmesidir. Uygulayacağı okuma strateji sayesinde öğrenci etkili okuyabilme becerisini de elde etmiş olabilecektir.

Gürses (2002: 20) okuma stratejilerinin amaçlarını üç ana başlık altında toplamıştır:

Okuma öncesinde uygulanan stratejilerin amaçları;

- Öğrencinin okumaya istekli hale gelmesi,
- Öğrencinin ön bilgilerini harekete geçirmek,

- Metnin parçalarını anlamak için ön hazırlık yapmak,
- Nerede? ve Nasıl? Sorularının cevabını bulmak,
- Ön bilgileri harekete geçirebilmek için öğrencide güven duygusu oluşturabilmek,
- Daha önceden bilinen kelimelerle yeni öğrenilen kelimeler arasında ilişki kurmak,
- Metne karşı daha anlamlı ve amaçlı bir yaklaşım sergilemeleri konusunda
- Öğrencilere yardımcı olmak,
- Ön inceleme yoluyla öğrencilerin metne karşı ilgilerini yükseltmek,
- Öğrencilerin metnin başlığı hakkında konuşmalarını sağlamak,
- Öğrencilerin dikkatini metindeki yeni kelimelere çekmek.

Okuma sırasında uygulanan stratejilerin amaçları;

- Sorular ve yönlendirmelerle öğrencilerin metinle etkileşimini sağlamak,
- Öğrencilerin, yazarın amacını anlamalarını sağlamak,
- Metnin yapısını anlamak için öğrencilere yardımcı olmak,
- Metnin bağlamını açıklamak ve anlamak,
- Metinle ilgili çıkarım yapma ve yargıda bulunma konusunda öğrencilere yardımcı olmak,
- Öğrencilere, anlamını bilmedikleri kelimeleri metnin genel anlamından çıkarabilmeleri konusunda yardımcı olmak,
- Okuma sırasında öğrencilere kültürel farklılıkları keşfetme konusunda yardımcı olmak,
- Öğrencilere, metnin ana düşüncesini çıkarabilmeleri konusunda yardımcı olmak,
- Metin içindeki özel bir bilgiyi aramak,
- Metni okumaya başlamadan önce verilen soruların cevaplarını bulmak,
- Metinle ilgili olarak verilen diyagram veya haritaları tamamlamak,
- Metinde verilen mesajlarla ilgili notlar almak

Okuma sonrasında uygulanan stratejilerin amaçları;

- Metnin analizini yapmak,

- Metnin planından yararlanarak yazma etkinliklerinde öğrencilere deneyim kazandırmak,
  - Metinden yapılan çıkarımların birleştirilmesini sağlamak,
  - Okuma deneyimini genişletmek,
  - Öğrencilerin okuduklarını özetlemelerini sağlamak,
  - Öğrenilenlerin değerlendirilmesini sağlamak,
  - Eski bilgilerle yeni öğrenilen bilgileri birleştirmek,
  - Metindeki bilgilerin gerçek hayatta kullanılabilirliğini değerlendirmek,
  - Metinle ilgili sorulara cevap vermek,
  - Metindeki önemli yerlerin altını çizmek,
  - Metinle ilgili olarak sınıf içi etkinliklere katılmak,
- Metnin bazı bölümlerini tartışmak (Akt. Temizkan, 2007: 48).

1.7.2 Sesli Okuma

Sesli okuma, göz ile algılanarak zihinle kavranabilen kelimelerin ve kelime gruplarının konuşma organları yardımıyla söylenmesine denir (Ünal, 2006: 70).

Sesli okuma süreci sessiz okuma sürecine göre daha fazla vakit harcanması gereken bir süreçtir. Beynin algılama hızı konuşma hızından çok daha fazla olduğu için sesli okumada anlama ve kavrama, sessiz okumaya nazaran daha düşüktür (Ertürk, 2008: 37). Sesli okuma sürecine seslendirme organları dâhil olduğu için okuma hızı düşük seviyede gerçekleşmektedir.

Sesli okuma amaçlarını şu şekilde sıralayabiliriz:” sesli okuma, öğrencilerin okuma seviyesini belirlemeye yardımcı olurken, dinleyenlerin zihinsel faaliyetlerinin gelişmesine de katkı sağlar. Öğrencilerin düzgün konuşma yeteneğini geliştirir. Sesli ve güzel okuma, dinleyicilerin konuya ilgi duymasını sağlar ve okuma zevki uyandırır.” (MEB, 2006: 65).

1.7.3 Sessiz Okuma

Sessiz okuma; harflerin, sembollerin seslendirme organları kullanmadan okunmasıdır.

Sessiz okumada amaç, öğrencilerin akıcı ve hızlı okumalarını sağlamaktır. Sessiz okuma, göz hareketleri ve beyinde meydana gelen okuma sürecine dayanmaktadır (MEB, 2006: 65).

Sessiz okuma, okuma stratejileri içerisinde okuma amacına en elverişli olanlardan biridir. Öğrenci gördüğü yazıyı konuşma organlarını kullanmadan, seslendirmeden, fazla zaman harcamadan algılayabilmektedir. Sessiz okuma stratejisi öğrencinin okuma alışkanlığı kazanmasında da etkili olmaktadır.

1.7.4 Göz Atarak Okuma

Göz atarak okuma, okunulan metnin detaylarına girmeden ana hatlarıyla okunma şeklidir. Göz atarak okumada amaç, konunun ayrıntılara girilmeden, ana hatlarıyla kavranmasıdır (MEB, 2006: 65).

Göz atarak okuma daha çok bir konu hakkında genel bir bilgi edinmek amacıyla ya da bir metin hakkında bilgi sahibi olmak amacıyla yapılan okuma şeklidir. “Bu tür okumalarda tarihlere, yerlere, isimlere, grafik, tablo ve bölümlere dikkat edilir.” (Ünalın, 2006: 75).

1.7.5 Özetleyerek Okuma

Özetleyerek okuma, okunulan metnin analizini yapma sürecidir. Özetleyerek okuma sayesinde öğrenci olay, yer, şahıs, zaman gibi unsurları daha kolay kavramaktadır. Öğrenci sadece okuma eylemini gerçekleştirdiği süreçle okuduğu metni özetlediği süreç bakımından kıyaslanacak olursa özet yaptığı süreçteki kazanımları daha fazla olmaktadır. Özetleyerek okuma sayesinde öğrencinin analiz yeteneği ile yazma yeteneği de gelişmiş olmaktadır.

1.7.6. Not Alarak Okuma

Not alma, okunulan materyaldeki önemli bilgilerin hatırlanması, genel çatının oluşturulması, bilgilerin toplanması ve ifade edilmesinde kullanılan bir öğrenme stratejisidir (Belet; Yaşar, 2006: 1-24).

Not alarak okumada amaç, öğrencileri okuma sürecinde etkin kılmak, onların önemli bilgi, düşünce ve olayları hatırlamalarını sağlamaktır (MEB, 2006: 66). Not alma becerisi sayesinde öğrenci okuduklarının ana hatlarını kavrama becerisine sahip olmaktadır. Bu sayede okunulan hakkında bütüncül bir bakış açısı geliştirebilir.

1.7.7. İşaretleyerek Okuma

İşaretleyerek okuma okunulan metnin önemli görülen yerlerinin metin üzerine işaretler koyarak ya da metnin altını çizerek okuma şeklidir.

Bu okuma stratejisi sayesinde öğrenci okuduklarından işine yarayacak bilgileri belirlemiş olmaktadır. İşaretleyerek okuma da amaç, konuyu anlamaya yardımcı olacak anahtar kelime ve kavramlar ile önemli görülen yerlerin belirlenmesidir (MEB, 2006: 66).

1.7.8. Tahmin Ederek Okuma

Okuma yapılırken okumanın kesilerek veya metne başlanmadan önce metnin görsellerinden ve başlığından yola çıkılarak metin hakkında yorumların yapılması şeklinde gerçekleşen okumadır (Akyol, 2011: 87). Tahmin ederek okuma öğrencideki merak duygusunun gelişmesini sağlamaktadır. Bu okuma stratejisi ile öğrenci okunulacak olan ya da okunan metne karşı daha da ilgi duymuş olmaktadır.

Tahmin ederek okumada amaç, öğrencileri okuma sürecinde etkin kılmak için metinde geçen duygu, düşünce ve olaylarla ilgili merak uyandırmaktır (MEB, 2006: 66).

1.7.9. Soru Sorarak Okuma

Soru sorarak okuma, metin okunmadan önce öğrencilerin görsellerden ve metin başlığından hareketle akıllarında oluşan soruları belirlemesiyle ya da metin okunduktan sonra metinle ilgili merak ettikleri soruları yazarak yaptıkları okuma türüdür.

Soru sorarak okumada amaç, okuma öncesinde ve sürecinde öğrencilere sorular hazırlatılarak metin üzerinde düşünmelerini ve metni anlamalarını sağlamaktır (MEB, 2006: 67).

1.7.10 Söz Korosu

Söz korusu okuma yöntemi birlikte okuma yöntemidir. Öğrenciler bu okuma sayesinde grup bilinci kazanmaktadır. Söz korusu okuma yöntemi şiir ya da metnin bölümlere ayrılarak ya da bütüncül şekilde öğrencilere okutulması yöntemidir. Öğrencilerin eğlenerek okudukları bir okuma türüdür.

Söz korosunda amaç, öğrencilerin okuma ve birlikte çalışma becerilerinin geliştirilmesidir (MEB, 2006: 67).

1.7.11 Okuma Tiyatrosu

Okuma tiyatrosu, okunulacak metnin öğrenciler arasında rol dağılımı yapılarak öğrenciler tarafından seslendirilmesi, oyunlaştırılmasıdır. Okuma tiyatrosu yapılmadan önce metin diyaloglara dönüştürülerek görev dağılımı yapılmaktadır. Öğrenciler okuma tiyatrosu sayesinde metinde verilmek istenen ana düşünceyi yaparak, yaşayarak öğrenmeye çalışmaktadır. Drama türüne yakınlığıyla bilinen okuma tiyatrosu dersin daha eğlenceli hale gelmesini sağlayabilmektedir.

Okuma tiyatrosunda amaç, öğrencilerin metnin yapısını, dilini ve metinde yer alan şahıs ve varlık kadrosunun özelliklerini anlamalarını sağlamaktır (MEB, 2006: 67).

1.7.12. Ezberleme

Ezberleme okuma yöntemi öğrencilerin önceden belirlenen şiir, atasözü, deyim, özlü sözler gibi edebi değeri olan türleri bakmadan söyleyebilmesidir. Ezberleme okuma ile öğrencinin hafızası gelişir, kelime dağarcığı artar, özgüveni artar.

Ezberlemede amaç, öğrencilerin hafızalarını güçlendirmek, kültürel ve edebî değere sahip metinlerdeki cümle yapılarını ve söz varlıklarını kavrayarak Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanmalarını sağlamaktır (MEB, 2006: 67).

1.7.13. Metinlerle İlişkilendirme

Metinlerle ilişkilendirme yöntemi önceden okunan metinler arasında bağlantı kurmaya yarayan bir yöntemdir. Bu okuma türü öğrencilerin daha önceden okumuş olduğu metinle o an da okuduğu metin arasında tür, şekil, biçim ve anlam yönünden ilişki kurma çabasıdır. Öğrenci metinler arasında benzerlik ve farklılıkları tespit ederek kazanımları daha iyi anlamış olmaktadır.

Metinlerle ilişkilendirmede amaç, öğrencilerin, okudukları metinle diğer metinler arasında ilişki kurmasını sağlayarak düşünme becerilerini geliştirmektir (MEB, 2006: 68).

1.7.14. Tartışarak Okuma

Tartışarak okuma, önceden belirlenmiş metnin bölümlere ayrılarak ya da bütün halinde öğrenciler tarafından yorumlanması, konuyla ilgili düşüncelerini tartışması esasına dayanmaktadır. Tartışarak okuma sayesinde öğrenciler olaylara, düşüncelere eleştirel açıdan bakma olanağını bulmuş olmaktadır. Bu sayede öğrenciler özgün düşünebilme yeteneği de kazanmaktadır.

Tartışarak okumada amaç, öğrencilerin, metinde işlenen konuyla ilgili bilgi, duygu ve düşüncelerini başkalarıyla paylaşmalarını ve onların bilgi ve görüşlerinden yararlanarak farklı bakış açıları kazanmalarını sağlamaktır (MEB, 2006: 68).

1.7.15. Eleştirel Okuma

Eleştirel okuma, okunulan metin ile ilgili öğrencilerin duygu, düşünce ve yorumlarını ifade ettiği okuma türüdür. Bu okuma ile öğrenci metindeki düşüncelere katılıp katılmadığı noktaları belirler, düşünceler olaylar arasında bağlantı kurmaya çalışır.

Eleştirel okumada amaç öğrencilere okudukları hakkında soru sorma alışkanlığı kazandırarak konu hakkında düşünmelerini sağlamak; konuyu olumlu ve olumsuz yanlarıyla ve tarafsız bir bakış açısıyla değerlendirerek kendi doğrularını buldurmaktır (MEB, 2006: 68).

Okuma stratejilerini kendi içinde bilişsel ve duyuşsal olarak iki grupta inceleyelim.

1.7.16 Kitap Okuma Stratejisinin Bilişsel Boyutu

Okuma anlama ve anlamlandırma etkinliğidir. Öğrencinin bu etkinlik içerisinde kullandığı stratejilerden ilkinin bilişsel strateji oluşturmaktadır. Bilişsel okuma stratejisi içerisinde öğrencinin daha çok “bilme” amacı güttüğü görülmektedir.

Bilişsel okuma strateji içerisinde öğrencinin kullandığı stratejilerden bazıları şunlardır: noktalama işaretlerine dikkat ederek okuma, sesli, sessiz okuma, soru sorarak okuma, sözlük kullanarak okuma, soru hazırlayarak, tekrar ederek okuma...

1.7.17 Kitap Okuma Stratejisinin Duyuşsal Boyutu

Duyuşsal okuma süreçlerinde öğrenci daha çok zevk duyma, heyecanlanma, korkma, gerilim hissetme, değer verme gibi farklı yaşantılar içerisinde bulunmayı istemektedir. Bu süreçler içerisinde bulunan öğrenci okuma stratejisini de bu amaçlara uygun olarak belirlemektedir.

Duyuşsal okuma stratejilerinden bazıları şunlardır: Resim ve görsellere dikkat ederek okuma, söz konusu yöntemiyle okuma, okuma tiyatrosu yöntemiyle okuma, empati kurarak okuma vb.

2. BÖLÜM

2. YÖNTEM

Yöntem ve materyal bölümünde sırasıyla araştırmanın modeli, araştırmanın evreni ve örnekleme, veri toplamak için kullanılan ölçme araçları, verilerin toplanması ile analiz edilmesi bulunmaktadır.

2.1 ARAŞTIRMANIN MODELİ

Araştırma modeli olarak nicel araştırma yöntemlerinden tarama modeli, nitel araştırma yöntemlerinden ise durum çalışması uygulanmıştır. Dolayısıyla bu çalışmada karma bir yöntem (Mixed Resarch Design) uygulanmıştır. Araştırmada karma yöntemin uygulanmasının nedeni, nicel araştırma yöntemi ile erişilen bulguların nitel araştırma ile elde edilen verilerle doğrulamaktır.

“ Sosyal bilimlerde yaygın olarak kullanılan tarama araştırmaları, geniş gruplar üzerinde yürütülen, gruptaki bireylerin bir olgu ve olayla ilgili olarak görüşlerinin, tutumlarının alındığı olgu ve olayların betimlenmeye çalışıldığı araştırmalardır.” (Karakaya, 2011: 59).

Yapılan çalışmada, ortaokul öğrencilerinin kitap okuma amaçları ve stratejilerini belirlemek amacıyla öğrencilere likert tipi dinleme stratejileri ölçeği uygulanmıştır. Elde edilen sonuçlar cinsiyet ve sınıf değişkenleri açısından değerlendirilmiştir. Ayrıca elde edilen sonuçların yüzde ve frekans yönünden de yorumlanması yapılmıştır.

“ Durum çalışması; güncel bir olguyu kendi gerçek yaşam çerçevesi içinde çalışan, olgu ve içinde bulunduğu içerik arasındaki sınırların kesin hatlarıyla belirgin olmadığı ve

birden fazla kanıt veya veri kaynağının mevcut olduğu durumlarda kullanılan, görgül bir araştırma yöntemidir.” (Yin, 1984: Akt. Şimşek ve Yıldırım, 2008: 277)

Araştırmada durum çalışması yöntemiyle ortaokul 6-7-8. sınıf öğrencilerinin kitap okuma amaçlarının ve stratejilerinin neler olabileceği açık uçlu sorularla belirlenmeye çalışılarak elde edilen veriler betimsel analiz yöntemiyle yorumlanmaya çalışılmıştır. Bunun yanı sıra öğrencilerle bireysel görüşmelerin dışında grupta görüşmeler de yapılmıştır. Bu görüşmeler nitel veri toplama ve çalışmanın zenginliği açısından önemlilik arz etmektedir. Bireysel görüşmelerde bazen konunun farklı alanlarına girilmediği odak grup görüşmesinde diğer bireylerin görüşleri doğrultusunda akla gelebilecek konular olabileceği için odak grup görüşmesi yönteminin de kullanılması kararlaştırılmıştır. Sonuç olarak nicel yöntemlerle ulaşılan bulgular nitel yöntemle de doğrulanmaya çalışılmıştır.

2.2 VERİ TOPLAMADA KULLANILAN ÖLÇME ARAÇLARI

2.2.1. Likert Tipi Kitap Okuma Amaçları ve Stratejileri Ölçeği

Likert tipi okuma amaçları ve stratejileri ölçeği uygulanmasındaki amaç, sorulan sorulara alınan cevapların değerlendirilerek değerlendirmeye daha elverişli hale getirilmesidir. Bu amaç için likert tipi okuma amaçları ve stratejileri ölçeği kullanılmıştır.

Soru formunun oluşturulmasında şu aşamalar sırasıyla izlenmiştir:

- 1- Öncelikle soru formatı belirlenmiştir. Soruların kapalı uçlu olması kararlaştırılmıştır. Öğrencilere ve öğretmenlere okuma amaçları ve stratejilerini neler olabileceği ile ilgili açık uçlu sorular sorulup okuma amacı ile ilgili öğrencilere kompozisyonlar yazdırılıp elde edilen veriler karşılaştırılarak soru havuzu oluşturulmuştur.
- 2- Alan yazın taranarak konuyla ilgili sorular tespit edilip uygun olanlar soru havuzuna eklenmiştir.
- 3- Cevaplar Tamamen Katılıyorum, Katılıyorum, Kısmen katılıyorum, Katılmıyorum, Hiç Katılmıyorum şeklinde hazırlanmıştır.

4- Soru formu okuma amaçları için 65 ve okuma stratejileri için 45 maddeden oluşturulmuştur. Uzman görüşünden faydalanılarak soru sayısı okuma amaçları için 48'e okuma stratejileri ise 38'e düşürülmüştür. "Uzman görüşü üzerinde durulan konuyla ilgili geçerli bilginin elde edilmesinin başlangıç aşamalarında kullanışlı bir yöntem olabilir. Bununla birlikte uzman görüşü gerekli bilginin toplanmasında en az iki nedenden dolayı yetersiz kalabilir. Bu nedenlerden ilki araştırmacının başvurduğu kaynağın konusunda tam anlamıyla yetkin olmaması ikincisi ise kaynağın çoğunlukla belirli bir görüşün tarafında saf tutmuş ve tarafsızlığını yitirmiş olma olasılığıdır. Belirtilen sınırlılıklarına karşın uzman yöntemi bilimsel bilginin elde edilmesinde önemli rol oynar." (Yolcu, 2011: 9).

Ön test için 6-7-8. sınıftan toplam 27 öğrenci belirlenmiş ve bu öğrencilere anketler uygulanmıştır. Öğrencileri belirleme konusunda cinsiyet ve sınıf dağılımının eşit derecede olması göz önünde bulundurulmuştur. Araştırmacılar anket uygulamalarında ön testin gerekli olduğunu ve ön test vasıtasıyla elde edilecek sonuçlar sayesinde anketin faktör yapısının, güvenilirliğinin ve geçerliliğinin belirlenmesinin kolaylaşacağını savunmaktadırlar (Baş, 2006, s. 89). Ankette bulunan soruların güvenilirliğini hesaplamak amacıyla Alfa Katsayısı (Cranbach Alpha) 'ndan faydalanılmıştır. Alfa katsayısıyla yapılan güvenilirlik hesaplamasında SPSS 16.0 paket programından faydalanılmıştır. Hesaplamalar sonucunda 48 maddeden oluşan okuma amaçları anketinin Alfa Katsayısı 0,910 olarak, okuma stratejilerinin Alfa Katsayısı 0,918 olarak tespit edilmiştir. Yapılan faktör analizi ile anketlerin faktör yapısına uymayan maddeler anketten çıkarılmıştır. Anketlerden maddelerin çıkarılmasıyla okuma amaçları anketinin Alfa Katsayısı 0,926 olarak, okuma stratejileri anketinin Alfa Katsayısı ise 0,939 olarak belirlenmiştir. Bu sonuç Alfa katsayısına bağlı olarak ölçeğin güvenilirliğinin yorumlanmasında yüksek derecede güvenilirliğe işaret etmektedir (Kayış, 2010: 405, Edt: Kalaycı). Uzman görüşü ve faktör analizi sonucu anketten maddelerin çıkarılmasıyla anketin güvenilirliğinin artması uygulanan yöntemlerin doğru olduğuna işaret etmektedir.

Tablo 2.1. Ön Test Sonucu Oluşan Kitap Okuma Amacı Anketi Alfa Katsayısı Değeri-
48 Madde

Cronbach's Alpha	Madde Sayısı
0,910	48

Tablo 2.2. Ön Test Sonucu Oluşan Kitap Okuma Amacı Anketi Alfa Katsayısı Değeri- 40 Madde

Cronbach's Alpha	Madde Sayısı
0,926	40

Tablo 2.3. Ön Test Sonucu Oluşan Kitap Okuma Stratejileri Anketi Alfa Katsayısı Değeri- 38 Madde

Cronbach's Alpha	Madde Sayısı
0,918	38

Tablo 2.4. Ön Test Sonucu Oluşan Kitap Okuma Stratejileri Anketi Alfa Katsayısı Değeri- 34 Madde

Cronbach's Alpha	Madde Sayısı
0,939	34

5- Anketin güvenilirlik testi yapıldıktan sonra anketin faktör yapısının kantitatif olarak doğrulanması gerekir. Güvenirlik testi yapılan anketin yapı olarak geçerli olduğunun kanıtlanması gerektiği için faktör analizi yapılmıştır. "Faktör analizi, aynı yapıyı ya da niteliği ölçen değişkenleri bir araya toplayarak ölçmeyi az sayıda faktör ile açıklamayı amaçlayan bir istatistiksel tekniktir. Faktör analizi bir faktörleşme ya da ortak faktör adı verilen yeni kavramları (değişkenleri) ortaya çıkarma ya da maddelerin faktör yük değerlerini kullanarak kavramların işlevsel tanımlarını elde etme süreci olarak da

tanımlanmaktadır.” (Büyüköztürk, 2002: 117). Faktör analizi sonucunda faktör yapısında bulunması gereken nitelikler şunlardır:

a) Değişkenlerde azaltma olmalıdır,

b) Üretilen yeni değişken ya da faktörler arasında ilişkisizlik sağlanmalıdır,

c) Ulaşılan sonuçlar, yani elde edilen faktörler anlamlı olmalıdır (Büyüköztürk, 2008: 117).

Anketin güvenilirliğini sağlamak amacıyla araştırma sürecinde 88 maddelik anket ön test şeklinde 27 öğrenciye cinsiyet ve sınıf farklılıkları eşit tutulmaya çalışılarak uygulanmıştır. Çıkan sonuç değerlendirilmeye alınmış maddelerin faktör yükleri tek tek incelenmiş uygun olmayan madde maddeler anketten çıkarılmıştır. Döndürme yapılarak yapılan analizle anketten 14 madde çıkarılarak anketin son hali okuma amaçları için 40, okuma stratejileri için 34 madde şeklinde olmuştur.

Okuma amaçları anketi için maddelerin faktör değerleri 6 grupta toplanmıştır. Birinci faktör 19 maddeden, ikinci faktör 5 maddeden, üçüncü faktör 5 maddeden, dördüncü faktör 4 maddeden, beşinci faktör 3 maddeden, altıncı faktör altıncı faktör 4 madden oluşmuştur. Bu faktör yapısı içerisinde her bir faktörün önem derecesi ve ağırlığına ilişkin bilgi veren birinci faktöre ait öz değer 7,822, ikinci faktöre ait öz değer 4,240, üçüncü faktöre ait öz değer 3,712, dördüncü faktöre ait öz değer 3,205, beşinci faktöre ait öz değer 2,863, altıncı faktöre ait öz değer 2,568’ dir. Birinci faktör savunma biçimleri değişkeninin % 19,555’ ini, ikinci faktör 10,599’ unu, üçüncü faktör 9,280’ ini, dördüncü faktör 8,012’ sini, beşinci faktör 7,157’ sini, altıncı faktör 6,420’ sini açıklamaktadır. Bu altı faktör değişkenlerin varyanslarının 61,023’ ünü açıklamaktadır. Envanteri oluşturan maddelere ilişkin faktör yükleri 0,283 ile 0,787 arasında değişmektedir. Bu bulgular ölçek maddelerinin aynı yapıyı ölçme özelliği ve maddelerin geçerliliğini kanıtlamak amacıyla kullanılmıştır.

Okuma stratejileri anketi için maddelerin faktör değerleri 5 grupta toplanmıştır. Birinci faktör 8 maddeden, ikinci faktör 8 maddeden, üçüncü faktör 8 maddeden, dördüncü faktör 6 maddeden, beşinci faktör 4 maddeden oluşmuştur. Faktör yapısı içerisinde her bir faktörün önem derecesi ve ağırlığına ilişkin bilgi veren birinci faktöre ait öz değer

9,48, ikinci faktöre ait öz değer 4,211, üçüncü faktöre ait öz değer 2,667, dördüncü faktöre ait öz değer 2,425, beşinci faktöre ait öz değer 1,974 olarak bulunmuştur. Birinci faktör savunma biçimleri değişkeninin 27,495' ini, ikinci faktör 12,386'sını, üçüncü faktör 7,844'ünü, dördüncü faktör 7,133'ünü, beşinci faktör 5,807' sini açıklamaktadır. Bu beş faktör değişkenlerinin varyanslarının 60,665'ini açıklamaktadır. Envanteri oluşturan maddelere ilişkin faktör yükleri 0,205 ile 0,868 arasında değişmektedir.

Ankette bulunana maddelerin puanlaması şu şekilde yapılmıştır:

“Tamamen Katılıyorum= 5”,

“ Katılıyorum= 4”,

“Kısmen katılıyorum= 3” ,

“Katılmıyorum = 2” ve

“Hiç katılmıyorum = 1”

Tablo 2.5. Kitap Okuma Amacı Anketindeki Maddelerin Faktör Değerleri

Madde	Faktörler					
	1	2	3	4	5	6
1	,314	,101	-,210	-,594	,001	,149
2	,341	,260	,221	,262	,448	-,320
3	,582	,106	-,015	-,275	,214	-,109
4	,620	-,301	-,348	-,103	,064	,280
5	,213	-,213	-,001	,527	-,420	-,058
6	,516	-,323	,557	-,013	,064	-,152
7	,446	-,492	,336	,086	-,038	-,262
8	,560	-,370	,003	-,253	,214	-,473
9	,787	-,246	,103	,009	-,221	,001
10	,550	-,084	,259	-,275	-,302	,327
11	,449	-,087	,642	,129	-,283	-,040
12	,574	-,207	,100	-,035	,292	,208
13	,421	-,565	-,024	,042	,211	-,258
14	,477	-,263	-,085	-,375	,313	-,036
15	,338	,626	-,098	-,261	,183	-,241
16	,180	,216	,173	-,039	,292	,512
17	-,036	,394	-,057	-,078	,265	,408
18	,608	-,152	-,194	-,420	,009	,168

19	,168	-,362	,274	,106	-,300	,452
20	,336	,068	,601	,248	,221	,324
21	,155	,493	,651	,202	-,097	-,106
22	,322	,193	,414	-,544	,416	,084
23	-,019	,060	,133	,497	,370	-,381
24	,330	-,083	-,256	,265	,351	,121
25	,208	-,318	,193	-,318	-,465	,283
26	,159	,359	,440	-,053	-,025	,044
27	,613	,362	-,138	,217	-,235	-,133
28	,440	,646	,352	,063	-,092	-,037
29	,489	,358	-,096	-,062	-,432	-,154
30	,284	,456	-,445	-,062	,088	-,586
31	,386	,120	-,324	-239	-,283	,122
32	,302	,335	-,088	,584	-,029	-,035
33	,525	-,035	-,585	,341	-,018	,102
34	,328	-,175	-,101	,673	,362	,182
35	,519	,638	-,067	,060	-,232	-,043
36	,636	,128	,045	,188	,387	,196
37	,716	-,315	-,315	,061	,148	-,096
38	,489	,338	-,279	,129	-,241	,157
39	,468	-,024	-,379	,437	-,044	,189
40	-087	,322	-,139	-,127	-,227	,143

Tablo 2.6. Kitap Okuma Stratejileri Anketindeki Maddeleri Faktör Değerleri

Madde	Faktörler				
	1	2	3	4	5
1	-,108	-,003	,847	,325	-,062
2	,388	,079	,272	,310	-,034
3	,396	-,098	,160	,699	,044
4	,344	,141	,117	,106	-,184
5	,097	,513	,214	,739	,235
6	,280	-,217	,420	,348	-,455
7	,242	-,453	,514	,265	-,201
8	,012	,734	-,182	-,293	,091
9	,078	,244	-,075	-,038	,403
10	,128	,129	,071	-,299	,212
11	,059	,057	,165	,365	,266
12	,852	-,058	,124	,230	-,085
13	,311	,165	,855	-,045	,220
14	,428	,193	,734	,101	-,090

15	,391	,026	,202	,770	-,144
16	,138	,121	,450	,237	-,050
17	,868	,077	,062	,098	,143
18	,203	,342	,065	,000	,256
19	,160	,345	,181	-,202	-,065
20	,532	,293	,484	,173	-,051
21	,794	-,100	,179	,012	,108
22	,774	,088	,126	,275	,211
23	,079	,187	-,006	,205	-,345
24	,194	,100	,274	-,040	,166
25	,157	,665	,433	,039	-,049
26	,392	,498	,249	,239	,312
27	-,003	,797	-,085	,265	,076
28	,240	,711	,158	,053	-,049
29	,281	,110	,059	,429	,685
30	,144	,363	,314	,655	,244
31	,388	,239	,283	,171	,336
32	-,025	-,005	,293	,038	-,097
33	-,010	,011	-,027	-,068	,863
34	-,178	,789	,213	,087	,020

6- Konuyla ilgili uzman öğretim üyeleri ile yapılan görüşmeler sonucunda anketin kapsam geçerliliğinin olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

2.2.2. Açık Uçlu Sorular

Açık uçlu sorular sorulmasındaki amaç öğrencilerin hiçbir etki ve yönlendirme altında kalmadan konuyla ilgili düşüncelerini istedikleri şekilde ifade edebilmesine olanak sağlamaktır. Bu amaçla öğrencilere okuma amaçları ve stratejileri ile ilgili açık uçlu sorular sorulmuştur.

Yapılan açık uçlu sorulardan oluşan görüşme formunda öğrencilere 6 adet açık uçlu soru yöneltilmiştir. Yöneltilen sorular şunlardır:

- *Okuma amacınız nedir? Gazeteyi, kitabı, dergiyi vs. niçin okuruz? Bunları okumanın ne gibi yararları vardır?*
- *Nasıl okuyorsunuz? Okurken nelere dikkat edersiniz? Sesli okuma, sessiz okuma, işaretleyerek okuma, soru sorarak okuma vs. sizler okurken neler yaparsınız?*

Bu sorular İncesu Atatürk ve V.S.Çakmakoğlu Ortaokulu öğrencilerinden sınıf ve cinsiyet eşitliği sağlanmaya çalışılarak amaçlı örneklem yönteminin içerisinde bulunan tipik durum örnekleme yöntemi ile seçilen 45 öğrenciye uygulanmıştır. Eğer araştırmacı yeni bir uygulamayı veya bir yeniliği tanıtmak istiyorsa, bu uygulamanın yapıldığı veya yeniliğin olduğu bir dizi durum arasından, en tipik bir veya birkaç tanesini saptayarak bunları çalışabilir (Şimşek ve Yıldırım, 2008: 110). Sorular belirlenirken öğrencilerin okuma amacı ve stratejilerini belirlemeye yönelik en etkili soru seçimine özen gösterilmiştir.

2.2.3 Öğrencilerle Odak Grup Görüşmesi

Araştırmada araştırılacak konunun derinlerine inmek, konuya farklı bakış açılarından yaklaşmak amacıyla öğrencilerle odak grup görüşmesi yapılmıştır. Bireysel görüşmeler dışında grupta görüşmeler de nitel veri toplama ve çalışmanın zenginliği açısından önemlilik arz etmektedir. Bireysel görüşmelerde bazen konunun farklı alanlarına girilmediği odak grup görüşmesinde diğer bireylerin görüşleri doğrultusunda akla gelebilecek konular olabileceği için odak grup görüşmesi yönteminin de kullanılması kararlaştırılmıştır.

Odak grup görüşmesi, ılımlı ve tehditkâr olmayan bir ortamda önceden belirlenmiş bir konu hakkında algıları elde etmek amacıyla dikkatle planlanmış bir tartışmalar serisidir (Şimşek ve Yıldırım, 2008: 152). Bu yöntemin kullanılması kararlaştırıldığında önceden öğrencilere konuyla ilgili bilgiler vermek ve tartışmanın olumlu bir havada gerçekleşmesini sağlamak önemlidir.

Öğrencilerin kitap okuma amaç ve stratejilerinin belirlenmesi ve bunlarla ilgili düşüncelerini genel manada tespit amacıyla yapılan odak grup görüşmesinin başlangıç aşamasında dört ana soru belirlenmiş ve öğrencilere bu sorular yöneltilmiştir. Öğrencilere sorulan sorular şunlardır:

- *Okuma amaçları belirlemek önemli midir? Niçin?*
- *Derste öğretmeniniz hangi okuma stratejilerini kullanıyor?*
- *Okurken belli bir stratejiye göre okumak önemli midir niçin?*

- *Türkçe dersinde kullanmak istediğiniz veya istemediğiniz okuma stratejileri nelerdir?*

2.2.4. Standartlaştırılmış Açık Uçlu Görüşme

Ortaokul 6-7 ve 8. sınıf öğrencilerinin okuma amaç ve stratejilerinin neler olduğunu belirlemek amacıyla konuyla ilgisi bulunan Türkçe öğretmenleriyle de görüşme yapılmıştır. Öğretmenlerin seçimi konusunda amaçlı örneklem yönteminden faydalanılmıştır. Bu yaklaşım, bazı insanlardan daha yoğun ve çok, bazı insanlardan ise daha az sistematik ve yüzeysel bilgi edinilmesine yol açabilecek olan “ görüşmeci yanlılığı veya öznelliğini” azaltır (Şimşek ve Yıldırım, 2008: 123).

Öğrencilerin okuma amaçlarını oluşturmasının onlara ne kazandıracağı, okuma stratejilerinden derste en çok hangi stratejilerin kullanıldığı ve bu stratejilere karşı öğrenci ilgisinin ne derecede olduğuyla ilgili 6 Türkçe öğretmeniyle görüşme yapılmıştır. Görüşme sırasında öğretmenlere okuma amaç ve stratejileriyle ilgili 4 soru yöneltilmiş ve bunlara verdikleri cevaplar bulgular bölümünde değerlendirilmiştir.

2.3. ARAŞTIRMANIN EVRENİ VE ÖRNEKLEMİ

Evren araştırma sonuçlarının genellenmek istendiği elemanların bütünüdür.” (Karasar, 2009: 109). Evren konusunu Karasar (2009) ikiye ayırmaktadır: “Bunlar genel evren ve çalışma evrenidir. Genel evren grubun tamamını temsil eden ancak ulaşılması imkânsız olan evrendir. Çalışma evreni ise hedef grubun bütün özelliklerini yansıtabilen ve ulaşılabilir olan küçük bir gruptur. Araştırmacının, ya doğrudan gözleyerek ya da ondan seçilmiş bir örnek küme üzerinde yapılan gözlemlerden yararlanarak hakkında görüş bildireceği evren çalışma evrenidir.” (Karasar, 2009: 110).

Bu araştırmanın çalışma evrenini 2012- 2013 yılında Kayseri ilinin Melikgazi, Kocasinan, Talas ve İncesu ilçelerinde okuyan ortaokul 6-7 ve 8. sınıf öğrencileri oluşturmaktadır.

Araştırmanın örnekleme seçilirken örneklemin çalışma alanını temsil etme oranının yüksek olması gerekmektedir. Bilimsel çalışmalarda olasılık temelli örnekleme ile amaçlı örnekleme yöntemleri kullanılmaktadır. Patton (1987)'un bu konudaki görüşleri şu şekildedir: Olasılık temelli örnekleme temsiliyeti sağlama yoluyla evrene geçerli genellemeler yapma konusunda önemli yararlar sağlarken, amaçlı örnekleme zengin

bilgiye sahip olduğu düşünölen durumların derinlemesine çalışılmasına olanak vermektedir. Bu anlamda amaçlı örnekleme yöntemleri pek çok durumda, olgu ve olayların keşfedilmesinde ve açıklanmasında yardımcı olur.” (akt. şimşek ve Yıldırım, 2008: 107).

Araştırmanın evrenini belirlerken geçerli ve güvenilir bulgular elde edebilmek amacıyla birbiriyle anlamlı ilişkisi bulunmayan okullar seçilmiştir. Bu okullar: Boydak İlköğretim Okulu, Vali Sabahattin Çakmaköğlü Ortaokulu, şehit Üsteğmen Mustafa şimşek Ortaokulu, Örenşehir Çinkom Ortaokulu, Sahra Galip Özsan Ortaokulu’dur. Bu okulların 6-7 ve 8. sınıf öğrencilerinden amaçlı örnekleme yöntemiyle öğrenciler seçilmiştir. Örneklemlerin özellikleri aşağıya tablo şeklinde sunulmuştur.

Tablo 2.7. Öğrencilerin Sınıfları

Sınıf	Sayı	Yüzde
6. Sınıf	53	32,3
7. Sınıf	53	32,3
8. Sınıf	58	35,4
Toplam	164	100,0

Tablo 2.8. Katılımcı Öğrencilerin Cinsiyetleri

Cinsiyet	Sayı	Yüzde
Kız	90	54,9
Erkek	74	45,1
Toplam	164	100,0

2.4. VERİLERİN TOPLANMASI

Ortaokul 6-7 ve 8. sınıf öğrencilerinin “Kitap Okuma Amacı ve Stratejilerini Belirlemek“ amacıyla oluşturulan anket ve görüşme formları Kayseri İl Milli Eğitim Müdürlüğünden gerekli izinler alınarak okullara gidilip araştırmacı tarafından uygulanmıştır. İzin formu ek’te yer almaktadır.

2.5. VERİLERİN ANALİZ EDİLMESİ

Araştırma için toplanan veriler likert tipi okuma amaçları ve stratejileri anketinden oluşmaktadır. Verilerin analiz edilmesi için SPSS 16.0 paket programından faydalanılmıştır. Ölçek sonuçlarına göre öğrencilerin okuma amaçları ve stratejilerinin cinsiyet ve sınıf farklılıklarına göre nasıl değişkenlik gösterdiği tespit edilmeye çalışılmıştır. Verilerin güvenilirliği hesaplanırken alfa katsayısı ve faktör analizi yöntemi kullanılmıştır. Böylelikle güvenilir verilere ulaşmak istenmiştir. Bu program vasıtasıyla tek yönlü varyans analizi, derecelendirme analizi ve t - testi yapılmıştır.

Öğrencilerin cinsiyet yönünden karşılaştırılıp değerlendirilmesi için bağımsız örneklem t- testi uygulanmıştır. T-testi iki aritmetik ortalama arasındaki farkın anlamlılığını test etmede kullanılan bir analiz metodudur (Akdağ, 2011: 3).

Araştırmada öğrencilerin sınıf seviyesi yönünden karşılaştırılıp değerlendirilmesi için tek yönlü varyans analizi uygulanmıştır. Araştırmada grup sayısı ikiden fazla olduğu için bu gruplar arasında farklılık olup oluşmadığının belirlenmesi amacıyla bu yöntem kullanılmıştır. Çıkan sonuçlar tablolar halinde sunulmuştur. Maddeler arasında anlamlı farklılık oluşturanlar değerlendirilmiştir.

Araştırma için sorulan açık uçlu görüşme formundan elde edilen veriler betimsel analiz yöntemiyle yorumlanmaya çalışılmıştır. Bunun dışında öğrencilerin okuma amaçlarını ve stratejilerini belirlemek ve bunlarla ilgili düşüncelerini genel manada tespit amacıyla yapılan odak grup görüşmesi yapılmıştır. “Bu tür analizde amaç, elde edilen bulguları düzenlenmiş ve yorumlanmış bir biçimde okuyucuya sunmaktır. Bu amaçla elde edilen veriler, önce sistematik ve açık bir biçimde betimlenir. Daha sonra yapılan bu betimlemeler açıklanır ve yorumlanır, neden sonuç ilişkileri irdelenir ve birtakım sonuçlara ulaşılır.” (Yıldırım ve Şimşek, 2008: 224).

3. BÖLÜM

BULGULAR VE YORUM

3.1. Nicel Araştırma Yöntemi ile Elde Edilen Verilerin Araştırılması

3.1.1. Ortaokul 6, 7, 8. Sınıf Öğrencilerinin Kitap Okuma Amaçları Cinsiyete Göre Farklılık Göstermekte midir?

Ortaokul 6,7, 8. sınıf öğrencilerinin okuma amaçlarının cinsiyete göre değişkenlik gösterip göstermediğini tespit etmek amacıyla bağımsız gruplar için t testi analizi yapılmıştır. Elde edilen sonuçlar tabloda verilmiştir.

Tablo 3.1. Öğrencilerin Anket Maddelerine Verdikleri Cevaplara İlişkin Test Sonuçları

	Katılımcı Öğrencilerin Cinsiyetleri	N	$\bar{X}$	SS	T	sd	P
1.Madde	Kız	90	4,2889	,85123	1,216	164	,607
	Erkek	74	4,1351	,74621	1,232		
2.Madde	Kız	90	4,3889	,99091	,734	164	,684
	Erkek	74	4,2703	1,07649	,728		
3.Madde	Kız	90	4,6889	,68112	,615	164	,449
	Erkek	74	4,6216	,71582	,612		
4.Madde	Kız	90	4,5444	,70569	2,510	164	,159
	Erkek	74	4,2297	,89973	2,452		
5.Madde	Kız	90	3,1667	1,09391	-,053	164	,725
	Erkek	74	3,1757	1,06447	-,053		
6.Madde	Kız	90	1,8556	1,13732	-,860	164	,816
	Erkek	74	2,0135	1,21061	-,854		
7.Madde	Kız	90	2,5778	1,31523	,049	164	,736
	Erkek	74	2,5676	1,34553	,049		
8.Madde	Kız	90	2,9889	1,52503	-,685	164	,472
	Erkek	74	3,1486	1,43996	-,688		
9.Madde	Kız	90	3,7889	1,15627	1,356	164	,218
	Erkek	74	3,5270	1,31611	1,339		
10.Madde	Kız	90	2,7778	1,48987	-,956	164	,602

	Erkek	74	3,0000	1,47118	-,957		
11.Madde	Kız	90	3,7333	1,27904	,362	164	,518
	Erkek	74	3,6622	1,21944	,364		
12.Madde	Kız	90	4,1667	1,01947	-1,187	164	,791
	Erkek	74	4,3514	,95706	-1,194		
13.Madde	Kız	90	4,7556	,58657	2,546	164	,000*
	Erkek	74	4,4595	,89426	2,448		
14.Madde	Kız	90	4,5000	,79676	1,618	164	,117
	Erkek	74	4,2838	,91442	1,596		
15.Madde	Kız	90	4,2222	,94545	,824	164	,746
	Erkek	74	4,0946	1,03592	,816		
16.Madde	Kız	90	4,2556	,91873	1,170	164	0,30
	Erkek	74	4,0676	1,13875	1,146		
17.Madde	Kız	90	4,4444	,96117	1,425	164	,195
	Erkek	74	4,2162	1,08880	1,408		
18.Madde	Kız	90	4,3333	,93616	,568	164	,513
	Erkek	74	4,2432	1,09558	,559		
19.Madde	Kız	90	4,4111	,89812	,135	164	1,000
	Erkek	74	4,3919	,91887	,135		
20.Madde	Kız	90	1,6222	,98958	-3,327	164	,005*
	Erkek	74	2,2162	1,29562	-3,242		
21.Madde	Kız	90	3,8444	1,16995	-,038	164	,810
	Erkek	74	3,8514	1,11874	-,039		
22.Madde	Kız	90	3,9775	1,16753	,469	164	,985
	Erkek	74	3,8919	1,15352	,469		
23.Madde	Kız	90	4,6000	,71579	1,118	164	0,52
	Erkek	74	4,4595	,89426	1,094		
24.Madde	Kız	90	3,3556	1,31808	-1,134	164	,641
	Erkek	74	3,5946	1,37411	-1,129		
25.Madde	Kız	90	3,7000	1,27597	-1,555	164	,198
	Erkek	74	4,0000	1,17041	-1,568		
26.Madde	Kız	90	1,6111	1,08818	-2,145	164	,015*
	Erkek	74	2,0270	1,39444	-2,094		
27.Madde	Kız	90	4,5111	,85123	-,561	164	,601
	Erkek	74	4,5811	,72162	-,570		
28.Madde	Kız	90	4,3000	,99944	,348	164	,652
	Erkek	74	4,2432	1,08300	,346		
29.Madde	Kız	90	4,6333	,67790	,225	164	,518
	Erkek	74	4,6081	,75521	,223		
30.Madde	Kız	90	4,0000	1,06000	,077	164	,632
	Erkek	74	3,9865	1,19924	,076		
31.Madde	Kız	90	4,6778	,59639	1,244	164	0,41
	Erkek	74	4,5405	,81407	1,208		
32.Madde	Kız	90	4,6889	,62969	,384	164	,514
	Erkek	74	4,6486	,71063	,380		
33.Madde	Kız	90	4,5778	,70277	1,028	164	,016*
	Erkek	74	4,4459	,93840	1,000		

34.Madde	Kız	90	3,9667	1,05415	-,388	164	,144
	Erkek	74	4,0270	,90619	-,394		
35.Madde	Kız	90	4,4556	,90145	1,104	164	,069
	Erkek	74	4,2838	1,09194	1,083		
36.Madde	Kız	90	4,4000	,95752	1,411	164	,311
	Erkek	74	4,1757	1,07726	1,395		
37.Madde	Kız	90	4,4111	,94684	1,494	164	,705
	Erkek	74	4,1892	,94616	1,494		
38.Madde	Kız	90	4,0222	,89916	-1,347	164	,551
	Erkek	74	4,2162	,94027	-1,341		
39.Madde	Kız	90	4,6444	,79762	,709	164	,323
	Erkek	74	4,5545	,82995	,706		
40.Madde	Kız	90	3,3778	1,29457	-,067	164	,473
	Erkek	74	3,3919	1,38304	-,067		

Not:(*) işaretli maddeler $p < 0,05$ düzeyinde anlamlı olan maddelerdir.

“Saygılı ve görgülü olmak için okurum” ifadesi okuma amaçları ölçeğinin ilk maddesini oluşturmaktadır. Kız öğrencilerin ortalama puanı 4,28, erkek öğrencilerin ortalama puanı ise 4,13’tür. Bu ortalamalar arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığı bağımsız örneklem için t testi kullanılarak yoklanmıştır. Elde edilen t değeri 0,05 düzeyinde anlamlı bulunmadığından kız ve erkek öğrenciler arasında saygılı ve görgülü olmayı amaç edinerek okuma konusunda bir fark bulunmadığı söylenebilir. ($t=1,216, 1,232, p > 0,05$)

Bu bulguları incelediğimizde öğrencilerin kitap okuma amaçlarında saygılı ve görgülü olmanın cinsiyet açısından anlamlı düzeyde farklılaşma göstermediği söylenebilir.

“Cahil kalmamak için okurum” ifadesi ölçekte yer alan ikinci maddedir. Kız öğrencilerin ortalama puanı 4,38, erkek öğrencilerin ortalama puanı ise 4,27’dir. Bu ortalamalar arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığı bağımsız örneklem için t testi kullanılarak yoklanmıştır. Elde edilen t değeri 0,05 düzeyinde anlamlı bulunmadığından kız ve erkek öğrenciler arasında cahil kalmamak amacı ile okuma konusunda puansal bir fark bulunmadığı söylenebilir. ($t=0,734, 0,728, p > 0,05$)

“Kitap okuyunca Türkçeyi doğru kullanma becerim gelişir” ifadesi ölçekte yer alan üçüncü maddedir. Kız öğrencilerin ortalama puanı 4,68, erkek öğrencilerin ortalama puanı ise 4,62’dir. Bu ortalamalar arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olup

olmadığı bağımsız örneklemeler için t testi kullanılarak yoklanmıştır. Elde edilen t değeri 0,05 düzeyinde anlamlı bulunmadığından kız ve erkek öğrenciler arasında Türkçeyi doğru kullanma becerisinin gelişimine kitap okumanın katkısı yönünden puansal bir fark bulunmadığı söylenebilir. ($t=0,615, 0,612, p > 0,05$)

“Okuduğum zaman dünyaya bakış açımı zenginleşir” ifadesi ölçekte yer alan dördüncü maddedir. Kız öğrencilerin ortalama puanı 4,54, erkek öğrencilerin ortalama puanı ise 4,22’dir. Bu ortalamalar arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığı bağımsız örneklemeler için t testi kullanılarak yoklanmıştır. Elde edilen t değeri 0,05 düzeyinde anlamlı bulunmadığından kız ve erkek öğrenciler arasında okumanın dünyaya bakış açısını değiştirmesi amacıyla okumada anlamlı bir farklılaşma görülmemektedir. ($t=2,51, 2,45, p > 0,05$)

“Güncel haberleri öğrenmek için okurum” ifadesi ölçekte yer alan beşinci maddedir. Kız öğrencilerin ortalama puanı 3,16 erkek öğrencilerin ortalama puanı ise 3,17’dir. Bu ortalamalar arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığı bağımsız örneklemeler için t testi kullanılarak yoklanmıştır. Elde edilen t değeri 0,05 düzeyinde anlamlı bulunmadığından güncel haberleri öğrenme amacı bakımından kız ve erkek öğrenciler arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır. ($t= -,053, -,053 p > 0,05$)

“Öğretmenim okumamı istediği için okurum” ifadesi ölçekte yer alan altıncı maddedir. Kız öğrencilerin ortalama puanı 1,85 erkek öğrencilerin ortalama puanı ise 2,01’dir. Bu ortalamalar arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığı bağımsız örneklemeler için t testi kullanılarak yoklanmıştır. Elde edilen t değeri 0,05 düzeyinde anlamlı bulunmadığından öğrencilerin cinsiyet yönünden öğretmenim okumamı istediği için okurum maddesine verdikleri cevaplar arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır. ($t= -,860, -,854 p > 0,05$)

“Kitap okuyan arkadaşlarımı örnek aldığım için okurum” ifadesi ölçekte yer alan yedinci maddedir. Kız öğrencilerin ortalama puanı 2,57 erkek öğrencilerin ortalama puanı ise 2,56’dır. Bu ortalamalar arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığı bağımsız örneklemeler için t testi kullanılarak yoklanmıştır. Elde edilen t değeri 0,05 düzeyinde anlamlı bulunmadığından öğrencilerin kitap okuyan arkadaşlarımı örnek

almaları konusunda cinsiyet yönünden anlamlı bir fark bulunmamıştır. ($t= 0,49, 0,49 p > 0,05$)

“*Bulduğum ortamda kendimi kanıtlamak için okurum*” ifadesi ölçekte yer alan sekizinci maddedir. Kız öğrencilerin ortalama puanı 2,98 erkek öğrencilerin ortalama puanı ise 3,14’tür. Bu ortalamalar arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığı bağımsız örneklem için t testi kullanılarak yoklanmıştır. Elde edilen t değeri 0,05 düzeyinde anlamlı bulunmadığından kız ve erkek öğrenciler arasında okuyarak kendini kanıtlama amacı bakımından anlamlı bir fark görülmemiştir. ($t= -6,85, -6,88 p > 0,05$)

“*İnsanlara bir şeyler anlatmak için okurum*” ifadesi ölçekte yer alan dokuzuncu maddedir. Kız öğrencilerin ortalama puanı 3,78 erkek öğrencilerin ortalama puanı ise 3,52’dir. Bu ortalamalar arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığı bağımsız örneklem için t testi kullanılarak yoklanmıştır. Elde edilen t değeri 0,05 düzeyinde anlamlı bulunmadığından kız ve erkek öğrenciler arasında insanlara bir şeyler anlatmak amacı ile okuma konusunda anlamlı bir fark oluşmamıştır. ($t= 1,35, 1,33 p > 0,05$)

“*Takdir edilmek, onaylanmak için okurum*” ifadesi ölçekte yer alan onuncu maddedir. Kız öğrencilerin ortalama puanı 2,77 erkek öğrencilerin ortalama puanı ise 3,00’tür. Bu ortalamalar arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığı bağımsız örneklem için t testi kullanılarak yoklanmıştır. Elde edilen t değeri 0,05 düzeyinde anlamlı bulunmadığından kız ve erkek öğrenciler arasında takdir edilmek ve onaylanmak amacı ile okuma konusunda anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir. ($t= -956, -957 p > 0,05$)

“*Dünyaya uyum sağlamak için okurum*” ifadesi ölçekte yer alan on birinci maddedir. Kız öğrencilerin ortalama puanı 3,73 erkek öğrencilerin ortalama puanı ise 3,66’dır. Bu ortalamalar arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığı bağımsız örneklem için t testi kullanılarak yoklanmıştır. Elde edilen t değeri 0,05 düzeyinde anlamlı bulunmadığından dünyaya uyum sağlama amacıyla okuma bakımından kız ve erkek öğrenciler arasında anlamlı bir farklılık olmadığı söylenebilir. ($t= 0,362, 0,364 p > 0,05$)

“*Kitap okuduğum zaman örnek bir öğrenci olurum*” ifadesi ölçekte yer alan on ikinci maddedir. Kız öğrencilerin ortalama puanı 4,16 erkek öğrencilerin ortalama puanı ise 4,35’tir. Bu ortalamalar arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığı bağımsız örneklem için t testi kullanılarak yoklanmıştır. Elde edilen t değeri 0,05 düzeyinde anlamlı bulunmadığından öğrencilerin kitap okudukları zaman örnek öğrenci olacakları konusunda cinsiyet yönünden anlamlı bir fark oluşmadığı görülmektedir. ($t = -1,187, -1,194 p > 0,05$)

“*Meslek sahibi olmak (hedeflerime ulaşmak) için okurum*” ifadesi ölçekte yer alan on üçüncü maddedir. Kız öğrencilerin ortalama puanı 4,75 erkek öğrencilerin ortalama puanı ise 4,45’tir. Bu ortalamalar arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığı bağımsız örneklem için t testi kullanılarak yoklanmıştır. Elde edilen t değeri 0,05 düzeyinde anlamlı bulunmuştur. Kız ve erkek öğrenciler arasında meslek sahibi olmak amacı ile kitap okuma konusunda anlamlı bir fark görülmektedir. Bu sonuçlara göre kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre kitap okuma amaçlarını oluşturmalarında meslek sahibi olma amacının önemli bir yeri vardır. ($t = 2,54, 2,44 p < 0,05$)

“*Farklı dünyaları, hayat tarzlarını tanımak için okurum*” ifadesi ölçekte yer alan on dördüncü maddedir. Kız öğrencilerin ortalama puanı 4,50 erkek öğrencilerin ortalama puanı ise 4,28’dir. Bu ortalamalar arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığı bağımsız örneklem için t testi kullanılarak yoklanmıştır. Elde edilen t değeri 0,05 düzeyinde anlamlı bulunmadığından öğrencilerin farklı hayat tarzlarını tanımak amacıyla okumalarında cinsiyet yönünden anlamlı bir farklılık oluşmamıştır. ($t = 1,61, 1,59 p > 0,05$)

“*Karşımdakini daha iyi anlamak için okurum*” ifadesi ölçekte yer alan on beşinci maddedir. Kız öğrencilerin ortalama puanı 4,22 erkek öğrencilerin ortalama puanı ise 4,09’dur. Bu ortalamalar arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığı bağımsız örneklem için t testi kullanılarak yoklanmıştır. Elde edilen t değeri 0,05 düzeyinde anlamlı bulunmadığından öğrencilerin karşısındaki kişiyi anlamak amacıyla okumalarında cinsiyet yönünden anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir. ($t = 0,824, 0,816 p > 0,05$)

“*Hayal kurmak ve hayal dünyamı geliştirmek için okurum*” ifadesi ölçekte yer alan on altıncı maddedir. Kız öğrencilerin ortalama puanı 4,25 erkek öğrencilerin ortalama

puanı ise 4,06'dır. Bu ortalamalar arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığı bağımsız örneklem için t testi kullanılarak yoklanmıştır. Elde edilen t değeri 0,05 düzeyinde anlamlı bulunmadığından öğrencilerin hayal kurma ve hayal dünyalarının geliştirme amacıyla konularında cinsiyet yönünden anlamlı bir fark görülmemiştir. (t= 1,17, 1,14 p>0,05)

“Eğlenmek ve zevk almak için okurum” ifadesi ölçekte yer alan on yedinci maddedir. Kız öğrencilerin ortalama puanı 4,44 erkek öğrencilerin ortalama puanı ise 4,21'dir. Bu ortalamalar arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığı bağımsız örneklem için t testi kullanılarak yoklanmıştır. Elde edilen t değeri 0,05 düzeyinde anlamlı bulunmadığından öğrencilerin eğlenmek ve zevk alma amacı ile okumalarında cinsiyet yönünden anlamlı bir farklılaşma oluşmamaktadır. (t= 1,42, 1,40 p > 0,05)

“Heyecan duymak farklı duyguları yaşamak için okurum” ifadesi ölçekte yer alan on sekizinci maddedir. Kız öğrencilerin ortalama puanı 4,33 erkek öğrencilerin ortalama puanı ise 4,24'tür. Bu ortalamalar arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığı bağımsız örneklem için t testi kullanılarak yoklanmıştır. Elde edilen t değeri 0,05 düzeyinde anlamlı bulunmadığından öğrencilerin heyecan duymak ve farklı duyguları yaşamak amacıyla okumalarında kız ve erkek öğrenciler arasında anlamlı bir farklılık oluşmadığı görülmektedir. (t= 0,568, 0,559 p > 0,05)

“Boş vaktimi değerlendirmek için okurum” ifadesi ölçekte yer alan on dokuzuncu maddedir. Kız öğrencilerin ortalama puanı 4,41 erkek öğrencilerin ortalama puanı ise 4,39'dur. Bu ortalamalar arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığı bağımsız örneklem için t testi kullanılarak yoklanmıştır. Elde edilen t değeri 0,05 düzeyinde anlamlı bulunmadığından öğrencilerin boş vakitlerini değerlendirme amacı ile okumalarında cinsiyet yönünden anlamlı farklılaşma görülmemiştir. (t= 0,135, 0,135 p > 0,05)

“Dikkat çekmek, beğenilmek için okurum” ifadesi ölçekte yer alan yirminci maddedir. Kız öğrencilerin ortalama puanı 1,62 erkek öğrencilerin ortalama puanı ise 2,21'dir. Bu ortalamalar arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığı bağımsız örneklem için t testi kullanılarak yoklanmıştır. Elde edilen t değeri 0,05 düzeyinde anlamlı bulunmuştur. Buna göre erkek öğrencilerin okuma amacı oluştururken dikkat

çekmek ve beğenilmek amacıyla okuma konusuna kız öğrencilerden daha fazla önem verdiği söylenebilir. ($t = -3,32, -3,24$ $p < 0,05$)

“*Günümün daha güzel geçmesi için okurum*” ifadesi ölçekte yer alan yirmi birinci maddedir. Kız öğrencilerin ortalama puanı 3,84 erkek öğrencilerin ortalama puanı ise 3,85’tir. Bu ortalamalar arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığı bağımsız örneklem için t testi kullanılarak yoklanmıştır. Elde edilen t değeri 0,05 düzeyinde anlamlı bulunmadığından öğrencilerin günün güzel geçmesi amacıyla okuma konusunda cinsiyet yönünden anlamlı bir fark oluşturmadığı görülmektedir. ($t = -0,38, -0,39$ $p > 0,05$)

“*İnsanlarla paylaşmadığım duygularımı kitapların dünyasında yaşamak için okurum*” ifadesi ölçekte yer alan yirmi ikinci maddedir. Kız öğrencilerin ortalama puanı 3,97 erkek öğrencilerin ortalama puanı ise 3,89’dur. Bu ortalamalar arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığı bağımsız örneklem için t testi kullanılarak yoklanmıştır. Elde edilen t değeri 0,05 düzeyinde anlamlı bulunmadığından öğrencilerin insanlarla paylaşmadığı duyguları kitapların dünyasında yaşamak amacıyla okuma konusunda cinsiyet yönünden anlamlı bir fark oluşturmadığı söylenebilir. ($t = 0,469, 4,69$ $p > 0,05$)

“*Farklı, yeni ve yaratıcı bir zihne sahip olmak için okurum*” ifadesi ölçekte yer alan yirmi üçüncü maddedir. Kız öğrencilerin ortalama puanı 4,60 erkek öğrencilerin ortalama puanı ise 4,45’tir. Bu ortalamalar arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığı bağımsız örneklem için t testi kullanılarak yoklanmıştır. Elde edilen t değeri 0,05 düzeyinde anlamlı bulunmadığından öğrencilerin farklı, yeni ve yaratıcı zihne sahip olmak için okuma konusunda cinsiyet yönünden anlamlı farklılaşma olmadığı görülmektedir. ($t = 1,11, 1,09$ $p > 0,05$)

“*Yalnızlığımı gidermek için okurum*” ifadesi ölçekte yer alan yirmi dördüncü maddedir. Kız öğrencilerin ortalama puanı 3,35 erkek öğrencilerin ortalama puanı ise 3,59’dur. Bu ortalamalar arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığı bağımsız örneklem için t testi kullanılarak yoklanmıştır. Elde edilen t değeri 0,05 düzeyinde

anlamli bulunmadigindan ogrencilerin yalnızlıklarını gidermek amacıyla okumalarında cinsiyet yönünden anlamlı bir fark görülmemektedir. ($t = -1,13, -1,12 p > 0,05$)

“*Kendimden bir şeyler bulmak için okurum*” ifadesi ölçekte yer alan yirmi beşinci maddedir. Kız öğrencilerin ortalama puanı 3,70 erkek öğrencilerin ortalama puanı ise 4,00’tür. Bu ortalamalar arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığı bağımsız örneklem için t testi kullanılarak yoklanmıştır. Elde edilen t değeri 0,05 düzeyinde anlamlı bulunmadığından öğrencilerin okuduklarını kendilerinden bir şeyler bulmak amacıyla okumaları konusunda cinsiyet yönünden anlamlı bir fark göstermediği görülmüştür. ($t = -1,55, -1,56 p > 0,05$)

“*Hiçbir amacım olmadan öylesine okurum*” ifadesi ölçekte yer alan yirmi altıncı maddedir. Kız öğrencilerin ortalama puanı 1,61 erkek öğrencilerin ortalama puanı ise 2,02’dir. Bu ortalamalar arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığı bağımsız örneklem için t testi kullanılarak yoklanmıştır. Elde edilen t değeri 0,05 düzeyinde anlamlı bulunmuştur. Buna göre kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre daha fazla okuma amacı oluşturdukları görülmektedir. ($t = -2,14, -2,09 p < 0,05$)

“*Sınavlardaki başarıyı artırmak için okurum*” ifadesi ölçekte yer alan yirmi yedinci maddedir. Kız öğrencilerin ortalama puanı 4,51 erkek öğrencilerin ortalama puanı ise 4,58’dir. Bu ortalamalar arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığı bağımsız örneklem için t testi kullanılarak yoklanmıştır. Elde edilen t değeri 0,05 düzeyinde anlamlı bulunmadığından öğrencilerin sınav başarılarını artırmak amacıyla okumaları konusunda cinsiyet yönünden farklılık olmadığı görülmüştür. ($t = -0,561, -0,570 p > 0,05$)

“*Okuduğum zaman zihnim dinlenir*” ifadesi ölçekte yer alan yirmi sekizinci maddedir. Kız öğrencilerin ortalama puanı 4,30 erkek öğrencilerin ortalama puanı ise 4,24’tür. Bu ortalamalar arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığı bağımsız örneklem için t testi kullanılarak yoklanmıştır. Elde edilen t değeri 0,05 düzeyinde anlamlı bulunmadığından öğrencilerin okudukları zaman zihinlerinin dinleneceği amacıyla okuma konusunda cinsiyet yönünden anlamlı bir fark olmadığı görülmüştür. ($t = 0,348, 0,346 p > 0,05$)

“*Kitap okuyarak zekâmı geliştiririm*” ifadesi ölçekte yer alan yirmi dokuzuncu maddedir. Kız öğrencilerin ortalama puanı 4,63 erkek öğrencilerin ortalama puanı ise 4,60’tır. Bu ortalamalar arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığı bağımsız örneklem için t testi kullanılarak yoklanmıştır. Elde edilen t değeri 0,05 düzeyinde anlamlı bulunmadığından öğrencilerin kitap okuyarak zekâlarını geliştirme amacıyla okuma konusunda cinsiyet yönünden anlamlı bir fark oluşmamıştır. ($t= 0,225, 0,223 p > 0,05$)

“*Herhangi bir konuda merakımı gidermek için okurum*” ifadesi ölçekte yer alan otuzuncu maddedir. Kız öğrencilerin ortalama puanı 4,00 erkek öğrencilerin ortalama puanı ise 3,98’dir. Bu ortalamalar arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığı bağımsız örneklem için t testi kullanılarak yoklanmıştır. Elde edilen t değeri 0,05 düzeyinde anlamlı bulunmadığından öğrencilerin merakını giderme amacıyla okumalarında cinsiyet yönünden anlamlı fark oluşmamıştır. ($t= 0,77, 0,76 p > 0,05$)

“*Bilgimi artırmak için okurum*” ifadesi ölçekte yer alan otuz birinci maddedir. Kız öğrencilerin ortalama puanı 4,67 erkek öğrencilerin ortalama puanı ise 4,54’tür. Bu ortalamalar arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığı bağımsız örneklem için t testi kullanılarak yoklanmıştır. Elde edilen t değeri 0,05 düzeyinde anlamlı bulunmadığından öğrencilerin bilgilenmek amacıyla okudukları maddesi cinsiyet yönünden anlamlı bir fark teşkil etmemiştir. ($t= 1,24, 1,20 p > 0,05$)

“*Okumamı geliştirmek için okurum*” ifadesi ölçekte yer alan otuz ikinci maddedir. Kız öğrencilerin ortalama puanı 4,68 erkek öğrencilerin ortalama puanı ise 4,64’tür. Bu ortalamalar arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığı bağımsız örneklem için t testi kullanılarak yoklanmıştır. Elde edilen t değeri 0,05 düzeyinde anlamlı bulunmadığından öğrencilerin okumaları geliştirmek amacıyla okumaları konusunda cinsiyet yönünden anlamlı bir farklılığın oluşmadığı görülmektedir. ($t= 0,384, 3,80 p > 0,05$)

“*Hafızamı canlı tutmak için okurum*” ifadesi ölçekte yer alan otuz üçüncü maddedir. Kız öğrencilerin ortalama puanı 4,57 erkek öğrencilerin ortalama puanı ise 4,44’tür. Bu

ortalamalar arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığı bağımsız örneklemeler için t testi kullanılarak yoklanmıştır. Elde edilen t değeri 0,05 düzeyinde anlamlı bulunmuştur. Buna göre kız öğrenciler erkek öğrencilere göre okumanın hafızalarını canlı tuttuğuna daha fazla inanmaktadır. ($t= 1,02, 1,00 p < 0,05$)

“Araştırmak için okurum” ifadesi ölçekte yer alan otuz dördüncü maddedir. Kız öğrencilerin ortalama puanı 3,96 erkek öğrencilerin ortalama puanı ise 4,02’dir. Bu ortalamalar arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığı bağımsız örneklemeler için t testi kullanılarak yoklanmıştır. Elde edilen t değeri 0,05 düzeyinde anlamlı bulunmadığından öğrencilerin araştırma amacıyla okumaları konusunda cinsiyet yönünden anlamlı bir fark oluşturduğu söylenemez. ($t= - 0,388, 3,94 p > 0,05$)

“Konuşma yeteneğimin gelişmesi için okurum” ifadesi ölçekte yer alan otuz beşinci maddedir. Kız öğrencilerin ortalama puanı 4,45 erkek öğrencilerin ortalama puanı ise 4,28’dir. Bu ortalamalar arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığı bağımsız örneklemeler için t testi kullanılarak yoklanmıştır. Elde edilen t değeri 0,05 düzeyinde anlamlı bulunmadığından öğrencilerin konuşma yeteneklerinin gelişmesi amacıyla okuma konusunda cinsiyet yönünden anlamlı bir farklılık oluşmadığı söylenebilir. ($t= 1,10, 1,08 p > 0,05$)

“Karar verme becerimi geliştirmek için okurum” ifadesi ölçekte yer alan otuz altıncı maddedir. Kız öğrencilerin ortalama puanı 4,40 erkek öğrencilerin ortalama puanı ise 4,17’dir. Bu ortalamalar arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığı bağımsız örneklemeler için t testi kullanılarak yoklanmıştır. Elde edilen t değeri 0,05 düzeyinde anlamlı bulunmadığından öğrencilerin karar verme becerilerini geliştirme amacıyla okumaları konusunda cinsiyet yönünden anlamlı bir farklılığın oluşmadığı söylenebilir. ($t= 1,41, 1,39 p > 0,05$)

“Okuduklarımdan hayata yönelik ders almak için okurum” ifadesi ölçekte yer alan otuz yedinci maddedir. Kız öğrencilerin ortalama puanı 4,41 erkek öğrencilerin ortalama puanı ise 4,18’dir. Bu ortalamalar arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığı bağımsız örneklemeler için t testi kullanılarak yoklanmıştır. Elde edilen t değeri 0,05 düzeyinde anlamlı bulunmadığından öğrencilerin hayata yönelik ders almak

amacıyla okumalarında cinsiyet yönünden anlamlı bir fark oluşmadığı söylenebilir. ($t= 1,49, 1,49 p > 0,05$)

“*Kendi kültürümü, ülkemi sevmek ve tanımak için okurum*” ifadesi ölçekte yer alan otuz sekizinci maddedir. Kız öğrencilerin ortalama puanı 4,02 erkek öğrencilerin ortalama puanı ise 4,21’dir. Bu ortalamalar arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığı bağımsız örneklem için t testi kullanılarak yoklanmıştır. Elde edilen t değeri 0,05 düzeyinde anlamlı bulunmadığından öğrencilerin kendi kültürünü, ülkesini sevmesi ve tanınması amacıyla okuması konusunda cinsiyet yönünden anlamlı bir fark görülmemektedir. ($t= -1,34, -1,34 p > 0,05$)

“*Kelime hazinemi geliştirmek için okurum*” ifadesi ölçekte yer alan otuz dokuzuncu maddedir. Kız öğrencilerin ortalama puanı 4,64 erkek öğrencilerin ortalama puanı ise 4,55’tir. Bu ortalamalar arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığı bağımsız örneklem için t testi kullanılarak yoklanmıştır. Elde edilen t değeri 0,05 düzeyinde anlamlı bulunmadığından öğrencilerin söz dağarcıklarını geliştirmek amacıyla okumalarında cinsiyet yönünden anlamlı bir fark oluşmamıştır. ($t= 0,709, 0,706 p > 0,05$)

“*Yazarın niyetini ve amacını anlamak için okurum*” ifadesi ölçekte yer alan kırkıncı maddedir. Kız öğrencilerin ortalama puanı 3,37 erkek öğrencilerin ortalama puanı ise 3,39’dur. Bu ortalamalar arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığı bağımsız örneklem için t testi kullanılarak yoklanmıştır. Elde edilen t değeri 0,05 düzeyinde anlamlı bulunmadığından öğrencilerin yazarın düşüncesini anlamak amacıyla okumak konusunda cinsiyet yönünden anlamlı farklılık göstermediğini söyleyebiliriz ($t= -0,67, -0,67 p > 0,05$)

3.1.2. Ortaokul 6, 7, 8. Sınıf Öğrencilerinin Kitap Okuma Amaçları Sınıf Seviyelerine Göre Farklılık Göstermekte midir?

Çalışmamızın bu kısmında ortaokul 6,7,8. sınıf öğrencilerinin kitap okuma amaçlarının sınıf düzeylerine göre farklılık gösterip göstermediği irdelenmeye çalışılmıştır. Değerlendirme yapılırken 3 farklı grup karşılaştırıldığı için bu kısımda bağımsız

örneklemlerle tek yönlü varyans analizi (anova) kullanılmıştır. Ölçme aracının aynı olduğu ikiden fazla gruptan ölçüm alınmışsa ve grup ortalamaları arasındaki fark test edilmek isteniyorsa tek yönlü varyans analizi yapılabilir.

Analiz sonuçlarının değerlendirmeleri Tablo 3.2.’ de sayısal veriler halinde sunulmuştur.

Elde ettiğimiz ortalamalar arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığı bağımsız örneklemler için tek yönlü varyans analizi kullanılarak yorumlanmıştır. Analiz sonuçlarını her madde için ayrı ayrı değerlendirdiğimizde, bazı maddelerin sınıf düzeyine göre farklılaştığı görülmüştür. Elde edilen f değerlerinden $p < 0,05$ düzeyinde anlamlı bulunan ifadeler 8., 10., 24., 29. maddelerdir. Bu maddelere özel olarak araştırmanın ilerleyen bölümlerinde değinilmektedir. Diğer maddelerde ise f değerinin $p > 0,05$ şeklinde olduğu görülmüştür. Bu maddelerde öğrencilerin okuma amaçlarının sınıf düzeyine göre anlamlı bir farklılık oluşturmadığı söylenilebilir.

Tablo 3.2.’ de analizi yapılmış olan 8. madde “*Bulduğum ortamda kendimi kanıtlamak için okurum*” ifadesi şeklinde öğrencilere yöneltilmiştir. Bu maddeye verilen cevapların puan ortalaması şu şekildedir: 6. sınıf 3,50, 7. sınıf 3,01, 8. sınıf 2,68’ dir. Bu ortalamalar arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığı tek yönlü varyans analizi kullanılarak yoklanmıştır. Elde edilen f değerinin 0,05 düzeyinde anlamlı olduğu görülmüştür. ($f = 4,43, p < 0,05$)

Bu istatistiksel değerleri yorumlayacak olursak 8. sınıf öğrencilerinin bulunduğu ortamda kendini kanıtlama amacıyla okuma oranları 6 ve 7. sınıf öğrencilerine göre daha düşük seviyededir. En yüksek değerlerin bulunduğu grup olan 6. sınıf öğrencileri okurken kendilerini kanıtlama amacını diğer sınıf düzeylerine göre daha fazla gütmektedir. Bu sonuçlara göre 8. sınıf öğrencilerinin kitap okuyarak kendilerini kanıtlama amacı gütmeye konusuna önem vermediği söylenebilir.

Tablo 3.2.’ de analizi yapılmış olan 10. madde “*Takdir edilmek, onaylanmak için okurum*” ifadesi şeklinde öğrencilere yöneltilmiştir. Bu maddeye verilen cevapların puan ortalaması şu şekildedir: 6. sınıf 3,16, 7. sınıf 3,20, 8. sınıf 2,31’ dir. Bu

ortalamalar arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığı tek yönlü varyans analizi kullanılarak yoklanmıştır. Elde edilen f değerinin 0,05 düzeyinde anlamlı olduğu görülmüştür. ($f = 7,09, p < 0,05$)

8. sınıf öğrencilerinin takdir edilme, onaylanmak amacıyla okuma oranları 6 ve 7. sınıf öğrencilerine göre daha düşük seviyededir. 6. sınıf ve 7. sınıf öğrencilerinin takdir edilme, onaylanma amaçlarıyla okuma oranları birbirine yakındır. Bu sonuçlara göre öğrencilerin son sınıfa geldiğinde takdir edilme ve onaylanmak amacıyla okuma oranlarının düştüğü ve okuma amaçlarında farklılık oluşabileceği söylenebilir.

Tablo 3.2.' de analizi yapılmış olan 24. madde "*Yalnızlığımı gidermek için okurum*" şeklinde öğrencilere yöneltilmiştir. Bu maddeye verilen cevapların puan ortalaması şu şekildedir: 6. sınıf 3,58, 7. sınıf 3,05, 8. sınıf 3,72' dir. . Bu ortalamalar arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığı tek yönlü varyans analizi kullanılarak yoklanmıştır. Elde edilen f değerinin 0,05 düzeyinde anlamlı olduğu görülmüştür. ($f = 3,86, p < 0,05$)

7. sınıf öğrencilerinin kitap okuma amaçlarındaki yalnızlığımı gidermek için okurum ifadesi 6 ve 8. sınıf öğrencilerine göre düşük seviyede görülmektedir. 8. sınıf öğrencilerinin ise yalnızlıklarını gidermek amacıyla kitap okudukları sayısal verilerde yüksek bir değer olarak karşımıza çıkmaktadır. Buna göre son sınıf öğrencilerinin gelişimsel dönemle ilgili olarak duygusal açıdan kendilerini diğer sınıf seviyesindeki öğrencilere göre daha fazla yalnız hissedip bu amaçla kitap okudukları söylenebilir.

Tablo 3.2.' de analizi yapılmış olan 29. madde "*Kitap okuyarak zekamı geliştiririm*" şeklinde öğrencilere yöneltilmiştir. Bu maddeye verilen cevapların puan ortalaması şu şekildedir: 6. sınıf 4,73, 7. sınıf 4,37, 8. sınıf 3,74' tür. Bu ortalamalar arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığı tek yönlü varyans analizi kullanılarak yoklanmıştır. Elde edilen f değerinin 0,05 düzeyinde anlamlı olduğu görülmüştür. ($f = 4,84, p < 0,05$)

6. sınıf öğrencilerinin ve 8. sınıf öğrencilerinin kitap okumanın zekâlarını geliştirdiği düşünceleri birbirine çok yakın iki değer olarak karşımıza çıkmaktadır. 7. sınıf

öğrencilerinin zekâlarını geliştirme amacıyla kitap okuma oranları diğer sınıf seviyelerine göre daha düşük oranda görülmektedir. Kitap okumanın yararları ile ilgili 7. sınıf öğrencilerine bilinçlendirici faaliyetlerde bulunmak onların kitap okumanın zekâlarına olan katkısını öğrenmelerini sağlayabilir.

Tablo 3.2. Ortaokul 6, 7, 8. Sınıf Öğrencilerinin Kitap Okuma Amaçlarını Belirleme Anketi Ortalamalarına Ait Varyans Analizi Sonuçları (1-10.Maddeler)

	Katılımcı Öğrencilerin Sınıfları	N	$\bar{X}$	SS	f	p
1. Madde	6. Sınıf	53	4,2642	,81219	,457	,634
	7. Sınıf	53	4,1321	,85570		
	8. Sınıf	58	4,2586	,76228		
	Toplam	164	4,2195	,80679		
2. Madde	6. Sınıf	53	4,4340	,99052	,917	,402
	7. Sınıf	53	4,3962	1,02544		
	8. Sınıf	58	4,1897	1,06716		
	Toplam	164	4,3354	1,02889		
3. Madde	6. Sınıf	53	4,6792	,61311	,131	,877
	7. Sınıf	53	4,6792	,75380		
	8. Sınıf	58	4,6207	,72129		
	Toplam	164	4,6585	,69564		
4. Madde	6. Sınıf	53	4,3396	,75812	,896	,410
	7. Sınıf	53	4,3396	,87582		
	8. Sınıf	58	4,5172	,80003		
	Toplam	164	4,4024	,81187		
5. Madde	6. Sınıf	53	3,2453	,99818	,985	,376
	7. Sınıf	53	3,0000	1,22474		
	8. Sınıf	58	3,2586	1,00106		
	Toplam	164	3,1707	1,07743		
6. Madde	6. Sınıf	53	1,9811	1,26325	,091	,913
	7. Sınıf	53	1,8868	1,13782		
	8. Sınıf	58	1,9138	1,12833		
	Toplam	164	1,9268	1,16998		
7. Madde	6. Sınıf	53	2,6981	1,33855	,352	,704
	7. Sınıf	53	2,5283	1,43586		
	8. Sınıf	58	2,5000	1,21756		
	Toplam	164	2,5732	1,32490		
8. Madde	6. Sınıf	53	3,5094	1,38151	4,431	,013*
	7. Sınıf	53	3,0189	1,44768		
	8. Sınıf	58	2,6897	1,52416		
	Toplam	164	3,0610	1,4887		
9. Madde	6. Sınıf	53	3,7358	1,27326	,108	,898
	7. Sınıf	53	3,6415	1,28743		
	8. Sınıf	58	3,6379	1,16526		
	Toplam	164	3,6707	1,23403		

10. Madde	6. Sınıf	53	3,1698	1,52480	7,094	,001*
	7. Sınıf	53	3,2075	1,48529		
	8. Sınıf	58	2,3103	1,27330		
	Toplam	164	2,8780	1,48109		

Not:(*) işaretli maddeler $p < 0,05$ düzeyinde anlamlı olan maddelerdir.

Tablo 3.3. Ortaokul 6, 7, 8. Sınıf Öğrencilerinin Kitap Okuma Amaçlarını Belirleme Anketi Ortalamalarına Ait Varyans Analizi Sonuçları (11-20.Maddeler)

	Katılımcı Öğrencilerin Sınıfları	N	$\bar{X}$	SS	f	p
11. Madde	6. Sınıf	53	4,0189	1,16834	2,871	,060
	7. Sınıf	53	3,6415	1,27240		
	8. Sınıf	58	3,4655	1,25957		
	Toplam	164	3,7012	1,24920		
12. Madde	6. Sınıf	53	4,3962	,92694	1,623	,201
	7. Sınıf	53	4,3019	,86791		
	8. Sınıf	58	4,0690	1,13728		
	Toplam	164	4,2500	,99307		
13. Madde	6. Sınıf	53	4,6226	,76527	1,168	,314
	7. Sınıf	53	4,7358	,55991		
	8. Sınıf	58	4,5172	,88340		
	Toplam	164	4,6220	,75356		
14. Madde	6. Sınıf	53	4,4717	,86833	1,685	,189
	7. Sınıf	53	4,2264	,86916		
	8. Sınıf	58	4,5000	,82185		
	Toplam	164	4,4024	,85601		
15. Madde	6. Sınıf	53	4,1698	,95547	2,544	,082
	7. Sınıf	53	3,9434	1,09921		
	8. Sınıf	58	4,3621	,87255		
	Toplam	164	4,1646	,98627		
16. Madde	6. Sınıf	53	4,4340	,84374	2,641	,074
	7. Sınıf	53	4,0566	1,06365		
	8. Sınıf	58	4,0345	1,10764		
	Toplam	164	4,1707	1,02490		
17. Madde	6. Sınıf	53	4,4717	,82284	,687	,505
	7. Sınıf	53	4,2453	1,26955		
	8. Sınıf	58	4,3103	,94045		
	Toplam	164	4,3415	1,02388		
18. Madde	6. Sınıf	53	4,2642	1,07687	,718	,489
	7. Sınıf	53	4,1887	1,05715		
	8. Sınıf	58	4,4138	,89901		
	Toplam	164	4,2927	1,00901		
19. Madde	6. Sınıf	53	4,4340	,90955	,052	,950
	7. Sınıf	53	4,3962	,79275		
	8. Sınıf	58	4,3793	1,00573		
	Toplam	164	4,4024	,90479		

20. Madde	6. Sınıf	53	2,1509	1,29193	2,038	,134
	7. Sınıf	53	1,8113	1,12757		
	8. Sınıf	58	1,7241	1,07268		
	Toplam	164	1,8902	1,17234		

Not: (*) işaretli maddeler $p < 0,05$ düzeyinde anlamlı olan maddelerdir.

Tablo 3.4. Ortaokul 6, 7, 8. Sınıf Öğrencilerinin Kitap Okuma Amaçlarını Belirleme Anketi Ortalamalarına Ait Varyans Analizi Sonuçları (21-30.Maddeler)

	Katılımcı Öğrencilerin Sınıfları	N	$\bar{X}$	SS	f	p
21. Madde	6. Sınıf	53	4,0755	1,05337	1,566	,212
	7. Sınıf	53	3,7358	1,12918		
	8. Sınıf	58	3,7414	1,22203		
	Toplam	164	3,8476	1,14364		
22. Madde	6. Sınıf	53	4,0385	1,22012	,350	,705
	7. Sınıf	53	3,8491	1,29193		
	8. Sınıf	58	3,9310	,97084		
	Toplam	164	3,9387	1,15840		
23. Madde	6. Sınıf	53	4,5849	,86456	1,617	,202
	7. Sınıf	53	4,3774	,92459		
	8. Sınıf	58	4,6379	,58334		
	Toplam	164	4,5366	,80176		
24.Madde	6. Sınıf	53	3,5849	1,30729	3,862	,023*
	7. Sınıf	53	3,0566	1,43333		
	8. Sınıf	58	3,7241	1,22536		
	Toplam	164	3,4634	1,34479		
25. Madde	6. Sınıf	53	3,9057	1,16461	,199	,820
	7. Sınıf	53	3,8491	1,27696		
	8. Sınıf	58	3,7586	1,27473		
	Toplam	164	3,8354	1,23486		
26. Madde	6. Sınıf	53	1,9245	1,35659	,447	,640
	7. Sınıf	53	1,6981	1,15334		
	8. Sınıf	58	1,7759	1,24313		
	Toplam	164	1,7988	1,24920		
27. Madde	6. Sınıf	53	4,5283	,86833	,498	,609
	7. Sınıf	53	4,4717	,91155		
	8. Sınıf	58	4,6207	,58722		
	Toplam	164	4,5427	,79377		
28. Madde	6. Sınıf	53	4,4528	,95204	2,586	,078
	7. Sınıf	53	4,0189	1,26325		
	8. Sınıf	58	4,3448	,82827		
	Toplam	164	4,2744	1,03513		
29.Madde	6. Sınıf	53	4,7358	,62484	4,843	,009*
	7. Sınıf	53	4,3774	,90355		
	8. Sınıf	58	4,7414	,51505		
	Toplam	164	4,6220	,71169		

30. Madde	6. Sınıf	53	4,2075	,94784	1,838	,162
	7. Sınıf	53	3,7925	1,26123		
	8. Sınıf	58	3,9828	1,11594		
	Toplam	164	3,9939	1,12144		

Not:(*) işaretli maddeler $p < 0,05$ düzeyinde anlamlı olan maddelerdir.

Tablo 3.5. Ortaokul 6, 7, 8. Sınıf Öğrencilerinin Kitap Okuma Amaçlarını Belirleme Anketi Ortalamalarına Ait Varyans Analizi Sonuçları (31-40.Maddeler)

	Katılımcı Öğrencilerin Sınıfları	N	$\bar{X}$	SS	f	p
31. Madde	6. Sınıf	53	4,6981	,50326	2,130	,122
	7. Sınıf	53	4,4528	,88938		
	8. Sınıf	58	4,6897	,65446		
	Toplam	164	4,6159	,70406		
32. Madde	6. Sınıf	53	4,6415	,70967	,372	,690
	7. Sınıf	53	4,7358	,55991		
	8. Sınıf	58	4,6379	,71814		
	Toplam	164	4,6707	,66563		
33. Madde	6. Sınıf	53	4,5094	,72384	,597	,552
	7. Sınıf	53	4,4340	,97091		
	8. Sınıf	58	4,6034	,74785		
	Toplam	164	4,5183	,81957		
34. Madde	6. Sınıf	53	4,1321	,85570	2,742	,067
	7. Sınıf	53	3,7358	1,09458		
	8. Sınıf	58	4,1034	,96772		
	Toplam	164	3,9939	,98763		
35. Madde	6. Sınıf	53	4,2830	1,16648	,718	,489
	7. Sınıf	53	4,3396	,99891		
	8. Sınıf	58	4,5000	,80022		
	Toplam	164	4,3780	,99249		
36. Madde	6. Sınıf	53	4,2642	1,17916	,831	,437
	7. Sınıf	53	4,1887	1,03880		
	8. Sınıf	58	4,4310	,81890		
	Toplam	164	4,2988	1,01631		
37. Madde	6. Sınıf	53	4,2642	1,02189	,735	,481
	7. Sınıf	53	4,2264	1,10317		
	8. Sınıf	58	4,4310	,70368		
	Toplam	164	4,3110	,95011		
38. Madde	6. Sınıf	53	4,2642	,88036	1,311	,272
	7. Sınıf	53	4,0943	,98575		
	8. Sınıf	58	3,9828	,88835		
	Toplam	164	4,1098	,92020		
39. Madde	6. Sınıf	53	4,7358	,65489	1,116	,330
	7. Sınıf	53	4,5094	,84632		
	8. Sınıf	58	4,5690	,90053		
	Toplam	164	4,6037	,81111		

40. Madde	6. Sınıf	53	3,4717	1,23419	,202	,817
	7. Sınıf	53	3,3774	1,54704		
	8. Sınıf	58	3,3103	1,21694		
	Toplam	164	3,3841	1,33108		

Not:(*) işaretli maddeler $p < 0,05$ düzeyinde anlamlı olan maddelerdir.

3.1.3 Ortaokul 6, 7, 8. Sınıf Öğrencilerinin Kitap Okuma Stratejileri Cinsiyete Göre Farklılık Göstermekte midir?

Ortaokul 6,7, 8. sınıf öğrencilerinin okuma stratejilerinin cinsiyete göre değişkenlik gösterip göstermediğini tespit etmek amacıyla bağımsız gruplar için t testi analizi yapılmıştır. Elde edilen sonuçlar tabloda verilmiştir.

Tablo 3.6. Öğrencilerin Anket Maddelerine Verdikleri Cevaplara İlişkin Test Sonuçları

	Katılımcı Öğrencilerin Cinsiyetleri	N	$\bar{X}$	SS	T	sd	P
1.Madde	Kız	90	4,0556	,97567	2,626	164	,000*
	Erkek	74	3,5811	1,33454	2,549		
2.Madde	Kız	90	4,5667	,70392	2,225	164	,019*
	Erkek	74	4,2703	,99722	2,153		
3.Madde	Kız	90	2,9889	1,36977	1,838	164	,387
	Erkek	74	2,5946	1,36411	1,839		
4.Madde	Kız	90	2,0444	1,11084	-3,079	164	,026*
	Erkek	74	2,6216	1,28961	-3,034		
5.Madde	Kız	90	3,8000	1,39179	1,318	164	,158
	Erkek	74	3,5000	1,51928	1,307		
6.Madde	Kız	90	3,8778	1,08956	1,188	164	,013*
	Erkek	74	3,6486	1,37922	1,162		
7.Madde	Kız	90	2,9222	1,49326	,838	164	,403
	Erkek	74	2,7297	1,42672	,842		
8.Madde	Kız	90	4,0222	1,38999	-,272	164	,633
	Erkek	74	4,0811	1,36248	-,273		
9.Madde	Kız	90	4,1667	1,07317	-,307	164	,335
	Erkek	74	4,2162	,96897	-,310		
10.Madde	Kız	90	2,2667	1,45185	-3,118	164	,541
	Erkek	74	2,9865	1,49422	-3,109		
11.Madde	Kız	90	3,9556	1,06961	,058	164	,905
	Erkek	74	3,9459	1,05845	,058		
12.Madde	Kız	90	3,1778	1,41880	1,019	164	,207
	Erkek	74	2,9595	1,29741	1,028		
13.Madde	Kız	90	3,3778	1,38676	1,107	164	,690
	Erkek	74	3,1351	1,40765	1,106		
14.Madde	Kız	90	2,7778	1,28761	,743	164	,274

	Erkek	74	2,6351	1,14167	,751		
15.Madde	Kız	90	3,2444	1,31808	,897	164	,638
	Erkek	74	3,0541	1,39364	,892		
16.Madde	Kız	90	3,4667	1,25600	,436	164	,781
	Erkek	74	3,3784	1,33142	,433		
17.Madde	Kız	90	3,7667	1,33282	1,826	164	,708
	Erkek	74	3,3784	1,38191	1,819		
18.Madde	Kız	90	4,0778	1,22912	-1,766	164	,086
	Erkek	74	4,3919	1,00434	-1,801		
19.Madde	Kız	90	4,1111	1,07520	-,143	164	,626
	Erkek	74	4,1351	1,06404	-,143		
20.Madde	Kız	90	3,9556	1,26234	2,161	164	,123
	Erkek	74	3,5000	1,43584	2,134		
21.Madde	Kız	90	3,0889	1,35451	1,558	164	,890
	Erkek	74	2,7568	1,36302	1,557		
22.Madde	Kız	90	3,0222	1,40607	1,596	164	,788
	Erkek	74	2,6757	1,35594	1,602		
23.Madde	Kız	90	2,9000	1,55823	-,681	164	,695
	Erkek	74	3,0676	1,58184	-,680		
24.Madde	Kız	90	2,1778	1,18585	,010	164	,010*
	Erkek	74	2,1757	1,40798	,010		
25.Madde	Kız	90	2,6667	1,40625	-,685	164	,215
	Erkek	74	2,8243	1,53817	-,679		
26.Madde	Kız	90	3,9438	1,16150	,063	164	,841
	Erkek	74	3,9324	1,15071	,063		
27.Madde	Kız	90	4,3889	,97950	1,776	164	,147
	Erkek	74	4,1081	1,04117	1,765		
28.Madde	Kız	90	3,6889	1,25102	2,246	164	,925
	Erkek	74	3,2432	1,28010	2,241		
29.Madde	Kız	90	3,8111	1,17936	2,458	164	,067
	Erkek	74	3,3243	1,35594	2,425		
30.Madde	Kız	90	4,1556	1,11084	1,091	164	,982
	Erkek	74	3,9595	1,18714	1,084		
31.Madde	Kız	90	3,6556	1,33375	1,825	164	,052
	Erkek	74	3,2432	1,55986	1,797		
32.Madde	Kız	90	4,8000	,58444	2,050	164	,001*
	Erkek	74	4,5676	,86136	1,997		
33.Madde	Kız	90	3,6667	1,39017	1,836	164	,724
	Erkek	74	3,2703	1,35785	1,840		
34.Madde	Kız	90	3,8333	1,30900	,299	164	,580
	Erkek	74	3,7703	1,39025	,297		

“Kitap okurken noktalama işaretlerine dikkat ederim” ifadesi okuma stratejilerini belirleme ölçeğinin ilk maddesini oluşturmaktadır. Kız öğrencilerin ortalama puanı 4,05, erkek öğrencilerin ortalama puanı ise 3,58’dir. Bu ortalamalar arasındaki farkın

istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığı bağımsız örneklemeler için t testi kullanılarak yoklanmıştır. Elde edilen t değeri 0,05 düzeyinde anlamlı bulunmuştur. Buna göre kız öğrencilerin kitap okurken noktalama işaretlerine dikkat etme oranı erkek öğrencilere göre daha fazladır. Kızlar okurken noktalama işaretleri konusuna daha fazla önem göstermektedir. ($t= 2,62, 2,54, p < 0,05$)

“Anlamadığım yerlere tekrar dönerek okurum” ifadesi okuma stratejilerini belirleme ölçeğinin ikinci maddesini oluşturmaktadır. Kız öğrencilerin ortalama puanı 4,56, erkek öğrencilerin ortalama puanı ise 4,27'dir. Bu ortalamalar arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığı bağımsız örneklemeler için t testi kullanılarak yoklanmıştır. Elde edilen t değeri 0,05 düzeyinde anlamlı bulunmuştur. Buna göre kız öğrenciler kitap okurken anlamadıkları yerlere dönme davranışını erkek öğrencilere nazaran fazla uygulamaktadır. ($t= 2,22, 2,15, p < 0,05$)

“Okuduğum yerlerin altını çizerek okurum” ifadesi okuma stratejilerini belirleme ölçeğinin üçüncü maddesini oluşturmaktadır. Kız öğrencilerin ortalama puanı 2,98, erkek öğrencilerin ortalama puanı ise 2,59'dur. Bu ortalamalar arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığı bağımsız örneklemeler için t testi kullanılarak yoklanmıştır. Elde edilen t değeri 0,05 düzeyinde anlamlı bulunmamıştır. Buna göre okudukları yerlerin altlarını çizerek okuma stratejileri cinsiyet yönünden farklılık göstermemiştir. ($t= 1,83, 1,83, p > 0,05$)

“Okuduğum bölümleri ezberleyerek okurum” ifadesi okuma stratejilerini belirleme ölçeğinin dördüncü maddesini oluşturmaktadır. Kız öğrencilerin ortalama puanı 2,04, erkek öğrencilerin ortalama puanı ise 2,62'dir. Bu ortalamalar arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığı bağımsız örneklemeler için t testi kullanılarak yoklanmıştır. Elde edilen t değeri 0,05 düzeyinde anlamlı bulunmuştur. Buna göre erkek öğrencilerin okudukları bölümleri ezberleyerek okuma stratejileri oranı kız öğrencilere göre daha yüksektir. ($t= -3,07, -3,03, p < 0,05$)

“Önemli gördüğüm yerleri işaretleyerek okurum” ifadesi okuma stratejilerini belirleme ölçeğinin beşinci maddesini oluşturmaktadır. Kız öğrencilerin ortalama puanı 3,80, erkek öğrencilerin ortalama puanı ise 3,50'dir. Bu ortalamalar arasındaki farkın

istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığı bağımsız örneklem için t testi kullanılarak yoklanmıştır. Elde edilen t değeri 0,05 düzeyinde anlamlı bulunmamıştır. Buna göre kitap okurken önemli yerleri işaretleyerek okuma stratejileri cinsiyet yönünden farklılık göstermemiştir. ($t= 1,31, 1,30, p > 0,05$)

“Okuduklarımdan özet çıkarırım” ifadesi okuma stratejilerini belirleme ölçeğinin altıncı maddesini oluşturmaktadır. Kız öğrencilerin ortalama puanı 3,87, erkek öğrencilerin ortalama puanı ise 3,64’tür. Bu ortalamalar arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığı bağımsız örneklem için t testi kullanılarak yoklanmıştır. Elde edilen t değeri 0,05 düzeyinde anlamlı bulunmuştur. Buna göre kız öğrencilerin okuma sürecinde özet çıkararak okuma stratejilerini kullanma oranı erkek öğrencilere göre daha yüksektir. ($t= 1,18, 1,16, p < 0,05$)

“Daha iyi anlamak için genellikle sesli okurum” ifadesi okuma stratejilerini belirleme ölçeğinin yedinci maddesini oluşturmaktadır. Kız öğrencilerin ortalama puanı 2,92, erkek öğrencilerin ortalama puanı ise 2,72’dir. Bu ortalamalar arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığı bağımsız örneklem için t testi kullanılarak yoklanmıştır. Elde edilen t değeri 0,05 düzeyinde anlamlı bulunmamıştır. Buna göre sesli okuma stratejilerini kullanım düzeyi cinsiyet yönünden farklılık göstermemiştir. ($t= 0,83, 0,84, p > 0,05$)

“Daha iyi anlamak için genellikle sessiz okurum” ifadesi okuma stratejilerini belirleme ölçeğinin sekizinci maddesini oluşturmaktadır. Kız öğrencilerin ortalama puanı 4,02, erkek öğrencilerin ortalama puanı ise 4,08’dir. Bu ortalamalar arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığı bağımsız örneklem için t testi kullanılarak yoklanmıştır. Elde edilen t değeri 0,05 düzeyinde anlamlı bulunmamıştır. Buna göre sessiz okuma stratejilerini kullanım düzeyi cinsiyet yönünden farklılık göstermemiştir. ($t= -,272, -,273, p > 0,05$)

“Bilmediğim kelimelerin anlamını birilerine sorarak okurum” ifadesi okuma stratejilerini belirleme ölçeğinin dokuzuncu maddesini oluşturmaktadır. Kız öğrencilerin ortalama puanı 4,16, erkek öğrencilerin ortalama puanı ise 4,21’dir. Bu ortalamalar arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığı bağımsız

örneklem için t testi kullanılarak yoklanmıştır. Elde edilen t değeri 0,05 düzeyinde anlamlı bulunmamıştır. Buna göre öğrencilerin bilmedikleri kelimeleri birilerine danışarak okuma stratejisini kullanım düzeyi cinsiyet yönünden farklılık göstermemiştir. ($t = -0,370, -0,310, p > 0,05$)

“*Okurken genellikle yüzeysel, göz atarak okurum*” ifadesi okuma stratejilerini belirleme ölçeğinin onuncu maddesini oluşturmaktadır. Kız öğrencilerin ortalama puanı 2,26, erkek öğrencilerin ortalama puanı ise 2,98’dir. Bu ortalamalar arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığı bağımsız örneklem için t testi kullanılarak yoklanmıştır. Elde edilen t değeri 0,05 düzeyinde anlamlı bulunmamıştır. Buna göre öğrencilerin yüzeysel, göz atarak okuma stratejisini kullanım düzeyinin cinsiyet yönünden farklılık göstermediği söylenebilir. ($t = -0,311, -0,310, p > 0,05$)

“*Metindeki olayları tahmin ederek okurum*” ifadesi okuma stratejilerini belirleme ölçeğinin on birinci maddesini oluşturmaktadır. Kız öğrencilerin ortalama puanı 3,95, erkek öğrencilerin ortalama puanı ise 3,94’tür. Bu ortalamalar arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığı bağımsız örneklem için t testi kullanılarak yoklanmıştır. Elde edilen t değeri 0,05 düzeyinde anlamlı bulunmamıştır. Öğrencilerin metindeki olayları tahmin ederek okuma stratejisini kullanım düzeyinin cinsiyet yönünden farklılık göstermediği söylenebilir. ($t = 0,058, 0,058, p > 0,05$)

“*Okurken notlar alır, anahtar kelimeleri belirlerim*” ifadesi okuma stratejilerini belirleme ölçeğinin on ikinci maddesini oluşturmaktadır. Kız öğrencilerin ortalama puanı 3,17, erkek öğrencilerin ortalama puanı ise 2,95’tür. Bu ortalamalar arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığı bağımsız örneklem için t testi kullanılarak yoklanmıştır. Elde edilen t değeri 0,05 düzeyinde anlamlı bulunmamıştır. Öğrencilerin not alma ve anahtar kelimeleri belirleyerek okuma stratejisini kullanım düzeyinin cinsiyet yönünden farklılık göstermediği söylenebilir. ($t = 1,01, 1,02, p > 0,05$)

“*Hikâye haritası (olay, yer, zaman, şahıs) oluşturarak okurum*” ifadesi okuma stratejilerini belirleme ölçeğinin on üçüncü maddesini oluşturmaktadır. Kız öğrencilerin ortalama puanı 3,37, erkek öğrencilerin ortalama puanı ise 3,13’tür. Bu ortalamalar

arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığı bağımsız örneklemeler için t testi kullanılarak yoklanmıştır. Elde edilen t değeri 0,05 düzeyinde anlamlı bulunmamıştır. Öğrencilerin olay, yer, zaman, şahıs oluşturarak hikâye haritası oluşturarak okuma stratejisini kullanım düzeyinin cinsiyet yönünden farklılık göstermediği söylenebilir. ($t= 110, 1,10, p > 0,05$)

“*Kavram haritası (bilgi grafikleri) oluşturarak okurum*” ifadesi okuma stratejilerini belirleme ölçeğinin on dördüncü maddesini oluşturmaktadır. Kız öğrencilerin ortalama puanı 2,77, erkek öğrencilerin ortalama puanı ise 2,63’tür. Bu ortalamalar arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığı bağımsız örneklemeler için t testi kullanılarak yoklanmıştır. Elde edilen t değeri 0,05 düzeyinde anlamlı bulunmamıştır. Öğrencilerin kavram haritası (bilgi grafikleri) oluşturarak okuma stratejisini kullanım düzeyinin cinsiyet yönünden farklılık göstermediği söylenebilir. ($t= ,743, ,751, p > 0,05$)

“*Aklıma takılan soruları yazarak okurum*” ifadesi okuma stratejilerini belirleme ölçeğinin on beşinci maddesini oluşturmaktadır. Kız öğrencilerin ortalama puanı 3,24, erkek öğrencilerin ortalama puanı ise 3,05’tir. Bu ortalamalar arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığı bağımsız örneklemeler için t testi kullanılarak yoklanmıştır. Elde edilen t değeri 0,05 düzeyinde anlamlı bulunmamıştır. Öğrencilerin akıllarına takılan soruları yazarak okuma stratejisini kullanım düzeyinin cinsiyet yönünden farklılık göstermediği söylenebilir. ($t= ,897, ,892, p > 0,05$)

“*Ana fikir ve yardımcı fikirleri belirleyerek okurum*” ifadesi okuma stratejilerini belirleme ölçeğinin on altıncı maddesini oluşturmaktadır. Kız öğrencilerin ortalama puanı 3,46, erkek öğrencilerin ortalama puanı ise 3,37’dir. Bu ortalamalar arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığı bağımsız örneklemeler için t testi kullanılarak yoklanmıştır. Elde edilen t değeri 0,05 düzeyinde anlamlı bulunmamıştır. Öğrencilerin ana fikir ve yardımcı fikirleri belirleyerek okuma stratejisini kullanım düzeyinin cinsiyet yönünden farklılık göstermediği söylenebilir. ($t= ,436, ,433, p > 0,05$)

“Okurken sözlükten faydalanırım” ifadesi okuma stratejilerini belirleme ölçeğinin on yedinci maddesini oluşturmaktadır. Kız öğrencilerin ortalama puanı 3,76, erkek öğrencilerin ortalama puanı ise 3,37’dir. Bu ortalamalar arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığı bağımsız örneklem için t testi kullanılarak yoklanmıştır. Elde edilen t değeri 0,05 düzeyinde anlamlı bulunmamıştır. Öğrencilerin sözlük kullanarak okuma stratejisini kullanım düzeyinin cinsiyet yönünden farklılık göstermediği söylenebilir. ($t= 1,82, 1,81, p > 0,05$)

“Resimlere, görsellere dikkat ederek okurum” ifadesi okuma stratejilerini belirleme ölçeğinin on sekizinci maddesini oluşturmaktadır. Kız öğrencilerin ortalama puanı 4,07, erkek öğrencilerin ortalama puanı ise 4,39’dur. Bu ortalamalar arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığı bağımsız örneklem için t testi kullanılarak yoklanmıştır. Elde edilen t değeri 0,05 düzeyinde anlamlı bulunmamıştır. Öğrencilerin resimlere, görsellere dikkat ederek okuma stratejisini kullanım düzeyinin cinsiyet yönünden farklılık göstermediği söylenebilir. ($t= -1,76, -1,80, p > 0,05$)

“Vurgu ve tonlamaya dikkat ederek okurum” ifadesi okuma stratejilerini belirleme ölçeğinin on dokuzuncu maddesini oluşturmaktadır. Kız öğrencilerin ortalama puanı 4,11, erkek öğrencilerin ortalama puanı ise 4,13’tür. Bu ortalamalar arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığı bağımsız örneklem için t testi kullanılarak yoklanmıştır. Elde edilen t değeri 0,05 düzeyinde anlamlı bulunmamıştır. Öğrencilerin vurgu ve tonlamaya dikkat ederek okuma stratejisini kullanım düzeyinin cinsiyet yönünden farklılık göstermediği söylenebilir. ($t= -,143, -,143, p > 0,05$)

“Okurken eğlenceli sözleri not ederim” ifadesi okuma stratejilerini belirleme ölçeğinin yirminci maddesini oluşturmaktadır. Kız öğrencilerin ortalama puanı 3,95, erkek öğrencilerin ortalama puanı ise 3,50’dir. Bu ortalamalar arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığı bağımsız örneklem için t testi kullanılarak yoklanmıştır. Elde edilen t değeri 0,05 düzeyinde anlamlı bulunmamıştır. Öğrencilerin eğlenceli sözleri not ederek okuma stratejisini kullanım düzeyinin cinsiyet yönünden farklılık göstermediği söylenebilir. ($t= 2,16, 2,13, p > 0,05$)

“*Atasözlerini ve deyimleri not ederek okurum*” ifadesi okuma stratejilerini belirleme ölçeğinin yirmi birinci maddesini oluşturmaktadır. Kız öğrencilerin ortalama puanı 3,08, erkek öğrencilerin ortalama puanı ise 2,75’tir. Bu ortalamalar arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığı bağımsız örneklem için t testi kullanılarak yoklanmıştır. Elde edilen t değeri 0,05 düzeyinde anlamlı bulunmamıştır. Öğrencilerin atasözlerini ve deyimleri not ederek okuma stratejisini kullanım düzeyinin cinsiyet yönünden farklılık göstermediği söylenebilir. ($t = 1,55, 1,55, p > 0,05$)

“*Kahramanları bir yere yazarak okurum*” ifadesi okuma stratejilerini belirleme ölçeğinin yirmi ikinci maddesini oluşturmaktadır. Kız öğrencilerin ortalama puanı 3,02, erkek öğrencilerin ortalama puanı ise 2,67’dir. Bu ortalamalar arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığı bağımsız örneklem için t testi kullanılarak yoklanmıştır. Elde edilen t değeri 0,05 düzeyinde anlamlı bulunmamıştır. Öğrencilerin kahramanları bir yere yazarak okuma stratejisini kullanım düzeyinin cinsiyet yönünden farklılık göstermediği söylenebilir. ($t = 1,59, 1,60, p > 0,05$)

“*Okuma tiyatrosu (canlandırma) şeklinde okurum*” ifadesi okuma stratejilerini belirleme ölçeğinin yirmi üçüncü maddesini oluşturmaktadır. Kız öğrencilerin ortalama puanı 2,90, erkek öğrencilerin ortalama puanı ise 3,06’dır. Bu ortalamalar arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığı bağımsız örneklem için t testi kullanılarak yoklanmıştır. Elde edilen t değeri 0,05 düzeyinde anlamlı bulunmamıştır. Öğrencilerin okuma tiyatrosu stratejisini kullanım düzeyinin cinsiyet yönünden farklılık göstermediği söylenebilir. ($t = -,681, -,680, p > 0,05$)

“*Söz korosu (arkadaşlarla grup halinde) yöntemiyle okurum*” ifadesi okuma stratejilerini belirleme ölçeğinin yirmi dördüncü maddesini oluşturmaktadır. Kız öğrencilerin ortalama puanı 2,177, erkek öğrencilerin ortalama puanı ise 2,175’tir. Bu ortalamalar arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığı bağımsız örneklem için t testi kullanılarak yoklanmıştır. Elde edilen t değeri 0,05 düzeyinde anlamlı bulunmuştur. Buna göre kız öğrencilerin okuma sürecinde söz korosu stratejisini kullanma oranı erkek öğrencilere göre daha yüksektir. ($t = ,010, ,010, p < 0,05$)

“Okuduklarımı resimleştirerek, şemalaştırarak okurum” ifadesi okuma stratejilerini belirleme ölçeğinin yirmi beşinci maddesini oluşturmaktadır. Kız öğrencilerin ortalama puanı 2,66, erkek öğrencilerin ortalama puanı ise 2,82'dir. Bu ortalamalar arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığı bağımsız örneklem için t testi kullanılarak yoklanmıştır. Elde edilen t değeri 0,05 düzeyinde anlamlı bulunmamıştır. Öğrencilerin resimleştirerek, şemalaştırarak okuma stratejisini kullanım düzeyinin cinsiyet yönünden farklılık göstermediği söylenebilir. ($t = -0,685, -0,679, p > 0,05$)

“Okuduklarımı başkalarına anlatarak okurum” ifadesi okuma stratejilerini belirleme ölçeğinin yirmi altıncı maddesini oluşturmaktadır. Kız öğrencilerin ortalama puanı 3,94, erkek öğrencilerin ortalama puanı ise 3,93'tür. Bu ortalamalar arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığı bağımsız örneklem için t testi kullanılarak yoklanmıştır. Elde edilen t değeri 0,05 düzeyinde anlamlı bulunmamıştır. Öğrencilerin okuduklarını başkalarıyla paylaşarak okuma stratejisini kullanım düzeyinin cinsiyet yönünden farklılık göstermediği söylenebilir. ($t = -0,063, -0,063, p > 0,05$)

“Hayal kurarak okurum” ifadesi okuma stratejilerini belirleme ölçeğinin yirmi yedinci maddesini oluşturmaktadır. Kız öğrencilerin ortalama puanı 4,38, erkek öğrencilerin ortalama puanı ise 4,10'dur. Bu ortalamalar arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığı bağımsız örneklem için t testi kullanılarak yoklanmıştır. Elde edilen t değeri 0,05 düzeyinde anlamlı bulunmamıştır. Öğrencilerin hayal kurarak okuma stratejisini kullanım düzeyinin cinsiyet yönünden farklılık göstermediği söylenebilir. ($t = 1,77, 1,76, p > 0,05$)

“Okuduklarımı diğer metinlerle ilişkilendirerek (benzerlik, farklılık) okurum” ifadesi okuma stratejilerini belirleme ölçeğinin yirmi sekizinci maddesini oluşturmaktadır. Kız öğrencilerin ortalama puanı 3,68, erkek öğrencilerin ortalama puanı ise 3,24'tür. Bu ortalamalar arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığı bağımsız örneklem için t testi kullanılarak yoklanmıştır. Elde edilen t değeri 0,05 düzeyinde anlamlı bulunmamıştır. Öğrencilerin okuduklarını diğer metinlerle ilişkilendirerek okuma stratejisini kullanım düzeyinin cinsiyet yönünden farklılık göstermediği söylenebilir. ($t = 2,24, 2,24, p > 0,05$)

“Yakınlarımla, arkadaşlarımla okuduklarımı tartışarak okurum” ifadesi okuma stratejilerini belirleme ölçeğinin yirmi dokuzuncu maddesini oluşturmaktadır. Kız öğrencilerin ortalama puanı 3,81, erkek öğrencilerin ortalama puanı ise 3,32’dir. Bu ortalamalar arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığı bağımsız örneklem için t testi kullanılarak yoklanmıştır. Elde edilen t değeri 0,05 düzeyinde anlamlı bulunmamıştır. Öğrencilerin tartışarak okuma stratejisini kullanım düzeyinin cinsiyet yönünden farklılık göstermediği söylenebilir. ($t= 2,45, 2,42, p > 0,05$)

“Empati yaparak (kendimi kahramanın yerine koyarak) okurum” ifadesi okuma stratejilerini belirleme ölçeğinin otuzuncu maddesini oluşturmaktadır. Kız öğrencilerin ortalama puanı 4,15, erkek öğrencilerin ortalama puanı ise 3,95’tir. Bu ortalamalar arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığı bağımsız örneklem için t testi kullanılarak yoklanmıştır. Elde edilen t değeri 0,05 düzeyinde anlamlı bulunmamıştır. Öğrencilerin empati yaparak okuma stratejisini kullanım düzeyinin cinsiyet yönünden farklılık göstermediği söylenebilir. ($t= 1,09, 1,08, p > 0,05$)

“Beğendiğim yerlere çeşitli işaretler koyarak okurum” ifadesi okuma stratejilerini belirleme ölçeğinin otuz birinci maddesini oluşturmaktadır. Kız öğrencilerin ortalama puanı 3,65, erkek öğrencilerin ortalama puanı ise 3,24’tür. Bu ortalamalar arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığı bağımsız örneklem için t testi kullanılarak yoklanmıştır. Elde edilen t değeri 0,05 düzeyinde anlamlı bulunmamıştır. Öğrencilerin beğendiği yerlere işaretler koyarak okuma stratejisini kullanım düzeyinin cinsiyet yönünden farklılık göstermediği söylenebilir. ($t= 1,82, 1,79, p > 0,05$)

“Sessiz ortamda okurum” ifadesi okuma stratejilerini belirleme ölçeğinin otuz ikinci maddesini oluşturmaktadır. Kız öğrencilerin ortalama puanı 4,80, erkek öğrencilerin ortalama puanı ise 4,56’tir. Bu ortalamalar arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığı bağımsız örneklem için t testi kullanılarak yoklanmıştır. Elde edilen t değeri 0,05 düzeyinde anlamlı bulunmuştur. Buna göre kız öğrencilerin okuma sürecinde sessiz okuma stratejisini kullanma oranı erkek öğrencilere göre daha yüksektir. ($t= 2,05, 1,99, p < 0,05$)

“Kahramanları çevremdeki insanlara benzeterek okurum” ifadesi okuma stratejilerini belirleme ölçeğinin otuz üçüncü maddesini oluşturmaktadır. Kız öğrencilerin ortalama puanı 1,39, erkek öğrencilerin ortalama puanı ise 1,35’tir. Bu ortalamalar arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığı bağımsız örneklem için t testi kullanılarak yoklanmıştır. Elde edilen t değeri 0,05 düzeyinde anlamlı bulunmamıştır. Öğrencilerin kahramanları çevresindeki insanlara benzeterek okuma stratejisini kullanım düzeyinin cinsiyet yönünden farklılık göstermediği söylenebilir. ($t= 1,83, 1,84, p > 0,05$)

“Eleştirel (beğendiğim, beğenmediğim yönlerine göre) okurum” ifadesi okuma stratejilerini belirleme ölçeğinin otuz dördüncü ve son maddesini oluşturmaktadır. Kız öğrencilerin ortalama puanı 3,83, erkek öğrencilerin ortalama puanı ise 3,77’dir. Bu ortalamalar arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığı bağımsız örneklem için t testi kullanılarak yoklanmıştır. Elde edilen t değeri 0,05 düzeyinde anlamlı bulunmamıştır. Öğrencilerin eleştirel okuma stratejisini kullanım düzeyinin cinsiyet yönünden farklılık göstermediği söylenebilir. ($t=,299, ,277 p > 0,05$)

3.1.4. Ortaokul 6, 7, 8. Sınıf Öğrencilerinin Kitap Okuma Stratejilerini Kullanım Düzeyleri Sınıf Seviyelerine Göre Farklılık Göstermekte midir?

Araştırmamızın bu bölümünde ortaokul 6,7,8. sınıf öğrencilerinin kitap okuma stratejilerinin sınıf düzeylerine göre farklılık gösterip göstermediği irdelenmeye çalışılmıştır. Değerlendirme yapılırken 3 farklı grup karşılaştırıldığı için bu kısımda bağımsız örneklemli tek yönlü varyans analizi (anova) kullanılmıştır

Analiz sonuçlarının değerlendirmeleri Tablo 3.7.’ de sayısal veriler halinde sunulmuştur.

Elde ettiğimiz ortalamalar arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığı bağımsız örneklem için tek yönlü varyans analizi kullanılarak yorumlanmıştır. Analiz sonuçlarını her madde için ayrı ayrı değerlendirdiğimizde, bazı maddelerin sınıf düzeyine göre farklılaştığı görülmüştür. Elde edilen f değerlerinden $p < 0,05$ düzeyinde anlamlı bulunan ifadeler 10, 17 ve 18. maddelerdir. Bu maddelere özel olarak araştırmanın ilerleyen bölümlerinde değinilmektedir.

Diğer maddelerde ise f değerinin $p > 0,05$ şeklinde olduğu görülmüştür. Bu maddelerde öğrencilerin okuma stratejilerinin sınıf düzeyine göre anlamlı bir farklılık oluşturmadığı söylenilebilir.

Tablo 3.7.' de analizi yapılmış olan 10. madde “*Okurken genellikle yüzeysel, göz atarak okurum*” ifadesi şeklinde öğrencilere yöneltilmiştir. Bu maddeye verilen cevapların puan ortalaması şu şekildedir: 6. sınıf 2,92, 7. sınıf 2,71, 8. sınıf 2,17’ dir. Bu ortalamalar arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığı tek yönlü varyans analizi kullanılarak yoklanmıştır. Elde edilen f değerinin 0,05 düzeyinde anlamlı olduğu görülmüştür. ($f = 3,83, p < 0,05$)

Bu istatistiksel değerleri yorumlayacak olursak ilköğretim Türkçe Dersi Öğretim Programı’nda da yer alan göz atarak okuma stratejisini ortaokul 6. sınıf öğrencilerinin 7 ve 8. sınıf öğrencilerine göre daha fazla kullandığı görülmektedir. 7. sınıfta da yüksek oranda kullanılan bu stratejiyi öğrencilerin son sınıfa geldiklerinde fazla kullanmadıklarını söyleyebiliriz.

Tablo 3.7.' de analizi yapılmış olan 17. madde “*Okurken sözlükten faydalanırım*” ifadesi şeklinde öğrencilere yöneltilmiştir. Bu maddeye verilen cevapların puan ortalaması şu şekildedir: 6. sınıf 3,96, 7. sınıf 3,32, 8. sınıf 3,50’ dir. Bu ortalamalar arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığı tek yönlü varyans analizi kullanılarak yoklanmıştır. Elde edilen f değerinin 0,05 düzeyinde anlamlı olduğu görülmüştür. ($f = 3,21, p < 0,05$)

Öğrencilerin kitap okurken sözlükten faydalanma düzeylerini belirlemek amacıyla yöneltilen bu soruya verilen cevapların oranlarını inceleyecek olursak ortaokul 6. sınıf öğrencilerinin bu stratejiyi 7 ve 8. sınıf öğrencilerine göre daha sıklıkla kullandığını söyleyebiliriz. 7. sınıf öğrencilerinin sözlük kullanarak okuma stratejisini en düşük oranda kullandıkları görülmektedir.

Tablo 3.7.' de analizi yapılmış olan 18. madde “*Resimlere, görsellere dikkat ederek okurum*” ifadesi şeklinde öğrencilere yöneltilmiştir. Bu maddeye verilen cevapların

puan ortalaması şu şekildedir: 6. sınıf 4,49, 7. sınıf 3,92, 8. sınıf 4,24' tür. Bu ortalamalar arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığı tek yönlü varyans analizi kullanılarak yoklanmıştır. Elde edilen f değerinin 0,05 düzeyinde anlamlı olduğu görülmüştür. ($f = 3,37, p < 0,05$)

Bu istatistiksel değerleri yorumlayacak olursak 6. sınıf öğrencilerinin resimlere ve görsellere dikkat ederek okuma oranları 7 ve 8. sınıf öğrencilerine göre yüksek seviyededir. 8. sınıf öğrencilerinin de resim ve görsellere dikkat etme oranları 6. sınıf öğrencilerine yakinken en düşük kullanma oranı 7. sınıf öğrencilerinde görülmektedir.

Tablo 3.7. Ortaokul 6, 7, 8. Sınıf Öğrencilerinin Kitap Okuma Stratejilerini Belirleme Anketi Ortalamalarına Ait Varyans Analizi Sonuçları (1-10.Maddeler)

	Katılımcı Öğrencilerin Sınıfları	N	$\bar{X}$	SS	f	p
1. Madde	6. Sınıf	53	4,0566	1,11657	1,524	,221
	7. Sınıf	53	3,8113	1,24112		
	8. Sınıf	58	3,6724	1,14536		
	Toplam	164	3,8415	1,17196		
2. Madde	6. Sınıf	53	4,5660	,72083	1,716	,183
	7. Sınıf	53	4,2642	,94362		
	8. Sınıf	58	4,4655	,88289		
	Toplam	164	4,4329	,85896		
3. Madde	6. Sınıf	53	2,9623	1,32958	,514	,599
	7. Sınıf	53	2,6981	1,57608		
	8. Sınıf	58	2,7759	1,22894		
	Toplam	164	2,8110	1,37716		
4. Madde	6. Sınıf	53	2,3585	1,37413	,082	,922
	7. Sınıf	53	2,2642	1,22711		
	8. Sınıf	58	2,2931	1,09238		
	Toplam	164	2,3049	1,22539		
5. Madde	6. Sınıf	53	3,7358	1,52102	,143	,867
	7. Sınıf	53	3,5849	1,56198		
	8. Sınıf	58	3,6724	1,30301		
	Toplam	164	3,6646	1,45390		
6. Madde	6. Sınıf	53	3,9811	1,27838	1,284	,280
	7. Sınıf	53	3,6038	1,29109		
	8. Sınıf	58	3,7414	1,11702		
	Toplam	164	3,7744	1,23012		
7. Madde	6. Sınıf	53	2,9245	1,41216	2,340	,100
	7. Sınıf	53	3,0943	1,52245		
	8. Sınıf	58	2,5172	1,41720		

	Toplam	164	2,8354	1,46232		
8. Madde	6. Sınıf	53	4,0943	1,39041	1,298	,276
	7. Sınıf	53	3,8113	1,54492		
	8. Sınıf	58	4,2241	1,17044		
	Toplam	164	4,0488	1,37375		
9. Madde	6. Sınıf	53	4,2264	1,04957	,115	,892
	7. Sınıf	53	4,2075	1,06263		
	8. Sınıf	58	4,1379	,98138		
	Toplam	164	4,1890	1,02467		
10. Madde	6. Sınıf	53	2,9245	1,51720	3,835	,024*
	7. Sınıf	53	2,7170	1,60979		
	8. Sınıf	58	2,1724	1,32636		
	Toplam	164	2,5915	1,50994		

Not:(*) işaretli maddeler $p < 0,05$ düzeyinde anlamlı olan maddelerdir

Tablo 3.8. Ortaokul 6, 7, 8. Sınıf Öğrencilerinin Kitap Okuma Stratejilerini Belirleme Anketi Ortalamalarına Ait Varyans Analizi Sonuçları (11-20. Maddeler)

	Katılımcı Öğrencilerin Sınıfları	N	$\bar{X}$	SS	f	p
11. Madde	6. Sınıf	53	3,9623	,91908	,016	,984
	7. Sınıf	53	3,9623	1,15961		
	8. Sınıf	58	3,9310	1,10600		
	Toplam	164	3,9512	1,06134		
12. Madde	6. Sınıf	53	3,3396	1,31476	1,545	,217
	7. Sınıf	53	3,0189	1,52531		
	8. Sınıf	58	2,8966	1,23813		
	Toplam	164	3,0793	1,36559		
13. Madde	6. Sınıf	53	3,1132	1,39588	,522	,594
	7. Sınıf	53	3,3019	1,42214		
	8. Sınıf	58	3,3793	1,38700		
	Toplam	164	3,2683	1,39718		
14. Madde	6. Sınıf	53	2,7170	1,16648	,166	,847
	7. Sınıf	53	2,6415	1,30228		
	8. Sınıf	58	2,7759	1,21458		
	Toplam	164	2,7134	1,22231		
15. Madde	6. Sınıf	53	3,3396	1,37202	1,960	,144
	7. Sınıf	53	3,2830	1,44618		
	8. Sınıf	58	2,8793	1,21507		
	Toplam	164	3,1585	1,35184		
16. Madde	6. Sınıf	53	3,4151	1,33638	,684	,506
	7. Sınıf	53	3,2830	1,32109		
	8. Sınıf	58	3,5690	1,21557		
	Toplam	164	3,4268	1,28732		
17. Madde	6. Sınıf	53	3,9623	1,30033	3,214	,043*
	7. Sınıf	53	3,3208	1,49066		

	8. Sınıf	58	3,5000	1,24605		
	Toplam	164	3,5915	1,36483		
18.Madde	6. Sınıf	53	4,4906	1,04922	3,375	,037*
	7. Sınıf	53	3,9245	1,20654		
	8. Sınıf	58	4,2414	1,11309		
	Toplam	164	4,2195	1,14071		
19.Madde	6. Sınıf	53	4,2642	,96379	,966	,383
	7. Sınıf	53	4,1321	1,19354		
	8. Sınıf	58	3,9828	1,03435		
	Toplam	164	4,1220	1,06696		
20. Madde	6. Sınıf	53	3,7170	1,40572	,444	,642
	7. Sınıf	53	3,6415	1,41550		
	8. Sınıf	58	3,8793	1,27152		
	Toplam	164	3,7500	1,35834		

Not: (*) işaretli maddeler $p < 0,05$ düzeyinde anlamlı olan maddelerdir

Tablo 3.9. Ortaokul 6, 7, 8. Sınıf Öğrencilerinin Kitap Okuma Stratejilerini Belirleme Anketi Ortalamalarına Ait Varyans Analizi Sonuçları (21-30.Maddeler)

	Katılımcı Öğrencilerin Sınıfları	N	$\bar{X}$	SS	f	p
21. Madde	6. Sınıf	53	3,0755	1,37070	,823	,441
	7. Sınıf	53	3,0000	1,50640		
	8. Sınıf	58	2,7586	1,21843		
	Toplam	164	2,9390	1,36429		
22. Madde	6. Sınıf	53	2,8491	1,37835	,055	,946
	7. Sınıf	53	2,8302	1,52840		
	8. Sınıf	58	2,9138	1,28806		
	Toplam	164	2,8659	1,39026		
23. Madde	6. Sınıf	53	3,1698	1,64943	,941	,392
	7. Sınıf	53	2,7547	1,57999		
	8. Sınıf	58	3,0000	1,47494		
	Toplam	164	2,9756	1,56633		
24. Madde	6. Sınıf	53	2,2264	1,35365	,733	,482
	7. Sınıf	53	2,3019	1,48822		
	8. Sınıf	58	2,0172	,99985		
	Toplam	164	2,1768	1,28672		
25. Madde	6. Sınıf	53	2,5660	1,43459	,636	,531
	7. Sınıf	53	2,7547	1,50519		
	8. Sınıf	58	2,8793	1,46392		
	Toplam	164	2,7378	1,46477		
26. Madde	6. Sınıf	53	3,9434	1,08158	1,483	,230
	7. Sınıf	53	4,1321	1,07485		
	8. Sınıf	58	3,7544	1,27168		
	Toplam	164	3,9387	1,15306		

27. Madde	6. Sınıf	53	4,3774	,85993	1,954	,145
	7. Sınıf	53	4,3774	,94516		
	8. Sınıf	58	4,0517	1,17611		
	Toplam	164	4,2622	1,01439		
28. Madde	6. Sınıf	53	3,1698	1,34072	2,461	,089
	7. Sınıf	53	3,6415	1,17824		
	8. Sınıf	58	3,6379	1,28005		
	Toplam	164	3,4878	1,27980		
29. Madde	6. Sınıf	53	3,3962	1,33503	1,502	,226
	7. Sınıf	53	3,5472	1,30923		
	8. Sınıf	58	3,8103	1,19144		
	Toplam	164	3,5915	1,28136		
30. Madde	6. Sınıf	53	3,9811	1,23242	1,041	,355
	7. Sınıf	53	3,9623	1,23976		
	8. Sınıf	58	4,2414	,96082		
	Toplam	164	4,0671	1,14651		

Not: (*) işaretli maddeler $p < 0,05$ düzeyinde anlamlı olan maddelerdir

Tablo 3.10. Ortaokul 6, 7, 8. Sınıf Öğrencilerinin Kitap Okuma Stratejilerini Belirleme Anketi Ortalamalarına Ait Varyans Analizi Sonuçları (31-34. Maddeler)

	Katılımcı Öğrencilerin Sınıfları	N	$\bar{X}$	SS	f	p
31. Madde	6. Sınıf	53	3,3962	1,49794	,487	,616
	7. Sınıf	53	3,3774	1,48358		
	8. Sınıf	58	3,6207	1,38700		
	Toplam	164	3,4695	1,45030		
32. Madde	6. Sınıf	53	4,7736	,66914	2,074	,129
	7. Sınıf	53	4,5283	,97278		
	8. Sınıf	58	4,7759	,46048		
	Toplam	164	4,6951	,72955		
33. Madde	6. Sınıf	53	3,6226	1,31889	,487	,616
	7. Sınıf	53	3,4906	1,44944		
	8. Sınıf	58	3,3621	1,39797		
	Toplam	164	3,4878	1,38568		
34. Madde	6. Sınıf	53	3,6604	1,50567	,852	,429
	7. Sınıf	53	3,7547	1,42648		
	8. Sınıf	58	3,9828	1,08404		
	Toplam	164	3,8049	1,34245		

3.1.5. Ortaokul 6,7, 8. Sınıf Öğrencilerinin Kitap Okuma Amaçlarını Kullanma Seviyeleri Nedir?

Ortaokul 6, 7, 8. sınıf öğrencilerinin kitap okuma amaçlarını kullanım seviyelerinin belirlenebilmesi için öğrencilerin maddelere verdikleri puanların aritmetik ortalamaları alınarak değerlendirmeler yapılmıştır. Maddelerin ortalama puanları tablo 3.11.' de bulunmaktadır.

Tablo 3.11. Ortaokul 6,7, 8. Sınıf Öğrencilerinin Kitap Okuma Amaçları Analizi

M	F %		F %		F %		F %		F %	
	H.Katılmıyorum	Katılmıyorum	Katılmıyorum	Katılmıyorum	K.Katılıyorum	Katılıyorum	Katılıyorum	Katılıyorum	T.Katılıyorum	Katılıyorum
1	2	1,2	2	1,2	21	12,8	72	43,9	67	40,9
2	5	3,0	8	4,9	14	8,5	37	22,6	100	61,0
3	0	0	3	1,8	12	7,3	23	14,0	126	76,8
4	1	,6	3	1,8	19	11,6	47	28,7	94	57,3
5	14	8,5	19	11,6	78	47,6	31	18,9	22	13,4
6	82	50	41	25	19	11,6	15	9,1	7	4,3
7	43	26,2	46	28,0	31	18,9	26	15,9	18	11,0
8	38	23,2	24	14,6	29	17,7	36	22,0	37	22,6
9	14	8,5	14	8,5	34	20,7	52	31,7	50	30,5
10	44	26,8	26	15,9	32	19,5	30	18,3	32	19,5
11	10	6,1	22	13,4	33	20,1	41	25,0	58	35,4
12	4	2,4	7	4,3	20	12,2	46	28,0	87	53,0
13	1	,6	5	3,0	6	3,7	31	18,9	121	73,8
14	2	1,2	4	2,4	16	9,8	46	28,0	96	58,5
15	3	1,8	8	4,9	26	15,8	49	29,9	78	47,6
16	5	3,0	6	3,7	26	15,9	46	28,0	81	49,4
17	5	3,0	7	4,3	16	9,8	35	21,3	101	61,6
18	3	1,8	9	5,5	21	12,8	35	21,3	96	58,5
19	4	2,4	4	2,4	11	6,7	48	29,3	97	59,1
20	84	51,2	41	25,0	23	14,0	5	3,0	11	6,7
21	8	4,9	14	8,5	31	18,9	53	32,3	58	35,4
22	9	5,5	12	7,3	24	14,6	53	32,3	65	39,6
23	1	,6	4	2,4	14	8,5	32	19,5	113	68,9
24	21	12,8	19	11,6	32	19,5	47	28,7	45	27,4
25	12	7,3	12	7,3	32	19,5	43	26,2	65	39,6
26	101	61,6	28	17,1	15	9,1	7	4,3	13	7,9
27	3	1,8	1	,6	10	6,1	40	24,4	110	67,1
28	6	3,7	6	3,7	17	10,4	43	26,2	92	56,1
29	0	0	3	1,8	13	7,9	27	16,5	121	73,8

30	7	4,3	7	4,3	40	24,4	36	22,0	74	45,1
31	1	,6	2	1,2	9	5,5	35	21,3	117	71,3
32	1	,6	1	,6	9	5,5	29	17,7	124	75,6
33	2	1,2	3	1,8	13	7,9	36	22,0	110	67,1
34	2	1,2	8	4,9	44	26,8	45	27,4	65	39,6
35	3	1,8	8	4,9	19	11,6	28	17,1	106	64,6
36	7	4,3	4	2,4	13	7,9	49	29,9	91	55,5
37	3	1,8	7	4,3	17	10,4	46	28,0	91	55,5
38	0	0	6	3,7	43	26,2	42	25,6	73	44,5
39	2	1,2	4	2,4	10	6,1	25	15,2	123	75,0
40	21	12,8	19	11,6	43	26,2	38	23,2	43	26,2

İlk maddemiz “*Saygılı ve görgülü olmak için okurum.*” İfadesi incelenecek olursa öğrencilerin % 1,2’si hiç katılmıyorum, % 1,2’si katılmıyorum, % 12,8’i kısmen katılıyorum, % 43,9’u katılıyorum, % 40,9’u tamamen katılıyorum cevabı vermiştir. Bu sonuçlara göre öğrencilerin büyük çoğunluğu saygılı ve görgülü olmak amacıyla kitap okumaktadır.

“*Cahil kalmamak için okurum.*” İfadesi incelendiğinde öğrencilerin % 3,0’ ü hiç katılmıyorum, % 4,9’u katılmıyorum, %8,5’i kısmen katılıyorum, % 22,6’sı katılıyorum, % 61,0’ i tamamen katılıyorum cevabı vermiştir. Bu oranlara göre öğrencilerin büyük kısmının bilgili olmak, cahil kalmamak amacıyla kitap okuduğu söylenebilir.

“*Kitap okuyunca Türkçeyi doğru kullanma becerim gelişir.*” Bu ifadeye verilen cevapların istatistiksel değerlerini incelediğimizde öğrencilerin hiçbiri hiç katılmıyorum maddesini işaretlememiş, %1,8’i katılmıyorum, % 7,3’ü kısmen katılıyorum, % 14,0’ü katılıyorum, % 76,8’ i tamamen katılıyorum cevabını vermiştir. Buna göre öğrencilerin çoğunluğu kitap okumanın Türkçeyi kullanma becerilerine etkisi olduğunu düşünmektedir.

“*Okuduğum zaman dünyaya bakış açımı zenginleşir.*” İfadesi incelendiğinde öğrencilerin % 0,6’sı hiç katılmıyorum, % 1,8’i katılmıyorum, %11,6’ sı kısmen katılıyorum, % 28,7’ si katılıyorum, % 57,3’ü tamamen katılıyorum cevabını vermiştir. Bu sonuçlara göre öğrencilerin büyük çoğunluğu okumanın dünyaya bakış açılarını zenginleştirdiğini ifade etmektedir diyebiliriz.

“*Güncel haberleri öğrenmek için okurum.*” İfadesi incelendiğinde öğrencilerin %8,5’i hiç katılmıyorum, % 11,6’sı katılmıyorum, % 47,6’sı kısmen katılıyorum, % 18,9’u katılıyorum, %13,4’ü tamamen katılıyorum cevabını vermiştir. Bu sonuçlara göre öğrencilerin yarıya yakını güncel haberleri öğrenmek için okurum ifadesine kısmen katılmaktadır.

“*Öğretmenim okumamı istediği için okurum.*” İfadesi incelendiğinde öğrencilerin % 50’si hiç katılmıyorum, % 25’i katılmıyorum, % 11,6’sı kısmen katılıyorum, %9,1’ i katılıyorum, %4,3’ü tamamen katılıyorum cevabını vermiştir. Bu sonuçlara göre öğrencilerin çoğu kitap okuma amacı belirlerken öğretmenlerin isteğini dikkate almamaktadır.

“*Kitap okuyan arkadaşlarımı örnek aldığım için okurum.*” İfadesini incelediğimizde öğrencilerin %26,2’si hiç katılmıyorum, %28,i katılmıyorum, % 18,9’u kısmen katılıyorum, % 15,9’u katılıyorum, % 11,0’ i tamamen katılıyorum cevabını vermiştir. Sonuçlar incelendiğinde öğrencilerin arkadaşlarını örnek aldıkları için okuma eylemini gerçekleştirme oranları normal dağılım göstermektedir.

“*Bulduğum ortamda kendimi kanıtlamak için okurum.*” İfadesini incelediğimizde öğrencilerin %23,2’si hiç katılmıyorum, %14,6’ sı katılmıyorum, % 17,7’si kısmen katılıyorum, % 22,0’si katılıyorum, %22,6’sı tamamen katılıyorum cevabı vermiştir. Sonuçlar incelendiğinde öğrencilerin kendini kanıtlama amacıyla okuma oranları birbirine çok yakın değerler almıştır.

“*İnsanlara bir şeyler anlatmak için okurum.*” ifadesini analiz edecek olursak öğrencilerin % 8,5’i hiç katılmıyorum, % 8,5’i katılmıyorum, % 20,7’ si kısmen katılıyorum, % 31,7’ si katılıyorum, % 30,5’i tamamen katılıyorum cevabını vermiştir. Bu sonuçlara göre öğrencilerin çoğunluğu insanlara bir şeyler anlatmak amacıyla okumaktadır.

“*Takdir edilmek, onaylanmak için okurum.*” İfadesini inceleyecek olursak öğrencilerin % 26,8’i hiç katılmıyorum, % 15,9’u katılmıyorum, % 19,5’i kısmen katılıyorum, % 18,3’ü katılıyorum, % 19,5’i tamamen katılıyorum cevabını vermiştir. Bu sonuçlara göre takdir edilmek amacıyla okumaya öğrencilerin verdiği cevaplar normal dağılım göstermiştir.

“*Dünyaya uyum sağlamak için okurum.*” İfadesi incelenecek olursa öğrencilerin % 6,1’i hiç katılmıyorum, % 13,4’ü katılmıyorum, % 20,1’i kısmen katılıyorum, % 25,0’i katılıyorum, % 35,4’ü tamamen katılıyorum cevabını vermiştir. Bu sonuçlara göre öğrencilerin çoğunluğu dünyaya uyum sağlamak amacıyla okumaktadır.

“*Kitap okuduğum zaman örnek bir öğrenci olurum.*” İfadesine öğrenciler % 2,4 hiç katılmıyorum, % 4,3 katılmıyorum, %12,2 kısmen katılıyorum, % 28,0 katılıyorum, % 53,0 tamamen katılıyorum cevabı vermiştir. Bu sonuçlara göre öğrencilerin büyük çoğunluğu kitap okudukları zaman örnek bir öğrenci olacağını düşünmektedir.

“*Meslek sahibi olmak (hedeflerime ulaşmak) için okurum.*” İfadesine öğrenciler %0,6 hiç katılmıyorum, % 3,0 katılmıyorum, % 3,7 kısmen katılıyorum, %18,9 katılıyorum, % 73,8 tamamen katılıyorum cevabı vermiştir. Bu sonuçlara göre öğrencilerin büyük kısmı okumanın meslek sahibi olmalarına, hedeflerine ulaşmalarına katkı sağlayacağı düşüncesindedir.

“*Farklı dünyaları, hayat tarzlarını tanımak için okurum.*” İfadesi incelendiğinde öğrencilerin %1,2’si hiç katılmıyorum, % 2,4’ü katılmıyorum, % 9,8’ i kısmen katılıyorum, % 28,0’i katılıyorum, % 58,5’i tamamen katılıyorum cevabını vermiştir. Bu sonuçlara göre öğrencilerin çoğunluğu farklı hayat tarzlarını tanımak amacıyla okumaktadır diyebiliriz.

“*Karşımdakini daha iyi anlamak için okurum.*” İfadesi incelendiğinde öğrencilerin %1,8’i hiç katılmıyorum, % 4,9’u katılmıyorum, %15,8’i kısmen katılıyorum, %29,9’u katılıyorum, %47,6’sı tamamen katılıyorum cevabını vermiştir. Sonuçları değerlendirdiğimizde öğrencilerin büyük çoğunluğunun karşındakini anlamak için okuduğunu söyleyebiliriz.

“*Hayal kurmak ve hayal dünyamı geliştirmek için okurum.*” İfadesi incelendiğinde öğrenciler % 3,0 hiç katılmıyorum, % 3,7’i katılmıyorum, % 15,9 kısmen katılıyorum, % 28,0 katılıyorum, % 49,4 tamamen katılıyorum cevabını vermiştir. Bu sonuçlara göre hayal dünyasını geliştirmek amacıyla okuyan öğrenciler çoğunluktadır.

“*Eğlenmek ve zevk almak için okurum.*” İfadesini incelediğimizde öğrencilerin % 3,0’ ü hiç katılmıyorum, % 4,3’ü katılmıyorum, % 9,8’i kısmen katılıyorum, % 21,3’ü

katılıyorum, %61,6'sı tamamen katılıyorum cevabını vermiştir. Bu sonuçlara göre öğrencilerin büyük çoğunluğu eğlenme ve zevk almak amacı ile kitap okumaktadır diyebiliriz.

“Heyecan duymak farklı duyguları yaşamak için okurum.” İfadesine öğrenciler % 1,8 hiç katılmıyorum, % 5,5 katılmıyorum, % 12,8 kısmen katılıyorum, % 21,3 katılıyorum, % 58,5 tamamen katılıyorum cevabı vermiştir. Sonuçlar incelendiğinde öğrencilerin büyük kısmının farklı duygular yaşamak amacı ile okuduğunu söyleyebiliriz.

“Boş vaktimi değerlendirmek için okurum.” İfadesine öğrenciler % 2,4 hiç katılmıyorum, % 2,4 katılmıyorum, % 6,7 kısmen katılıyorum, % 29,3 katılıyorum, % 59,1 tamamen katılıyorum cevabı vermiştir. Bu sonuçlara göre öğrencilerin büyük çoğunluğu kitap okuma amacı olarak boş vakitlerini değerlendirme düşüncesindedir.

“Dikkat çekmek, beğenilmek için okurum.” İfadesi incelendiğinde öğrenciler % 51,2 hiç katılmıyorum, % 25,0 katılmıyorum, % 14,0 kısmen katılıyorum, % 3,0 katılıyorum, % 6,7 tamamen katılıyorum cevabını vermiştir. Bu sonuçlara göre öğrencilerin büyük çoğunluğu dikkat çekmek ve beğenilmek amacıyla kitap okumamaktadır diyebiliriz.

“Günümün daha güzel geçmesi için okurum.” İfadesi incelendiğinde öğrencilerin % 4,9'u hiç katılmıyorum, % 8,5'i katılmıyorum, % 18,9'u kısmen katılıyorum, % 32,3 katılıyorum, % 35,4'ü tamamen katılıyorum cevabını vermiştir. Sonuçları incelediğimizde öğrencilerin çoğunluğu gününün daha güzel geçmesi amacıyla kitap okuyor diyebiliriz.

“İnsanlarla paylaşmadığım duygularımı kitapların dünyasında yaşamak için okurum.” İfadesi incelendiğinde öğrencilerin % 5,5'i hiç katılmıyorum, % 7,3' ü katılmıyorum, % 14,6' sı kısmen katılıyorum, % 32,3' ü katılıyorum, % 39,6'sı tamamen katılıyorum cevabı vermiştir. Sonuçları değerlendirdiğimizde öğrencilerin çoğunluğunun insanlarla paylaşmadığı duyguları kitapların dünyasında yaşamak amacıyla kitap okuduklarını söyleyebiliriz.

“Farklı, yeni ve yaratıcı bir zihne sahip olmak için okurum.” İfadesi incelendiğinde öğrenciler %0,6 hiç katılmıyorum, % 2,4' ü katılmıyorum, % 8,5 kısmen katılıyorum, % 19,5 katılıyorum, % 68,9 tamamen katılıyorum cevabını vermiştir. Bu sonuçlara göre

farklı yeni ve yaratıcı bir zihne sahip olmak amacıyla okuyan öğrenciler çoğunluktadır diyebiliriz.

“*Yalnızlığımı gidermek için okurum.*” İfadesi incelendiğinde öğrenciler % 12,8 hiç katılmıyorum, % 11,6 katılmıyorum, % 19,5 kısmen katılıyorum, % 28,7 katılıyorum, % 27,4 tamamen katılıyorum cevabı vermiştir. Sonuçları değerlendirdiğimizde yalnızlıklarını gidermek amacıyla okuma konusunda öğrenciler arasında büyük farklılık oluşmadığını söyleyebiliriz.

“*Kendimden bir şeyler bulmak için okurum.*” İfadesini incelediğimizde öğrenciler % 7,3 hiç katılmıyorum, % 7,3 katılmıyorum, %19,5 kısmen katılıyorum, % 26,2 katılıyorum, % 39,6 katılıyorum cevabını vermiştir. Bu sonuçlara göre öğrencilerin büyük çoğunluğu kendisinden bir şeyler bulmak amacıyla kitap okumaktadır.

“*Hiçbir amacım olmadan öylesine okurum.*” İfadesini incelediğimizde öğrenciler %61,6 hiç katılmıyorum, %17,1 katılmıyorum, % 9,1 kısmen katılıyorum, % 4,3 katılıyorum, % 7,9 tamamen katılıyorum cevabını vermiştir. Bu sonuçları değerlendirdiğimizde öğrencilerin büyük çoğunluğu belirli bir amaç etrafında okuma eylemini gerçekleştiriyor diyebiliriz. Hiçbir amaç belirlemeden okuyanların oranı çok düşük seviyelerde kalmıştır.

“*Sınavlardaki başarıyı artırmak için okurum.*” İfadesi incelendiğinde öğrencilerin %1,8’i hiç katılmıyorum, % 0,6’ sı katılmıyorum, % 6,1’i katılıyorum, % 24,4’ü katılıyorum, % 67,1’ i tamamen katılıyorum cevabını vermiştir. Bu sonuçlara göre öğrencilerin büyük kısmı kitap okumanın sınavlardaki başarılarını artıracığını düşünmektedir.

“*Okuduğum zaman zihnim dinlenir.*” İfadesi incelendiğinde öğrencilerin % 3,7’si hiç katılmıyorum, % 3,7’ si katılmıyorum, % 10,4 ü kısmen katılıyorum, % 26,2’ si katılıyorum, % 56,1’i tamamen katılıyorum cevabını vermiştir. Sonuçları değerlendirdiğimizde zihnini dinlendirmek amacıyla okuyan öğrencilerin çoğunluğu oluşturduğunu söyleyebiliriz.

“*Kitap okuyarak zekâmı geliştiririm.*” İfadesi incelendiğinde öğrencilerin % 1,8’i katılmıyorum, %7,9’u kısmen katılıyorum, % 16,5’i katılıyorum, % 73,8’i tamamen katılıyorum cevabını vermiştir. Bu sonuçlar ışığında öğrencilerin büyük çoğunluğunun kitap okumanın zekâlarını geliştirdiği düşüncesinde olduğunu söyleyebiliriz.

“*Herhangi bir konuda merakımı gidermek için okurum.*” İfadesi incelendiğinde öğrenciler % 4,3 hiç katılmıyorum, % 4,3 katılmıyorum, % 24,4 kısmen katılıyorum, % 22,0 katılıyorum, %45,1 tamamen katılıyorum cevabını vermiştir. Bu sonuçlar ışığında merakını gidermek amacıyla okuyan öğrencilerin fazla olduğunu söyleyebiliriz.

“*Bilgimi artırmak için okurum.*” İfadesini incelediğimizde öğrenciler % 0,6 hiç katılmıyorum, % 1,2 katılmıyorum, % 5,5 kısmen katılıyorum, % 21,3 katılıyorum, % 71,3 tamamen katılıyorum cevabını vermiştir. Bu sonuçlara göre öğrencilerin büyük çoğunluğu bilgi düzeyini artırmak amacıyla okumaktadır diyebiliriz.

“*Okumamı geliştirmek için okurum.*” İfadesini incelediğimizde öğrencilerin % 0,6’ sı hiç katılmıyorum, % 0,6 sı katılmıyorum, % 5,5’i kısmen katılıyorum, % 17,7’ si katılıyorum, % 75,6’ sı tamamen katılıyorum cevabını vermiştir. Bu sonuçlara göre okuma seviyesini geliştirmek amacıyla okuyan öğrencilerin oranı daha yüksektir diyebiliriz.

“*Hafızamı canlı tutmak için okurum.*” İfadesini inceleyecek olursak öğrenciler % 1,2 hiç katılmıyorum, % 1,8 katılmıyorum, % 7,9 kısmen katılıyorum, % 22,0 katılıyorum, % 67,1 tamamen katılıyorum cevabını vermiştir. Bu sonuçlara göre öğrencilerin büyük çoğunluğunun hafızasını canlı tutmak için okuduğunu söyleyebiliriz.

“*Araştırmak için okurum.*” İfadesini incelediğimizde öğrencilerin % 1,2’ si hiç katılmıyorum, %4,9’ u katılmıyorum, %26,8’ i kısmen katılıyorum, % 27,4’ü katılıyorum, % 39,6’ sı tamamen katılıyorum cevabını vermiştir. Bu sonuçlara göre öğrencilerin çoğunluğunun araştırma amacıyla kitap okuduğunu söyleyebiliriz.

“*Konuşma yeteneğimin gelişmesi için okurum.*” İfadesini incelediğimizde öğrenciler %1,8 hiç katılmıyorum, % 4,9 katılmıyorum, % 11,6 kısmen katılıyorum, %17,1

katılıyorum, % 64,6 tamamen katılıyorum cevabı vermiştir. Sonuçlar değerlendirildiğinde konuşma yeteneğinin gelişmesi amacıyla okuyan öğrencilerin çoğunlukta olduğunu söyleyebiliriz.

“*Karar verme becerimi geliştirmek için okurum.*” İfadesini incelediğimizde öğrenciler % 4,3 hiç katılmıyorum, % 2,4 katılmıyorum, % 7,9 kısmen katılıyorum, %29,9 katılıyorum, %55,5 tamamen katılıyorum cevabı vermiştir. Bu sonuçlar ışığında öğrencilerin büyük çoğunluğunun karar verme becerisini geliştirmek amacıyla kitap okuduğunu söyleyebiliriz.

“*Okuduklarımdan hayata yönelik ders almak için okurum.*” İfadesini inceleyecek olursak öğrencilerin %1,8’i hiç katılmıyorum, %4,3’ ü katılmıyorum, % 10,4’ ü kısmen katılıyorum, %28,0 ‘i katılıyorum, % 55,5’ i tamamen katılıyorum cevabını vermiştir. Bu sonuçlara göre hayata yönelik ders çıkarmak amacıyla okuyan öğrenciler büyük çoğunlukta diyebiliriz.

“*Kendi kültürümü, ülkemizi sevmek ve tanımak için okurum.*” İfadesini incelediğimizde öğrenciler %3,7 katılmıyorum, % 26,2 kısmen katılıyorum, % 25,6 katılıyorum, % 44,5 tamamen katılıyorum cevabı vermiştir. Bu sonuçlara göre öğrencilerin büyük çoğunluğunun ülkesini, kültürünü sevmek ve tanımak amacıyla okuduğunu söyleyebiliriz.

“*Kelime hazinemi geliştirmek için okurum.*” İfadesi incelendiğinde öğrenciler %1,2 hiç katılmıyorum, %2,4 katılmıyorum, % 6,1 kısmen katılıyorum, % 15,2 katılıyorum, % 75,0 tamamen katılıyorum cevabını vermiştir. Bu sonuçlara göre öğrencilerin büyük çoğunluğunun kelime hazinesini geliştirmek amacıyla okuduğunu söyleyebiliriz.

“*Yazarın niyetini ve amacını anlamak için okurum.*” İfadesini incelediğimizde öğrencilerin % 12,8’ i hiç katılmıyorum, % 11,6’ sı katılmıyorum, % 26,2’ si kısmen katılıyorum, % 23,2’ si katılıyorum, % 26,2 ‘ si tamamen katılıyorum cevabı vermiştir. Bu sonuçlara göre yazarın amacını anlamak amacıyla okuyan öğrencilerin oranı diğerlerine nazaran yüksek çıkmıştır diyebiliriz.

3.1.6. Ortaokul 6,7, 8. Sınıf Öğrencilerinin Kitap Okuma Stratejilerini Kullanma Seviyeleri Nedir?

Ortaokul 6,7,8. Sınıf öğrencilerinin okuma stratejilerini kullanım seviyelerinin belirlenebilmesi için öğrencilerin maddelere verdikleri puanların aritmetik ortalamaları alınarak değerlendirmeler yapılmıştır. Maddelerin ortalama puanları tablo 3.12’ de bulunmaktadır.

Tablo 3.12. Ortaokul 6,7, 8. Sınıf Öğrencilerinin Kitap Okuma Stratejileri Analizi

M	F %		F %		F %		F %		F %	
	H.Katılmıyorum	Katılmıyorum	Katılmıyorum	Katılmıyorum	K.Katılıyorum	Katılıyorum	Katılıyorum	Katılıyorum	T.Katılıyorum	Katılıyorum
1	12	7,3	7	4,3	34	20,7	53	32,3	58	35,4
2	3	1,8	3	1,8	13	7,9	46	28,0	99	60,4
3	38	23,2	31	18,9	47	28,7	20	12,2	28	17,1
4	55	33,5	44	26,8	35	21,3	20	12,2	10	6,1
5	22	13,4	18	11,0	23	14,0	31	18,9	70	42,7
6	12	7,3	12	7,3	38	23,2	41	25,0	61	37,2
7	41	25,0	35	21,3	30	18,3	26	15,9	32	19,5
8	17	10,4	10	6,1	18	11,0	22	13,4	97	59,1
9	4	2,4	4	2,4	37	22,6	31	18,9	88	53,7
10	57	34,8	32	19,5	26	15,9	19	11,6	30	18,3
11	5	3,0	11	6,7	33	20,1	53	32,3	62	37,8
12	27	16,5	28	17,1	51	31,1	21	12,8	37	22,6
13	26	15,9	21	12,8	44	26,8	29	17,7	44	26,8
14	32	19,5	39	23,8	54	32,9	22	13,4	17	10,4
15	22	13,4	35	21,3	39	23,8	31	18,9	37	22,6
16	18	11,0	19	11,6	44	26,8	41	25,0	42	25,6
17	18	11,0	17	10,4	40	24,4	28	17,1	61	37,2
18	8	4,9	10	6,1	14	8,5	38	23,2	94	57,3
19	4	2,4	11	6,7	27	16,5	41	25,0	81	49,4
20	17	10,4	15	9,1	29	17,7	34	20,7	69	42,1
21	33	20,1	28	17,1	49	29,9	24	14,6	30	18,3
22	37	22,6	31	18,9	41	25,0	27	16,5	28	17,1
23	43	26,2	28	17,1	28	17,1	20	12,2	45	27,4
24	71	43,3	33	20,1	32	19,5	16	9,8	12	7,3
25	44	26,8	38	23,2	31	18,9	19	11,6	32	19,5
26	9	5,5	6	3,7	41	25,0	37	22,6	70	42,7
27	3	1,8	9	5,5	23	14,0	36	22,0	93	56,7
28	14	8,5	24	14,6	41	25,0	38	23,2	47	28,7
29	11	6,7	27	16,5	34	20,7	38	23,2	54	32,9
30	8	4,9	8	4,9	30	18,3	37	22,6	81	49,4

31	23	14,0	23	14,0	31	18,9	28	17,1	59	36,0
32	3	1,8	1	,6	5	3,0	25	15,2	130	79,3
33	23	14,0	14	8,5	40	24,4	34	20,7	53	32,3
34	17	10,4	11	6,7	31	18,9	33	20,1	72	43,9

Okuma stratejilerinin ilk maddesi olan “*Kitap okurken noktalama işaretlerine dikkat ederim*” ifadesini incelediğimizde öğrencilerin % 7,3’ü hiç katılmıyorum, % 4,3’ ü katılmıyorum, % 20,7’ si kısmen katılıyorum, %32,3’ ü katılıyorum, % 35,4’ ü tamamen katılıyorum cevabı vermiştir. Bu sonuçlara göre öğrencilerin büyük çoğunluğunun noktalama işaretlerine dikkat ederek okuduklarını söyleyebiliriz.

“*Anlamadığım yerlere tekrar dönerek okurum.*” İfadesini incelediğimizde öğrencilerin % 1,8’ i hiç katılmıyorum, %1,8’ i katılmıyorum, % 7,9’ u kısmen katılıyorum, % 28,0’ i katılıyorum, % 60,4’ ü tamamen katılıyorum cevabını vermiştir. Bu sonuçlara göre öğrencilerin büyük kısmının okuma esnasında anlamadıkları yerlere dönerek okuma stratejisini kullandıklarını söyleyebiliriz.

“*Okuduğum yerlerin altını çizerek okurum.*” İfadesini değerlendirecek olursak öğrenciler % 23,2 hiç katılmıyorum, % 18,9 katılmıyorum, % 28,7 kısmen katılıyorum, % 12,2 katılıyorum, % 17,1 tamamen katılıyorum cevabını vermiştir. Sonuçlara bakıldığında öğrencilerin altını çizerek okuma stratejisini kullanım düzeyleri arasında bariz farklar oluşmamıştır.

“*Okuduğum bölümleri ezberleyerek okurum.*” İfadesi incelendiğinde öğrenciler % 33,5 hiç katılmıyorum, % 26,8 katılmıyorum, % 21,3 kısmen katılıyorum, % 12,2 katılıyorum, % 6,1 tamamen katılıyorum cevabını vermiştir. Sonuçlara değerlendirdiğimizde öğrencilerin büyük çoğunluğunun ezberleyerek okuma yöntemini kullanmadığını söyleyebiliriz.

“*Önemli gördüğüm yerleri işaretleyerek okurum.*” İfadesini inceleyecek olursak öğrenciler % 13,4 hiç katılmıyorum, % 11,0 katılmıyorum, % 14,0 kısmen katılıyorum, % 18,9 katılıyorum, % 42,7 tamamen katılıyorum cevabını vermiştir. Bu sonuçlar ışığında öğrencilerin büyük kısmının işaretleyerek okuma yöntemini kullandığını söyleyebiliriz.

“Okuduklarımdan özet çıkarırım.” İfadesi incelendiğinde öğrenciler % 7,3 hiç katılmıyorum, % 7,3 katılmıyorum, % 23,2 kısmen katılıyorum, % 25,0 katılıyorum, % 37,2 tamamen katılıyorum cevabını vermiştir. Bu sonuçlara göre özet çıkararak okuma yöntemini öğrencilerin büyük çoğunluğunun kullandığını söyleyebiliriz.

“Daha iyi anlamak için genellikle sesli okurum.”ifadesini incelediğimizde öğrencilerin % 25,0’i hiç katılmıyorum, % 21,3’ ü katılmıyorum, % 18,3’ü kısmen katılıyorum, % 15,9’ u katılıyorum, % 19,5’ i tamamen katılıyorum cevabını vermiştir. Bu sonuçlara göre öğrencilerin sesli okuma yöntemini kullanım düzeylerinin arasında dengeli bir dağılım görülmektedir diyebiliriz.

“Daha iyi anlamak için genellikle sessiz okurum.” İfadesini incelediğimizde öğrencilerin % 10,4’ ü hiç katılmıyorum, % 6,1’ i katılmıyorum, % 11,0’ i kısmen katılıyorum, % 13,4’ü katılıyorum, % 59,1’i tamamen katılıyorum cevabını vermiştir. Bu sonuçlar ışığında sessiz okuma yöntemini kullanan öğrencilerin büyük çoğunluğu oluşturduğunu söyleyebiliriz.

“Bilmediğim kelimelerin anlamını birilerine sorarak okurum.” İfadesini incelediğimizde öğrenciler %2,4 hiç katılmıyorum, %2,4 katılmıyorum, % 22,6 kısmen katılıyorum, % 18,9 katılıyorum, % 53,7 tamamen katılıyorum cevabını vermiştir. Bu sonuçlara göre öğrencilerin anlamını bilmedikleri kelimeleri öğrenmek amacıyla başkalarına sorma oranları yüksektir diyebiliriz.

“Okurken genellikle yüzeysel, göz atarak okurum.” İfadesini inceleyecek olursak öğrencilerin % 34,8’ i hiç katılmıyorum, % 19,5’ i katılmıyorum, % 15,9’ u kısmen katılıyorum, % 11,6’sı katılıyorum, % 18,3’ ü tamamen katılıyorum cevabını vermiştir. Bu sonuçlara göre öğrencilerin yüzeysel, göz atarak okuma yöntemini kullanım seviyeleri düşüktür diyebiliriz.

“Metindeki olayları tahmin ederek okurum.” İfadesini incelediğimizde öğrenciler % 3,0 hiç katılmıyorum, % 6,7 katılmıyorum, % 20,1 kısmen katılıyorum, % 32,3 katılıyorum, % 37,8 tamamen katılıyorum cevabını vermiştir. Bu sonuçlar ışığında öğrencilerin büyük çoğunluğunun tahmin ederek okuma stratejilerini kullandıklarını söyleyebiliriz.

“Okurken notlar alır, anahtar kelimeleri belirlerim.” İfadesi incelendiğinde öğrenciler % 16,5 hiç katılmıyorum, % 17,1 katılmıyorum, % 31,1 kısmen katılıyorum, % 12,8

katılıyorum, % 22,6 tamamen katılıyorum cevabını vermiştir. Sonuçları değerlendirdiğimizde not alıp, anahtar kelimeleri belirleme stratejilerini kullanım düzeyi bakımında öğrencilerin farklılık göstermediğini, dengeli bir dağılım olduğunu söyleyebiliriz.

“*Hikâye haritası (olay, yer, zaman, şahıs) oluşturarak okurum.*” İfadesi incelendiğinde öğrenciler % 15,9 hiç katılmıyorum, % 12,8 katılmıyorum, % 26,8 kısmen katılıyorum, % 17,7 katılıyorum, % 26,8 tamamen katılıyorum cevabını vermiştir. Bu sonuçlara göre öğrencilerin hikâye haritasını oluşturarak okuma stratejisini uygulama seviyeleri uygulamayan öğrencilere oranla fazla çıkmıştır diyebiliriz.

“*Kavram haritası (bilgi grafikleri) oluşturarak okurum.*” İfadesini incelediğimizde öğrencilerin % 19,5’ i hiç katılmıyorum, % 23,8’ i katılmıyorum, % 32,9’ u kısmen katılıyorum, % 13,4’ ü katılıyorum, % 10,4’ ü tamamen katılıyorum cevabını vermiştir. Bu sonuçlara göre öğrencilerin çoğunun kavram haritası yöntemini uygulayarak okumadığını söyleyebiliriz.

“*Aklıma takılan soruları yazarak okurum.*” İfadesi incelendiğinde öğrenciler % 13,4 hiç katılmıyorum, % 21,3 katılmıyorum, % 23,8 kısmen katılıyorum, % 18,9 katılıyorum, % 22,6 tamamen katılıyorum cevabını vermiştir. İfadesi incelendiğinde öğrencilerin soru hazırlayarak okuma yöntemini kullananların oranının az da olsa fazla olduğunu söyleyebiliriz.

“*Ana fikir ve yardımcı fikirleri belirleyerek okurum.*” İfadesi incelenecek olursa öğrenciler % 11,0 hiç katılmıyorum, % 11,6 katılmıyorum, % 26,8 kısmen katılıyorum, % 25,0 katılıyorum, % 25,6 tamamen katılıyorum cevabını vermiştir. Bu sonuçlara göre ana ve yardımcı fikirleri belirleyerek okuma yöntemini kullanan öğrencilerin çoğunluğu oluşturduğunu söyleyebiliriz.

“*Okurken sözlükten faydalanırım.*” İfadesi incelendiğinde öğrencilerin % 11,0’ i hiç katılmıyorum, % 10,4’ ü katılmıyorum, % 24,4’ ü kısmen katılıyorum, % 17,1’ i katılıyorum, % 37,2’ si tamamen katılıyorum cevabını vermiştir. Bu sonuçlar ışığında öğrencilerin sözlük kullanarak okuma seviyesinin yüksek olduğunu söyleyebiliriz.

“*Resimlere, görsellere dikkat ederek okurum.*” İfadesini incelediğimizde öğrenciler % 4,9 hiç katılmıyorum, % 6,1 katılmıyorum, % 8,5 kısmen katılıyorum, % 23,2

katılıyorum, % 57,3 tamamen katılıyorum cevabını vermiştir. Bu sonuçlara göre resim ve görsellere bakarak okuyan öğrencilerin okuma oranı yüksektir diyebiliriz.

“*Vurgu ve tonlamaya dikkat ederek okurum.*” İfadesi incelendiğinde öğrencilerin % 2,4’ ü hiç katılmıyorum, % 6,7’ si katılmıyorum, % 16,5’i kısmen katılıyorum, % 25,0’ i katılıyorum, % 49,4’ ü tamamen katılıyorum cevabını vermiştir. Bu sonuçlara göre vurgu ve tonlamaya dikkat ederek okuyan öğrencilerin büyük çoğunlukta olduğunu söyleyebiliriz.

“*Okurken eğlenceli sözleri not ederim.*” İfadesi incelendiğinde öğrencilerin %10,4’ ü hiç katılmıyorum, % 9,1’ i katılmıyorum, % 17,7 si kısmen katılıyorum, % 20,7’ si katılıyorum, % 42,1’i tamamen katılıyorum cevabını vermiştir. Bu sonuçlara göre öğrencilerin sevdikleri eğlenceli sözleri not ederek okuma stratejisini kullanım seviyeleri yüksektir diyebiliriz.

“*Atasözlerini ve deyimleri not ederek okurum.*” İfadesi incelendiğinde öğrencilerin % 20,1’ i hiç katılmıyorum, % 17,1’ i katılmıyorum, % 29,9’u kısmen katılıyorum, % 14,6’ sı katılıyorum, % 18,3’ ü tamamen katılıyorum cevabını vermiştir. Bu sonuçlara göre öğrencilerin atasözü ve deyimleri not ederek okuma yönteminin kullanım seviyesi düşük çıkmıştır diyebiliriz.

“*Kahramanları bir yere yazarak okurum.*” İfadesi incelendiğinde öğrenciler % 22,6 hiç katılmıyorum, % 18,9 katılmıyorum, % 25,0 kısmen katılıyorum, % 16,5 katılıyorum, % 17,1 tamamen katılıyorum cevabını vermiştir. Bu sonuçlara göre öğrencilerin kahramanları bir yere yazarak okuma yöntemini kullanım düzeyleri dengeli dağılmıştır diyebiliriz.

“*Okuma tiyatrosu (canlandırma) şeklinde okurum.*” İfadesi incelendiğinde öğrenciler % 26,2 hiç katılmıyorum, % 17,1 katılmıyorum, % 17,1 kısmen katılıyorum, % 12,2 katılıyorum, % 27,4 tamamen katılıyorum cevabını vermiştir. Bu sonuçlar ışığında öğrencilerin okuma tiyatrosu yöntemiyle okuma stratejisini kullanım düzeyleri arasında belirgin bir fark oluşmamıştır diyebiliriz.

“*Söz korusu (arkadaşlarla grup halinde) yöntemiyle okurum.*” İfadesini incelediğimizde öğrencilerin % 43,3’ hiç katılmıyorum, % 20,1’i katılmıyorum, % 19,5’i kısmen katılıyorum, % 9,8’ i katılıyorum, % tamamen katılıyorum cevabını vermiştir. Bu

sonuçlar ışığında öğrencilerin söz korusu yöntemiyle okuma oranları düşük seviyededir diyebiliriz.

“Okuduklarımı resimleştirerek, şemalaştırarak okurum.” İfadesini incelediğimizde öğrenciler % 26,8 hiç katılmıyorum, % 23,2 katılmıyorum, % 18,9 kısmen katılıyorum, % 11,6 katılıyorum, % 19,5 tamamen katılıyorum cevabını vermiştir. Bu sonuçlara göre öğrencilerin çoğunun okuduklarını resimleştirmeden, şemalaştırmadan okuduğunu söyleyebiliriz.

“Okuduklarımı başkalarına anlatarak okurum.” İfadesi incelendiğinde öğrenciler % 5,5 hiç katılmıyorum, % 3,7 katılmıyorum, % 25,0 kısmen katılıyorum, % 22,6 katılıyorum, % 42,7 tamamen katılıyorum cevabını vermiştir. Bu sonuçlar ışığında başkalarına anlatarak okuma stratejisini kullanan öğrencilerin büyük çoğunluğu oluşturduğunu söyleyebiliriz.

“Hayal kurarak okurum.” İfadesi incelendiğinde öğrencilerin % 1,8’ i hiç katılmıyorum, % 5,5’i katılmıyorum, % 14,0’ ü kısmen katılıyorum, % 22,0’ si katılıyorum, % 56,7’ si tamamen katılıyorum cevabını vermiştir. Bu sonuçlara göre hayal kurarak okuma stratejisini kullanan öğrencilerin büyük çoğunlukta olduğunu söyleyebiliriz.

“Okuduklarımı diğer metinlerle ilişkilendirerek (benzerlik, farklılık) okurum.” İfadesini değerlendirdiğimizde öğrenciler % 8,5 hiç katılmıyorum, % 14,6 katılmıyorum, % 25,0 kısmen katılıyorum, % 23,2 katılıyorum, % 28,7 tamamen katılıyorum cevabını vermiştir. Sonuçlar değerlendirildiğinde öğrencilerin çoğunluğunun okuduklarını diğer metinlerle ilişkilendirerek okuduklarını söyleyebiliriz.

“Yakınlarımla, arkadaşlarımla okuduklarımı tartışarak okurum.” İfadesini incelediğimizde öğrencilerin % 6,7’ si hiç katılmıyorum, % 16,5’i katılmıyorum, % 20,7’ si kısmen katılıyorum, % 23,2’ si katılıyorum, % 32,9’ u tamamen katılıyorum cevabını vermiştir. Bu sonuçlar ışığında öğrencilerin büyük çoğunluğunun okuduklarını yakınlarıyla paylaşma yöntemini uyguladığını söyleyebiliriz.

“Empati yaparak (kendimi kahramanın yerine koyarak) okurum.” İfadesi incelendiğinde öğrenciler % 4,9 hiç katılmıyorum, % 4,9 katılmıyorum, % 18,3 kısmen katılıyorum, % 22,6 katılıyorum, % 49,4 tamamen katılıyorum cevabını vermiştir. Bu

sonuçlara göre öğrencilerin büyük kısmı empati yaparak okuma stratejisini kullanıyor diyebiliriz.

“*Beğendiğim yerlere çeşitli işaretler koyarak okurum.*” İfadesini incelediğimizde öğrencilerin % 14,0’ü hiç katılmıyorum, % 14,0’ ü katılmıyorum, % 18,9’ u kısmen katılıyorum, % 17,1’ i katılıyorum, % 36,0’ sı tamamen katılıyorum cevabını vermiştir. Bu sonuçlara göre beğendiği yerlere işaretler koyarak okuyan öğrencilerin çoğunlukta olduğu söylenebilir.

“*Sessiz ortamda okurum.*” İfadesi incelendiğinde öğrencilerin % 1,8’ i hiç katılmıyorum, % 0,6’ sı katılmıyorum, % 3,0’ ü kısmen katılıyorum, % 15,2’ si katılıyorum, % 79,3’ ü tamamen katılıyorum cevabını vermiştir. Bu sonuçlar değerlendirildiğinde öğrencilerin büyük bir kısmının sessiz ortamda okuma yöntemini, seçtiğini söyleyebiliriz.

“*Kahramanları çevremdeki insanlara benzeterek okurum.*” İfadesi incelendiğinde öğrencilerin % 14,0’ ü hiç katılmıyorum, % 8,5’ i katılmıyorum, % 24,4’ ü kısmen katılıyorum, % 20,7’ si katılıyorum, % 32,3’ ü tamamen katılıyorum cevabını vermiştir. Bu sonuçlara göre öğrencilerin çoğunluğunun kahramanları çevresindeki insanlara benzeterek okuduğu söylenebilir.

“*Eleştirel (beğendiğim, beğenmediğim yönlerine göre) okurum.*” İfadesi incelendiğinde öğrencilerin % 10,4’ ü hiç katılmıyorum, % 6,7’ si katılmıyorum, % 18,9’ u kısmen katılıyorum, % 20,1’ i katılıyorum, % 43,9’ u tamamen katılıyorum cevabını vermiştir. Bu sonuçlara göre öğrencilerin büyük çoğunluğunun eleştirel bakış açısıyla kitap okuduğunu söyleyebiliriz.

3.2. Nitel Veri Analizi Yöntemiyle Elde Edilen Verilerin Analiz Edilmesi

Araştırmamızın bu kısmında ortaokul 6-7-8. sınıf öğrencilerinin okuma amaçlarının ve stratejilerinin neler olabileceği açık uçlu sorularla belirlenmeye çalışılarak elde edilen veriler betimsel analiz yöntemiyle yorumlanmaya çalışılmıştır. Betimsel analiz yöntemi elde edilmiş verilerin farklı konu alanlarına göre değerlendirilip yorumlanmasıyla oluşmaktadır. Betimsel analizde, görüşülen ya da gözlenen bireylerin görüşlerini çarpıcı bir biçimde yansıtmak amacıyla doğrudan alıntılara sık sık yer verilir (Şimşek ve

Yıldırım, 2008: 224). Öğrencilerin okuma amaçları ve stratejilerini belirlemek amacıyla öğrencilere aşağıdaki sorular yöneltilmiştir:

- Okuma amacınız nedir? Gazeteyi, kitabı, dergiyi vs. niçin okuruz? Bunları okumanın ne gibi yararları vardır?
- Nasıl okuyorsunuz? Okurken nelere dikkat edersiniz? Sesli okuma, sessiz okuma, işaretleyerek okuma, soru sorarak okuma vs. sizler okurken neler yaparsınız?

3.2.1. Öğrencilerin Kitap Okuma Amaçları ile İlgili Verilerin Analizi

Okuma eylemi belirli bir amaç çerçevesinde gerçekleştirildiği zaman çocuğun o süreç içerisindeki kazanımları da o ölçüde artmaktadır. Herhangi bir amaç olmadan okunan bir esere olan odaklanmayla, dikkatle amaç oluşturularak okunan eserlere olan dikkat birbirinden farklılık göstermektedir. Araştırmamızın bu bölümünde öncelikle öğrencilere sormuş olduğumuz okuma amacınız nedir sorusuna onların verdikleri cevapların neler olduğu ve bu cevaplara yönelik yapmış olduğumuz betimsel analiz yöntemiyle devam edeceğiz.

- *Merak ettiğim için okurum*
- *Farklı hayatları öğrenmek okurum*
- *Bilmek için okurum*

Öğrencilerin yukarıda verdiği cevaplar insanın yaşam süreci içerisinde sürekli kendini geliştirme isteği ile ilgilidir. Birey doğumundan itibaren kendini geliştiren, sosyalleşen bir varlıktır. Hayatı bilme, yaşanılanı anlamlandırma, farklı hayatları tanıma isteği öğrencilerin okuma amaçlarının temelini oluşturmaktadır diyebiliriz.

- *Tarihimizi öğrenmek için okurum*
- *Anlatılanlardan ders çıkarmak için okurum*

Bireylerin, toplumların ve ülkelerin geçmişte yaşadıkları daima merak uyandırmıştır. Öğrencilerin tarihini öğrenme isteği ve anlatılanlardan ders çıkarma amacı bireyin hayata dair savunma mekanizması edinmek istemesi ile ilgili olabilir.

Bu sayede öğrenci geleceğine yön verirken tarih şuuru edinmiş ve okuduklarından ders çıkarmış olacaktır.

- *Sınavda vakit kazanmak için okurum*
- *Kitap okuduğum zaman deneme sınavlarında başarılı olurum*
- *Paragraf sorularını daha iyi çözebilmek için okurum*
- *Okuma kültürü olan biri paragraf sorularını daha iyi yapar*
- *Daha iyi anlayabilmek için okurum*

Öğrencilerin verdikleri cevaplar incelendiğinde küçük yaşlardan itibaren sınav stresi yaşamaları, deneme sınavlarında çıkan paragraf sorularının uzunluğu ve karmaşıklığı öğrencileri kitap okumaya teşvik etmektedir. Sınavlarda sorulan sorulara belirlenen sürede cevap vermek için anlama ve anlamlandırma becerilerinin üst düzey olması gereken öğrenciler bu becerilerini artırmak için kitap okumaktadır diyebiliriz.

- *Diksiyonumu düzeltmek için okurum*
- *İyi bir diksiyonum olursa ilerde iyi bir işe girerim*
- *Okumamı geliştirmek için okurum*

Konuşma; bireyin sosyal hayatında iletişim kurmasını, bilgi ve birikimlerini paylaşmasını, duygu, düşünce, hayal ve gözlemlerini ifade etmesini sağlayan etkili araçtır (MEB, 2006: 6). Sosyal hayatla daima etkileşim içerisinde bulunan birey konuşma vasıtası ile kendini ifade etmiş ve gerçekleştirme yolunda adım atmış olmaktadır. Diksiyon ise bireylerin doğru ve güzel konuşma becerisidir. İyi bir diksiyona sahip olmanın toplum içerisinde önemli yerinin olduğunu kavrayan öğrenciler bu beceriye sahip olmanın gelecekteki iş hayatına da olumlu yönde katkı sağlayacağını düşünmektedir.

- *Zevk aldığım için okurum*
- *Boş zamanımı değerlendirmek için okurum*
- *Uykumun gelmesi için okurum*

- *Can sıkıntımı gidermek için okurum*

Kitap okuma eylemini kimi öğrenciler can sıkıntısını gidermek, boş zamanlarını değerlendirmek için etkili bir faaliyet olarak görmüş kimi öğrencilerse zevk almak okurken heyecan duymak için okumaktadır. Öğrencilerin zevk almak için okurum ifadesi onların ilgi ve isteklerine uygun kitapları bulmaları konusunda desteğe ihtiyaç duyabileceklerini de göstermektedir.

- *Kelime dağarcığımızı geliştirmek için okurum*

Kitap okumanın belki de en önemli kazanımlarından birisi olan kelime hazinesini geliştirmek, öğrenciler tarafından da sıklıkla söz edilen bir okuma amacı olarak karşımıza çıkmaktadır. Öğrenciler okudukları kitaplar sayesinde kelime dağarcıklarının arttığına işaret etmektedir. Anlamını bilmedikleri kelimeleri çeşitli stratejiler vasıtasıyla öğrenen öğrenciler kendilerini de geliştirmiş olmaktadır.

- *Güncel bilgileri öğrenmek, hayatı takip edebilmek için okurum*

Sürekli değişim ve gelişim serüveni içerisinde yaşadığımız dünyayı, hayatı takip edebilmek ve ona ayak uydurabilmek insanların uğraş verdiği bir alandır. Öğrenciler de yaşanan hayata ayak uydurabilmek ve gelişmeleri yakından takip edebilmek amacıyla buna uygun kitap okumayı bir okuma amacı olarak belirlemiştir diyebiliriz.

- *Meslek sahibi olmak için okurum*

Kitap okumayı doğrudan ya da dolaylı olarak meslek sahibi olmanın bir şartı olarak gören öğrenciler hedeflerine ulaşabilmek amacıyla kitap okuduklarını belirtmiştir.

- *Hayal gücümü geliştirmek amacıyla okurum*

Okuma süreci içerisinde anlatılanları zihnimizde şemalaştırarak daha iyi anlamak istediğimiz için çoğu zaman hayal kurma yoluna gideriz. Örneğin tarihi bir konuyu okuduğumuz zaman hayal kurarak kendimizi o anı yaşıyormuş gibi hissedebiliriz. Öğrencilerin de daha üst düzey hayal kurabilmeleri için kitap okumayı bir araç olarak gördüklerini söyleyebiliriz.

3.2.2. Öğrencilerin Kitap Okuma Stratejileriyle İlgili Verilerin Analizi

Öğrencinin etkili okuma becerisi edinebilmesi okuma amacı çerçevesinde uygun okuma stratejisini kullanmasıyla mümkün olmaktadır. Herhangi bir strateji kullanmadan gerçekleşen okuma eyleminin okuma amacına uygun strateji kullanarak yapılan okuma eylemine göre daha etkisiz olduğu söylenebilir. Bu bağlamda öğrencilere okuma stratejilerinin neler olduğu, hangi yöntemle okuduklarına dair soru sorularak elde edilen cevapların betimsel analizi yapılmaya çalışılmıştır.

- *Yatarak okurum.*
- *Ben genellikle uzanarak okurum.*

Okuma süreci içerisinde genellikle öğrenciler rahat ettikleri, dinlenebildikleri şekilde okudukları okuma stratejisini seçmektedirler. Okuma esnasında kimi öğrenci oturarak dik açı pozisyonunda okurken kimi öğrencilerse uzanarak okumayı tercih etmektedirler.

- *Ben genellikle okuduğum yerin sessiz olmasına özen gösteririm.*
- *Müzikli ortamda okurum.*
- *Kitap okurken başka şeylerle ilgilenmeden okurum.*

Okuma esnasında ortamın sesli veya sessiz olması okuman sürecinin etkililiğini belirleyen unsurlardan biridir. Öğrencilerin birçoğu sessiz ortamda, gürültü olmadan okuma yöntemini seçerken bazı öğrencilerse dış uyarıcıların olduğu (müzik dinleyerek) ortamda okumayı sevdiklerini belirtmişlerdir.

- *Çok önemliyse işaretleyerek okurum.*
- *Okuduklarımın altını çizerek okurum.*
- *Güzel sözler dikkatimi çekerse altını çizerek okurum.*
- *Kitaptaki ilginç bilgiler ve komik sözleri işaretleyerek okurum.*
- *Anlamını bilmediğim kelimeleri işaretleyerek okurum.*

İşaretleyerek okuma yönteminde esas olan konunun daha iyi anlaşılmasına yardımcı olacak anahtar kelimeleri belirlemek ve önemli yerlere çeşitli işaretler koyarak o noktaların belirlenmesidir. Bu sayede öğrenci metni daha iyi anlamlandırmış

olmaktadır. Özellikle uzun ya da karmaşık metinlerde işaretleyerek, altını çizerek okuma yöntemi metni bir nevi özetleme de sayılmaktadır. İşaretleyerek okuma yöntemi ile öğrenciler konunun can alıcı noktasını belirleme özelliğini kazanır, bununla birlikte sevdiği, sevmediği yerlere de çeşitli işaretler koyarak metin analizi sırasında bu işaretlerden faydalanabilir. Ayrıca öğrenci işaretleyerek okuma sonrasında işaretledikleri yerlerden hareketle kendi cümleleriyle konuyu ifade etmesi, değerlendirme becerisinin gelişmesine de yardımcı olmaktadır.

- *Çoğu zaman sesli okuma yaparım.*
- *Fısıldayarak okurum.*
- *Sessiz bir şekilde okumaya özen gösteririm.*
- *Dudağımı kıpırdatmadan, içimden okurum.*

Okuma esnasında öğrencilerin genel olarak kullandığı iki ana yöntemden birisi sesli okuma diğeri sessiz okumadır. Sessiz okumada amaç öğrencilerin daha hızlı ve akıcı okuma becerilerinin gelişmesidir. Bu sayede metinler kimi zaman sessiz okuma yöntemiyle okunur, okutulur. Özellikle sınıf içerisinde okuma saatleri düzenlenirken öğretmenlerin de o an da kitap okuyarak örnek olması önemlidir. Sesli okuma yöntemi de kullanılan diğeri bir okuma yöntemidir. Sesli okuma sayesinde öğrenciler kelimelerin doğru telaffuzunu öğrenmekle birlikte onların zihinsel gelişmelerini de olumlu yönde etkilemektedir. Doğru ve düzgün okuma ile öğrenciler konuşma becerilerini de geliştirebilirler. Sesli okuma esnasında uygun yerlerde durma, duraklama, noktalama işaretlerine uygun okuma, vurgu ve tonlamaya dikkat etme, doğru nefes alış verme okuma süreci içerisindeki dinamiklerdir.

- *Bir kitabı okurken önce resimlere bakarım, tahmin yürütürüm sonra yazıları okurum.*
- *Okurken canım sıkılınca kitabı ters çevirip resimlerine bakarım.*

Okuma süreci içerisinde öğrenci, okumaya başlamadan önce okuma sırasında veya sonrasında metinle ilgili görsellere bakıp bunları yorumladığı vakit anlama becerisi de o derecede artmaktadır. Öğrencilerin birçoğu okuma süreci içerisinde resimlere, görsellere bakarak okuma etkinliğini gerçekleştirdiklerini ifade etmektedir.

- *Noktalama işaretlerine dikkat ederek okumaya çalışırım.*
- *Okurken genellikle yazım yanlış olup olmamasına göre okurum.*

Kitap okuma sürecinde noktalama işaretlerinin işlevlerine uygun olarak okumak ve kelimelerin doğru yazılışlarına göre okumak önemlidir. Öğrencilerin bazıları okurken noktalama işaretlerine uygun okuduklarını ifade etmiştir. İmla kurallarına uygun yazım da kelimelerin doğru telaffuzu da önemlidir. Bazı öğrenciler kelimelerin doğru yazılıp yazılmadıklarına dikkat ederek okuma eyleminde bulduklarını belirtmiştir.

- *Ben genellikle anlamadığım yerleri tekrar ederek okuyorum.*

Okuma esnasında öğrenciler okudukları halde anlamadıkları yerler olması durumunda aynı yerlere tekrar dönerek daha iyi anlamak için okuduklarını belirtmişlerdir.

- *Kahramanları bir yerlere yazarak okurum.*
- *Her okuduğum bölümün sonunda atasözü veya deyimleri yazarım.*

Öğrenciler özellikle olay örgüsüne dayalı metinleri (roman, hikâye, masal vs.) okudukları zaman o metnin kahramanlarını belirleyip bir yere not ederek okuma yöntemini kullanmaktadırlar. Bu yöntemi kullanan öğrenciler hem metni daha anlaşılır kılmak için hem de ilerleyen zamanlarda okuduklarını tekrar hatırlamak amacıyla bu yöntemi kullanıyor olabilir. Atasözü ve deyimler dilimizin zenginlikleridir. Az sözle çok şeyi anlatmaya dayalı olan bu kelime gruplarının doğru yerde kullanılması çok önemlidir. Öğrencilerin bazıları metinlerde geçen atasözü ve deyimleri bir yerlere not ederek okuma yöntemini uygulamaktadırlar.

- *Sözlükten, yakınlarımdan veya öğretmenimden anlamını bilmediğim kelimeleri sorarak okurum.*

Okuma süreci içerisinde öğrenciler çoğu zaman yeni kelimelerle karşılaşmaktadırlar. Kelime dağarcığı ilerleyen yaşlarla birlikte orantılı olarak artan öğrenciler yaş seviyelerine uygun kelimeleri okudukları kitaplar sayesinde öğrenebilmektedirler. Yeni kelime ve kavramlarla karşılaşılana öğrencilerin bu kelimeleri öğrenme yöntemleri arasında birilerine sorarak öğrenme ve sözlükten öğrenme yöntemi yer almaktadır.

- *Kitap bitmeden nasıl devam edeceğiyle ilgili tahmin edip hayal kurarak okurum.*

Okunulan metnin, kitabın nasıl devam edeceği ile ilgili yordamalar yapma öğrencinin hayal gücünün gelişimine çok önemli katkılar sağlayabilir. Bu sayede öğrenci neler olabileceği tahmin edip çıkan sonuçla kendi tahminini karşılaştırmış olmaktadır.

- *Tarihle ilgili bir kitapsa soru sorarak okurum.*

Okuma sürecinde öğrencilerin önce veya sonra metinle ilgili sorular hazırlamasına dayalı bir yöntem olan soru sorarak okuma öğrenciler tarafından kullanılan bir diğer okuma yöntemidir. Öğrenciler daha çok görsellerden hareketle metin öncesinde sorular oluşturup metin okunurken sorularının cevaplarını belirlemektedirler.

- *Okuduklarımı okuma bitince özetlerim.*

Okuma sürecinde konunun ana hatlarının belirlenmesi amacıyla öğrenciler okuduklarını özetlemektedirler. Özetleme yöntemiyle öğrenciler uzun ve karmaşık olay örgülerini sadeleştirip ana hatlarıyla bunları not etme becerisini de kazanmış olmaktadır.

- *Tek değil de grup olarak okumayı seviyorum.*

Bireysel okuma dışında bir diğer okuma yöntemi de grupla okuma yöntemidir. Öğrencilerin birlikte okuma ve çalışma becerisinin gelişimini esas olan bu yöntem öğrenciler tarafından sevilen bir yöntem olarak karşımıza çıkmaktadır. Programda söz konusu olarak da geçen bu okuma yöntemi ile öğrenciler hep birlikte, karşılıklı, gruplar halinde okumaktadırlar.

3.2.3. Öğrencilerin Kitap Okuma Amaç ve Stratejileriyle İlgili Odak Grup Görüşmesi

Bireysel görüşmeler dışında grupla görüşmeler de nitel veri toplama ve çalışmanın zenginliği açısından önemlilik arz etmektedir. Bireysel görüşmelerde bazen konunun farklı alanlarına girilmediği odak grup görüşmesinde diğer bireylerin görüşleri doğrultusunda akla gelebilecek konular olabileceği için odak grup görüşmesi yönteminin de kullanılması kararlaştırılmıştır.

Odak grup görüşmesi, ılımlı ve tehditkâr olmayan bir ortamda önceden belirlenmiş bir konu hakkında algıları elde etmek amacıyla dikkatle planlanmış bir tartışmalar serisidir (Şimşek ve Yıldırım, 2008: 152). Bu yöntemin kullanılması kararlaştırıldığında önceden

öğrencilere konuyla ilgili bilgiler vermek ve tartışmanın olumlu bir havada gerçekleşmesini sağlamak önemlidir.

Öğrencilerin okuma amaçlarını ve stratejilerini belirlemek ve bunlarla ilgili düşüncelerini genel manada tespit amacıyla yapılan odak grup görüşmesinin başlangıç aşamasında dört ana soru belirlenmiş ve öğrencilere bu sorular yöneltilmiştir. Öğrencilere sorulan sorular şunlardır:

- *Okuma amaçları belirlemek önemli midir? Niçin?*
- *Derste öğretmeniniz hangi okuma stratejilerini kullanıyor?*
- *Okurken belli bir stratejiye göre okumak önemli midir niçin?*
- *Türkçe dersinde kullanmak istediğiniz veya istemediğiniz okuma stratejileri nelerdir?*

Odak grup görüşmesine katılan öğrencilerin isim ve soy isimlerinin kısaltması aşağıdadır.

6- A SINIFI: B.K. ,B. E. ,S. D. B.

7-A SINIFI: F. B. K. , S. K. , B.A

8-A SINIFI: H. G. İ. , O. S. , B. H.

6, 7 ve 8. sınıftan 3 er kişi toplam 9 öğrenciyle odak grup görüşmesi yapılmıştır. Öğrencilerin seçiminde amaçlı örneklem yöntemi kullanılmıştır. Sınıf ve cinsiyet dağılımının eşit olmasına çalışılmıştır. Öğrencilere görüşme yapılmadan bir hafta önce hangi konuyla ilgili görüşme yapılacağı söylenmiştir. Görüşme okul kütüphanesinde yapılmıştır. Görüşme öncesinde deneme amacıyla bulunan mekâna öğrencilerle gidip kısa bir görüşme yapılmış kullanılacak ses kayıt cihazının, bilgisayarın ve yazman olarak oturacak öğrencinin yerleri belirlenmiş. Ayrıca cihazlar önceden kullanım amacına uygun olarak test edilmiştir. Görüşme öncesi öğrencilere konuşulanların kaydedileceği fakat bu kayıtların çalışma dışında hiçbir yerde kullanılmayacağı ile ilgili rahatlatıcı bilgiler verildi. Görüşmenin sohbet havasında geçmesinin temenni edildiği belirtilerek öğrencilerin konuyla ilgili düşüncelerini çekinmeden söylemeleri istendiği ifade edilmiştir.

Öğrencilere ilk olarak “Okuma amaçları belirlemek önemli midir? Niçin?” sorusu yöneltilmiştir.

F.B.K. “Bence önemli çünkü hangi amaçla okuduğumuzu öğreniriz. Boşuna okursak hiçbir yararı dokunmaz”

H.G.İ. “ Amaçsız bir şey olmayacağını düşünüyorum ben. Bu yüzden kitap okurken amacımız olursa kitaptan alacağımız veriminde artacağını düşünüyorum. Mesela bir kitabı okurken ben bundan hangi dersleri çıkaracağım diye düşünürsek o kitaptan dersler de çıkartabiliriz.”

B.A. “Toplumda bir konu açıldığında bilgi dağarcığımızın daha geniş olacağını, kelime hazinemizin daha fazla olduğu için o ortamda farklı olacağımızı düşünüyorum.”

O.S. “Hedefimizi belirlersek öğrenmek istediğimizi daha rahat öğreniriz.”

B.H. “ Amaç belirlemezsek gittiğimiz yolun sonunu bulamayız ama amacımızı belirlediğimizde ulaşmak istediğimiz yere ulaşabiliriz.”

B. E. “İnsan bir şeyi amaçsızca yaptığında o yaptığı şeyden bir şey anlamayacaktır.”

B.K “ Eğer amaç koymazsak dağınık okuruz kitabı hiçbir şey anlayamayız.

Öğrencilerin verdikleri cevaplar incelendiğinde amaçsız, hedefi olmayan bir okumanın kendilerine yarar sağlamayacağını düşünmeleridir. Bunun yanı sıra toplumda söz sahibi olmak, bilgili olmak amacıyla kitap okumanın önemine değinmişlerdir.

Görüşme sırasında ortaya çıkan sorulardan biri de “Kitap okurken hangi amaçları belirleyerek okuruz?” Olmuştur. Öğrencilerin verdiği cevaplar şu şekilde olmuştur:

S.K. “ Ben mesela gezip görme imkânının olmadığı yerleri tanımak amacıyla okuyorum veya macera kitapları okuyarak insanların yaşadığı olayları öğrenerek ben bu olaylardan nasıl ders çıkarabilirim düşüncesiyle okuyorum.”

B. K. “ Geçmişimi öğrenmek için okurum.”

S.D.B.” İlk önce kitabın ismine bakıyorum. Daha sonra merak ediyorum acaba ne olacak bunun sonucunda diye. Tamamen merak ettiğim için okuyorum diyebilirim.”

O.S.” Ben kitapları farklı insanların bakış açısını öğrenmek için okurum. Hayata daha farklı bakabilmek için okurum. Çünkü her yazarın farklı bakış açısı vardır o bakış açısını öğrenebilmek amacıyla okurum.”

B.E.” İnsanların okudukları kitaplardan ders almaları gerekiyor. Mesela peygamberimizin hayatından kıssalar diye bir kitap okumuştum. O kitapta anlatılan kıssalardan sürekli bir ders çıkarıyorum ve bu dersleri çıkarmak için bu kitabı okuyorum.”

B.H. “ Ben kitabı eğlenmek için de okurum fakat daha çok bilgilenmek için okurum. Mesela ben şunu biliyorum ama acaba doğru mu diye kitaplara başvururum.”

H.G.İ. “ Ben de genellikle gençlik kitaplarını okuyorum. 13- 16 yaş arası ergenlik kitaplarını okuyorum ki benim bu dönemdeki bakış açıları ne yazarın bu dönemdeki bakış açısı ne diye kıyaslama yapıyorum.”

F.B.K. “ Ben günümde geçecek şeyleri okuyorum. Mesela bugün okuduğum kitapta Allaha her zaman şükretmemiz gerektiği, şükretmezsek nankörlük yapmış olacağımızı öğrendim. Ben mesela fazla şükretmem ama kanaatkâr olmam gerektiğini anladım.”

B.A.” Ben daha çok hayata bakış açımızı değiştirmek için okurum.”

Öğrenciler kitap okuma amacı oluştururken farklı amaçlar etrafında okuma eylemini gerçekleştirmektedirler. Okuma süreci içerisinde eğlenmek, merak, bilgilenmek gibi amaçlar edinen öğrencilerin çoğunluğu ders çıkarmak ve yazarın bakış açısını öğrenmek amacıyla da kitap okumaktadır diyebiliriz.

Öğrencilerin okuma stratejilerini belirleyebilmek amacıyla öğrencilere ilk olarak şu soru yöneltilmiştir:

- Derste öğretmeniniz hangi okuma stratejilerini kullanıyor?

Öğrencilerin verdikleri cevaplar şu şekildedir:

O.S. “ Okurken mesela bazen not alarak okuyoruz. Bazen önemli gördüğümüz yerlerin altını çizerek okuyoruz. Bazı okuduğumuz yerleri özet çıkararak okuyoruz. Farklı yöntemlerle okuduğumuz zaman hangisinden daha çok anladığımızı görebiliyoruz. İnsanlar aynı konuyu farklı yöntemlerle anlayabiliyor.”

B.E.” O okuduğumuz kitapta anlatılanları daha iyi anlayabilmek için onu canlandırma yöntemiyle okuyoruz. Bu yöntem sayesinde insanlar o karakterin yerine kendini koyuyor. İnsanlar olaya farklı bakış açılarından bakıyorlar.”

B.H.” İlk okuduğumuzda sessiz okuma yapıyoruz sonra farklı yöntemler deniyoruz. Sesli okuyoruz, not alıyoruz, altını çiziyoruz. Bu sayede yeni stratejiler öğrenmiş oluyoruz.”

H.G.İ. “ Sorgulayarak ya da tartışarak okuyoruz. Mesela bu neden böyle? Yazar neden böyle düşünüyor? Diye. “

F.B.K.” Mesela okumadan önce resimlere bakıyoruz metinde ne anlatılmak istiyor onu tahmin ediyor ve yorumluyoruz.”

S.K. “Paylaşımli okuma yapıyoruz. Bir bölümü bir arkadaşımız diğer bölümü bir arkadaşımız şeklinde... Böylece okumaktan sıkılan arkadaşlarımız ben de okuyacağım diye takip ediyor.”

B.A.” Okumaya başlamadan önce kitapların kapağına, yüzüne, başlığına bakarak anlatılmak istenene bakıyoruz. Okumadan önceki düşüncemizle okuduktan sonraki düşüncemizi kıyaslıyoruz.”

B.K.” İlk önce sessiz okuyoruz sonra özetini anlatarak herkesi kitap hakkında bilgilendiriyoruz.”

Öğrencilerin verdikleri cevaplar analiz edildiğinde okuma öncesi okuma sırasında ve sonrasında farklı stratejilerle okudukları tespit edilmiştir. Okuma öncesinde metinle ilgili görselleri inceledikleri metinle ilgili sorular oluşturdukları; okuma sırasında bölümler halinde okudukları, sesli, sessiz okuma yaptıkları tartışarak okudukları, önemli yerleri tespit ederek okudukları belirlenmiştir. Okuma sırasında veya sonrasında canlandırarak (okuma tiyatrosu) okuma yöntemini de kullandıkları belirlenmiştir.

Farklı okuma stratejilerinin kullanılmasının öğrencilerin metni daha iyi anlamasını sağladığı belirtilmiştir. Öğrencilere göre metne uygun farklı okuma stratejileri okurken metinden sıkılmamalarını sağlamaktadır.

Öğrencilere okuma stratejileriyle ilgili yöneltilen soru ve öğrencilerden alınan cevaplar şu şekildedir:

- *Okurken belli bir stratejiye göre okumak önemli midir niçin?*

S.K.” *Bazı öğrenciler değişik yöntemlerle ayılıyor mesela ben altını çizerek anlıyorum. Bazı öğrenciler de göz gezdirerek anlayabiliyor. Değişik stratejiler arkadaşlarımızın hepsinin anlamasını sağlıyor.”*

B.E.” *Bir insan her zaman aynı yöntemle okuduğu zaman okuyan da dinleyen de sıkılıyor. Sıklanmamak için farklı stratejileri denememiz gerekir.”*

H.G.İ. “ *Farklı stratejilerle okumamızın önemi mesela yazar yazarken bir metni belli amacı vardır. Çocuklara ders vermek amacıyla yazmıştır. Bu dersi ortaya hangi strateji daha iyi çıkarabilecekse o stratejiye göre okumamız gerekmektedir.”*

B.K. “ *İnsanların farklı yönleri vardır. Kitap okurken de farklı yöntemlerle okursak değişik yönlerimiz de ortaya çıkabilir.”*

S.D.B.” *Bence önemli çünkü metni ya da hikâyeyi anlayabilmemiz için farklı stratejiler kullanıyoruz.”*

B.A.” *Örneğin uzun bir metin var karşımızda aralarda konuşma çizgileri var onları da düzyazı şeklinde okursak dinleyici sıkılır. Dinleyicileri rahatlatmak için farklı yöntemler kullanılmalı.”*

B.E. “ *Ben bu görüşmeye gelmeden önce anket soruları hazırlayıp öğrencilere sorular sordum. Öğrencilerin verdikleri cevaplarda sürekli aynı yöntemle okumaktan sıkıldıkları için okumadıklarını söylüyorlar. Sürekli sesli okuduğu zaman o yöntemden sıkıldıklarını söylüyorlar.”*

Kitap okurken farklı okuma stratejilerinin kullanılması öğrencilerin kitap okumaya daha istekli olmasını sağladığı görülmektedir. Verilen cevaplar incelendiğinde

yazarın vermek istediği mesajın daha iyi anlaşılabilmesi için de türe uygun stratejiyle okumak gerektiği belirtilmiştir.

Öğrencilerin okuma stratejilerini belirleyebilmek amacıyla sorulan soru ve öğrencilerin verdikleri cevaplar şunlardır:

- *Türkçe dersinde kullanmak istediğiniz veya istemediğiniz okuma stratejileri nelerdir?*

B.H.” *Mesela parçalayarak okumayı seviyorum. Ben bir yere kadar okuyorum sonra arkadaşım devam ediyor. Herkes takip ettiği için kimse sıkılmıyor.*”

H.G.İ.” *Bence de Büşra'nın dediği gibi böylelikle öğrenciler derse de katılmış oluyor. Öğrencilerin derse katılımı amaçlanıyorsa bölümler halinde okutulmalıdır.*”

F.B.K.” *Metin bittikten sonra tekrar aynı metnin okunmasını sevmiyorum. Bir metni bir kez okumak bence yeterlidir.*”

S.K.” *Ben drama yöntemiyle canlandırma yaparak okumayı seviyorum çünkü onlarla empati yapmış, kahramanın yerine kendimi koymuş oluyorum. Ders bu şekilde daha eğlenceli hale geliyor.*”

B.A. “ *Türkçe dersinde tekrar ederek okuyunca sıkılma duygusu oluşuyor ama canlandırma varsa daha iyi olabiliyor.*”

S.D.B.” *Ben canlandırarak okumayı daha çok seviyorum. Metni okurken sıkılıyoruz fakat sonrasında canlandırma yaparsak çok keyif alıyoruz.*”

H.G.İ. “ *Mesela hocam metni okuduğumuzda bilmediğimiz kelimelerin altını çiziyoruz. Bu kelimelerin anlamına metni okurken bakarsak cümleyi daha iyi anlamış olabiliriz.*”

B.E. “ *Ben de canlandırma yöntemini daha çok istiyorum. İster istemez herkesin dikkatini çekiyor ve izliyor. Herkes kendini kahramanın yerine koyuyor.*”

O.S.” *Ben daha çok sonuca odaklı, verilmek istenen ana düşünceye odaklı okumayı daha çok seviyorum.* “

B.K.” *Okuduğum kitapta ana fikri bulursam belli bir amacımı gerçekleştirmiş oluyorum.*”

Kitap okurken öğrenciler aynı metnin tekrar okunmasından sıkıldıklarını belirtmişlerdir. Onlara göre metin ikinci kez okunacaksa farklı stratejiyle okunmalıdır. Bunun yanında öğrencilerin sıklıkla okumak istedikleri yöntem, okuma tiyatrosu yaparak okumadır. Okuma tiyatrosu yöntemiyle okunan metinlerden, kitaplardan eğlendiklerini bu sayede o metni daha iyi anladıklarını belirtmişlerdir. Drama etkinliklerinin çocukta kendine güven duygusu yanında konuşma, dinleme, okuma, yazma şeklindeki dört temel dil becerisini kazandırdığı düşünülürse, özellikle Türkçe öğretiminde dramanın son derece yararlı olduğu anlaşılır (Şimşek, 2013: 349)

Okuma stratejilerini belirlemek amacıyla öğrencilere sorulan bir diğer soru ve alınan cevaplar şu şekildedir:

- *Evde kitap okurken hangi stratejiyi kullanarak okursunuz?*

F.B.K.” *Sesli okurum, yüksek sesle okurum. Bir de kibarlık budalası diye bir kitap okumuştum onu ses tonumu değiştirerek farklı şekillerde okumaya çalışıyorum.*”

S.K.” *Ben okuduğum kitaplardaki kahramanları çevremdeki insanlara benzeterek okumayı çok seviyorum. Onları çevremdekiler gibi görüyorum ve sanki kendi hayatımı anlatıyormuş gibi oluyor.*”

S.D.B.” *Anlamadığım yerleri tekrar ederek okurum.*”

B.H.” *Ben evde okurken sessiz bir oda bulmaya çalışırım. Kitabı okurken sonuna dair hayal kurarım ve okuduktan sonra evdeki birine kesin anlatırım.*”

B.E.” *Okurken kitaptan aldığım dersleri, beğendiğim sözleri herkesle paylaşıyorum. O kitaba ilgi duymalarını sağlarım.*”

H.G.İ.” *Ben noktalama işaretlerine dikkat ederek okurum. Noktalamalar her şeyi değiştirebiliyor. Eğer sessiz bir yer bulursam sesli okurum. Eğer beğendiğim kitapsa arkadaşlarıma tavsiye ederim. Yazar betimleme yoluna başvurmuşsa hikâyeyi zihnimde canlandırırım.*”

O.S.” *Ben kitabı sessiz okurum ve okuma ortamımın da sessiz olmasını isterim. Olayın sonucunu tahmin ederim. Böylece kendi özelliğimi görmüş olurum. Acaba doğru tahminler yürütebiliyor muyum diye.”*

Evde kitap okuyan öğrencilerin çoğunlukla sessiz bir ortamda okudukları belirlenmiştir. Okunan kitaptaki kahramanları çevrelerindeki insanlara benzeterek, tasvirleri hayal ederek okuma yöntemi de kullanılan bir diğer yöntem olmuştur. Ayrıca yazım ve noktalama konusuna dikkat ederek okudukları tespit edilmiştir.

Öğrencilere görüşme esnasında yöneltilen bir diğer soru ve öğrencilerden alınan cevaplar şu şekildedir:

- *Okumak istememe nedenimiz nedir? Niçin okumayı?*

S.D.B.” *Keyfim yerinde olmuyor bazen o nedenle hiç okuma istemiyorum.”*

O.S. “ *Kitap sürükleyici olmuyor, sıkıyor ya da düşünce yapımıza uygun olmadığı için okumuyoruz.”*

H.G.İ.” *Kitap sürükleyici olmazsa istediğim yönde gitmezse veya aynı şeyleri sürekli tekrarlıyorsa, çok fazla ayrıntıya girmişse okumak istemiyorum. Örneğin “ Yüreğim seni çok sevdi” kitabını iki yüz sayfa okudum ama sıkıldım bıraktım.”*

F.B.K.” *Kitap bazı yönlerime hitap etmiyorsa okumak istemiyorum. Mesela dede korkut diye bir hikâyeye başlamıştım ama hemen bırakmıştım. Çünkü çok fazla tekrar vardı.”*

S.K.” *Sanki bu kitabı okumaya mecburmuşum gibi baskı uyguladığımda kendime o kitabı okumaktan sıkılıyorum.”*

B.A.” *Kitap okumadan önce hayallerim oluyor o kitaba ait. Aradığımı kitapta bulamadığım zaman okuma isteğim azalıyor.”*

B.H.” *İçinde bilmediğim kelimeler fazla olduğunda okumayı istemiyorum. Çünkü böyle olduğunda kitabı anlayamıyorum ve kitabı bırakıyorum.”*

B.E.” *Kitabın arkasındaki kısa özetini okuyorum içeriği hoşuma gitmezse o kitabı okumuyorum.”*

H.G.İ.” *Bazı olağanüstü olaylar gerçekleşebilir olmadığı niçin okuma isteğim bitiyor.*”

S.K.” *Bir kitabın dizisi ya da filmini izlemek daha gerçekçi olduğu için onları izlemeyi daha çok istiyorum. Bu nedenle bazı kitapları okumak istemiyorum.*”

Öğrenciler okunan kitabın sürükleyici olmaması, konu olarak kendilerine hitap etmemesi, olağanüstü olayların fazla olması durumunda okumaktan sıkıldıklarını belirtmişlerdir.

Öğrencilere kitap okuma ile ilgili son olarak “*kitap okumayı 3 kelime ile ifade etseniz neler söylerdiniz?*” Sorusu sorulmuş ve öğrencilerden şu cevaplar alınmıştır:

S.D.B.” *Heyecan, bilgi, mutluluk.*”

O.S.” *Bilmek, düşünmek, yaşamak.*”

F.B.K.” *Benzetmek, akıcılık, sesli okuma.*”

B.H.” *Bilgi edinmek, eğlenmek, heyecan.*”

B.E.” *Sürükleyici, hayal gücü, benzetme.*”

S.K.” *Aksiyon, heyecan ve hayal.*”

H.G.İ.” *Yaşam tarzımı değiştirme.*”

B.K.” *Düşünce, hayat, gerçek.*”

B.A.” *Hayal, bilgi, yaşamak.*”

3.2.4. Türkçe Öğretmenleriyle Yapılan Görüşmeye Ait Bulgular

Ortaokul 6, 7, 8. sınıf öğrencilerinin kitap okuma amaçlarını ve stratejilerini belirlemek amacıyla Türkçe öğretmenlerine açık uçlu sorular yöneltilmiştir. Öğrencilerinin okuma amaç ve stratejilerini tespit etmek amacıyla öğretmenlere yöneltilen açık uçlu sorular ve öğretmenlerden alınan cevaplar şu şekildedir:

- Öğrencilerin okuma amaçlarını belirlemeleri önemli midir, niçin?

C.Y.” *Kesinlikle önemlidir. Amacı belli olmayan bir okumada öğrenci yeterince motive olamayacaktır. Nereye geleceğini bilerek bilinçli okumak daha faydalı olacaktır.*”

R.A.” Öğrencilerin okuma amaçlarını belirlemeleri ne öğreneceklerini bilmeleri açısından önemlidir.”

D.S.” Okuma amaçlarını belirlemek tartışılmaz bir şekilde önemlidir. Amaçsız yapılan eylem ne olursa olsun işe yarmayan değersiz bir durum teşkil eder. Özellikle okuma konusunda amaçları belirlemek çok önemlidir. Rotası belirlenmiş bir gemi misali gideceği yönü şaşırmadan gidecektir. Amacı olmadan okumak yazılara göz gezdirmekten öteye gitmeyecektir. Bunun da öğrenci üzerinde sıkılmak, okumaktan soğumak gibi olumsuz durumlar yaratmaktan öteye gitmeyecektir.”

S.K. “Günlük hayatta yaptığımız her işin, her eylemin bir amacı olmalıdır. Okuma bunlardan sadece biridir. Amacımız bize gideceğimiz yolu gösterir, rotamızı belirler, neyi niçin yaptığımızı açıklar, birçok karmaşanın planlanarak uygulanmasını sağlar. Niçin okuduğumuzu bilmek okuduğumuzu anlamamızı ve anlamlandırmamızı, okumanın bize neler kattığını, getirdiği artıları daha net görmemizi sağlar.

S.G. “Evet, önemlidir.”

F.Ç. “Bence önemlidir. Çocuk neyi, ne için okuduğunu bilirse anlamlandırması da daha kolay ve kalıcı olacaktır.”

Türkçe öğretmenlerinin verdikleri cevaplar incelendiğinde okuma amacı belirlemek önceden belirlenen hedefe ulaşmak için olmazsa olmazlardandır. Ayrıca okuma amacı belirlenmeden gerçekleştirilecek okuma eyleminde öğrencilerin belirli bir süre sonra sıkılacağı vurgulanmaktadır.

- Derste öğrencilere uygulattığınız okuma stratejileri nelerdir? Bu stratejileri kullanmalarının öğrenciler için önemi nedir?

C.Y. “Kısa notlar, okumaya hazır oluş, fiziksel düzenlemeler (ışık, oturma şekli, göz kitap mesafesi) gibi okumayı ve anlamayı etkili kılan birtakım uygulamalar öneriyorum. Daha hızlı okumak ve anlayarak okumak gibi önemi vardır.”

R.A. “Sesli okuma, sessiz okuma, not alarak okuma, işaretleyerek okuma, soru sorarak okuma, söz korusu, tahmin ederek okuma. Bu stratejileri kullanmak öğrencilerin hem dikkatini derse çekiyor hem de konunun daha eğlenceli işlenmesini sağlıyor.”

D.S.” Uygulattığım okuma stratejileri her sınıfa ve öğrenci özelliğine göre değişmektedir. Gerektiğinde sıkıcı bir şekilde bir ders saatine teker teker okuyup okumadıklarını takip ederek kitap okutuyorum. Genel olarak elime kendi kitabımı alarak sınıfa girdiğimde beni okurken görünce öğrencilerin de okuduğunu fark ediyorum. Özellikle kitabımı okumaya başladığımda kitaptan gözümü kaldırmadan okuduğumda öncelikle kendilerini serbest bıraktığını düşünüp okumaktan kaçıyorlar sonra ise kitap okumaya daldıklarını fark ediyorum. Bunun sonucunda ders zili çaldığı halde birçok öğrencinin kitabı bırakmak istemediğini gördüm.”

S.K. ” Öğrencilerin okuma alışkanlıklarının artırılması ve okumanın amaca ulaşabilmesi açısından doğru stratejiyi kullanmak en can alıcı noktalardan biridir. Okuma bir iletişim sürecidir ve anlama en okumanın en önemli ögesidir. Doğru okuma yapabilmesi için öğrencinin öncelikle içten güdülenmesi gerekir. Okumaya karşı ilgi uyandırmak, okumayı sevdirmek var olan ilgiyi devam ettirmek öğretmenin görevidir. Derslerde genellikle sesiz okuma kullanılmaktadır. Okumayı daha eğlenceli hale getirmek için zaman zaman okuduklarımızı canlandırma gibi etkinlikler deniyoruz. Okuma öncesi tahmin etme, öngöründe bulunma, hedefler belirleme, okuma sırasında bağ kurma, irdeleme, not alma, gözünde canlandırma, okuma sonrasında ise özet ve bir bütün olarak okumayı anlamlandırma...

Öğrenciler için önemi:

Okuma öncesinde öğrenci kendini okumaya hazırlar. Okuma planı yapmasını sağlar. Okuma sırasında metinle ilgili tahminlerde bulunarak metni daha dikkatli okur. Okuma sonrasında yapılan özetler ya da sorulara verilen cevaplar ile o metnin anlaşılıp anlaşılmadığı yani amaca ulaşıp ulaşılmadığı saptanmış olur. Bunun dışında öğrencilerin ön bilgilerini kullanmalarını, daha seçici olmalarını, sözcükleri tanımlarını anlamalarını söz varlıklarını geliştirmelerini, düşünce güçlerini ve eleştirel bakış açılarını geliştirmelerini sağlar.”

S.G. “Okuması zayıf olanlara sesli okuma, normal olanlara içten (sessiz) okuma çok iyi olanlara hızlı okuma stratejileridir. Evet önemlidir. Çünkü strateji kullanılmadan okumak hem öğrenciyi sıkar hem de anlamaz verim alamaz.”

F.Ç. *“Derste Türkçe dersi için verilen okuma yöntemlerinin çoğunu uygulamaya çalışıyorum. Sesli okuma, sessiz okuma, sorgulayarak okuma... Çocuklar bir metnin nasıl anlamlı okunduğu, neye dikkat etmeleri gerektiğini öğrendiklerini düşünüyorum.”*

Türkçe Programı’nda yer alan okuma türleri şunlardan oluşmaktadır :“Sessiz okuma, sesli okuma, göz atarak okuma, özetleyerek okuma, not alarak okuma, işaretleyerek okuma, tahmin ederek okuma, soru sorarak okuma, söz korosu, okuma tiyatrosu, metinlerle ilişkilendirme, tartışarak okuma, eleştirel okuma.” (MEB, 2006: 65-68). Öğretmenlerle yapılan görüşmelerde programda yer alan okuma yöntemlerinin birçoğunun kullanıldığı tespit edilmiştir. Bu okuma stratejileri içerisinde daha çok sesli ve sessiz okuma tercih edilen yöntemi olmuştur. Öğrencilerin okuma süreci içerisinde okuma planı yapmaları ve neyi niçin okuyacaklarını belirlemek okuma eyleminin daha verimli olacağı yönünde düşünülmektedir.

- Öğrencilerin derste en çok kullanmak istedikleri okuma stratejileri nelerdir?

C.Y. *“Sesli okuma.”*

R.A. *“ Öğrencilerin derste en çok kullanmak istedikleri okuma stratejileri: sesli okuma, sessiz okuma, söz korosu (şiir), diyaloglar halinde okuma (tiyatro).”*

D.S.” *Derste öğrenciler genellikle sesli okumaya daha düşkünler. Okuma saatlerinden daha çok metinleri sesli okurken daha çok zevk alıyorlar. Ama bu sesli okumayı iyi şekilde yapanların sessiz okuma yaparken hızlı okuma yapamadıklarını fark ettim. Test çözerken bu durum daha çok fark ediliyor.”*

S.K. *“Okuduklarını canlandırma yani hayata geçirme. Böylelikle okuma sürecine kendilerinden bir şeyler katmış oluyorlar..okuma sürecinde kendileri de aktif rol almış oluyor ve olaylara o kahramanın gözüyle bakarak değişik bakış açıları geliştirebiliyorlar.”*

S.G. *“Sesli okuma çünkü alışkanlıkları bu yönde gelişmiş.”*

F.Ç. *“Öğrenciler genelde sesli okuma yöntemini kullanmak istiyorlar.”*

Türkçe dersinde öğrenciler diğer okuma türlerinden ziyade sesli okumayı, söz korusu yöntemiyle okumayı ve canlandırarak okumayı istemektedirler. Buradan öğrencilerin okuma sürecinde aktif olarak bulunmak istedikleri çıkarılabilir.

- Öğrencilerin derste uygulamak istemedikleri okuma stratejileri nelerdir?

C.Y.” *İçinden ve not alarak, altını çizerek okumak öğrencilerin istemediği bir okuma biçimi.*”

R.A. “ *Öğrencilerin derste kullanmak istemedikleri okuma stratejileri: not alarak okuma, işaretleyerek okuma, soru sorarak okuma.*

D.S.” *Genellikle not alarak okuma yönteminden hoşlanmamaktalar. Bu durumu vakit kaybı olarak gördüklerini söylemekte. Bu yöntemi uyguladığım zaman ise öğrencilerin metnin önemli yerlerini not alamadıklarını gördüm. Yani konu bütünlüğünü takip edemediklerini, dikkat etmeden okuyup geçtiklerini fark ettim.*

S.K. “ *Öğrenciler uzun süre okumak istemiyorlar.*”

S.G. “ *Sessiz okuma.*”

F.Ç. “*Öğrenciler değişik okuma yöntemlerine sıcak bakmamakla birlikte çok da başarılı değiller yeni okuma yöntemlerini kullanmakta. Örneğin not alarak okuma yönteminde yeni nasıl not alacaklarını bilmiyorlar.*”

Derste çok fazla kullanılmak istenmeyen okuma stratejilerinin başında not alarak okuma gelmektedir. Not alma, okunulan materyaldeki önemli bilgilerin hatırlanması, genel çatının oluşturulması, bilgilerin toplanması ve ifade edilmesinde kullanılan bir öğrenme stratejisidir (Belet ve Yaşar, 2006: 7). Öğrenciler not almayı zaman kaybı olarak görüp bu stratejiyi uygulamaktan sıkıldıklarını belirtmişlerdir. Öğretmenlerle yapılan görüşmelerde de öğrencilerin bu stratejiyi fazla kullanma eğiliminde olmadıkları tespit edilmiştir.

Okuma süreci içerisinde sessiz okuma yöntemi de uygulanmak istenmeyen bir diğer stratejidir. Öğrencilerin bu stratejiyi kullanmak istememelerinin nedeni okuduklarının başkaları tarafından dinlenmiyor olması ve okuduklarını başkalarıyla paylaşmıyor olması olabilir.

4. BÖLÜM

TARTIŞMA- SONUÇ VE ÖNERİLER

4.1. Tartışma

Ortaokul 6,7,8. sınıf öğrencilerinin kitap okuma amaçları ve stratejileri incelendiğinde öğrencilerin genelinde bir amaç doğrultusunda ve belirli bir strateji kullanarak kitap okuduğu tespit edilmiştir. Amaç oluşturma her şeyden önce okuma sürecinde kullanılmak üzere okuyucuya bir plan sağlamaktadır (Akyol, 2013: 25).

Uyguladığımız okuma amaçları ölçeğinden çıkan sonuçlara göre öğrencilerin %90,8' i kitap okuduğu zaman Türkçeyi doğru kullanma becerisinin artacağını düşünmektedir. MEB kılavuz kitabına göre de temel beceriler bölümünde öğrencilerin “Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma” becerilerinin geliştirilmesi hedeflenmiştir (MEB, 2006: 5).

Öğrenciler kitap okudukları zaman dünyaya bakış açılarının zenginleşeceği ifadesine % 86 oranında katılmaktadırlar. Kitaplar yaşayamadığımız birçok şeyi bizlere yaşama şansını vermektedir. Farklı kitaplar, farklı karakterler, yaşamlar insanların ufkunu genişletmekte ona yeni dünyalar sunmaktadır. Türkçe programında da okuduklarını değerlendirip eleştirel bir bakış açısıyla yorumlayabilmeleri ve okumayı bir alışkanlık hâline getirebilmeleri amaçlanmıştır.

Kitap okuma konusunda öğrencilere sürekli olarak okumaları gerektiğini vurgulayan öğretmenlerin bu konuda çok fazla yol kat edemediği başka yöntemlerle öğrencilerin okumalarını sağlamaları gerektiği şu maddede açıkça karşımıza çıkmaktadır: “*Öğretmenim okumamı istediği için okurum*” ifadesine öğrencilerin % 75' i olumsuz cevap vermişlerdir. Öğrencilerin sadece % 13,4' ü öğretmenleri okumasını istediği için okumayı tercih etmektedir.

“*Kitap okuyan arkadaşlarımı örnek aldığım için okurum*” ifadesini incelediğimizde öğrencilerin yarısından fazlasının (%54,2) arkadaşlarını okuma konusunda örnek almadığı gözlemlenmiştir. Buna göre kitap okuyan öğrencilerin okumayan öğrencilere daima örnek olarak gösterilmesinin öğrenciler açısından çok öneminin olmadığı gözlemlenmiştir.

Okumanın etkili olabilmesinde öğrencilerin okuma amaçlarını belirlemesi büyük önem taşımaktadır. “*Hiçbir amacım olmadan öylesine okurum*” ifadesine öğrencilerin %78,7’ si katılmamaktadır. Balcı (2009: 32)’ ya göre okuma amacının belirlenmesi, okuduğunu anlama başarısının sağlanmasında ve okuma alışkanlığının oluşturulmasında önemli derecede etkilidir.

Elde edilen analiz sonuçlarına göre öğrencilerin büyük çoğunluğunun (%92,7) hedeflerine ulaşmak dolaylı olarak da meslek sahibi olmak için kitap okudukları belirlenmiştir. Öğrencilerle yapılan görüşmelerde de kitap sayesinde kendilerinin daha donanımlı bireyler olacaklarını düşünen öğrenciler bu sayede ilerleyen yaşamlarında isteklerine ulaşabilmeleri konusunda kitapların büyük yarar sağlayacağı görüşündeler.

Toplumsal yaşantımızda iletişim çok önemli bir role sahiptir. Etkili iletişimin ön koşullarından birisi de duygudaşlık yapabilmektir. Empati ile öğrenciler kendilerini karşısındaki kişinin yerine koyarak onun yaşadıklarını, isteklerini anlamaya çalışır. “*karşımdakini daha iyi anlarım*” ifadesine öğrencilerin büyük çoğunluğu katılmaktadır ve bu amaçla kitap okumaktadırlar. Yapılan bir araştırmada da öğrencilerin ders kitabı dışında kitap okuma sıklığı arttıkça empati puanlarının arttığı ortaya çıkmıştır (Pala, 2008: 21)

Öğrenciler okuma amaçlarını oluştururken duyuşsal açıyla ilgili olarak hayal kurmak, eğlenmek, zevk almak gibi amaçları da benimsemektedir.” *Hayal kurmak ve hayal dünyamı geliştirmek için okurum*”, *Eğlenmek ve zevk almak için okurum*, *Heyecan duymak farklı duyguları yaşamak için okurum*” ifadeleri incelendiğinde elde edilen sonuçlara göre öğrencilerin % 80’ i kitap okumayı keyif alarak uyguladıkları bir etkinlik

olarak görmektedirler. Akyol (2013: 23)' a göre okuyucular metinleri kişisel özellikleriyle bütünleştirebilirler.

Kitap okuyan insanların anlama gücü de önemli ölçüde gelişmektedir. Anlama gücü gelişen öğrencilerin okuduğunu anlamalarıyla ilgili karşılaştıkları soruları çözme ihtimalleri de artmaktadır. “*Sınavlardaki başarıyı artırmak için okurum*” ifadesine öğrencilerin % 91,5' i olumlu yönde yanıt vermişlerdir. Kitap okumanın kendilerine girecekleri sınavlarda faydalı olacağını düşünen öğrenci sayısı kitap okumayı zaman kaybı gibi gören öğrenci sayısından fazladır.

Okuma sayesinde insanların kelime dağarcıkları önemli ölçüde artmaktadır. Yeni kelimelerle karşılaşmak, onların anlamlarını öğrenmek için sürekli kitap okumamız gerekmektedir. “*Kelime hazinemi geliştirmek için okurum*” ifadesine öğrencilerin % 90,2' si katılmaktadır. Kelime hazinesi gelişen bireyin anlama süreci içinde iyi kavrama ve hızlı anlamada kelime hazinesinin önemli etkileri olduğu kabul edilmektedir (Özbay, 2007: 11).

Cinsiyet faktörü açısından öğrencilerin kitap okuma amaçları analiz edildiğinde bazı maddelerde farklılıklar olduğu tespit edilmiştir. “*Meslek sahibi olmak (hedeflerime ulaşmak) için okurum*” ifadesine göre kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre kitap okuma amaçlarını oluşturmalarında meslek sahibi olma amacının önemli bir yeri vardır. “*Dikkat çekmek, beğenilmek için okurum*” ifadesine göre öğrencilerin okuma amacı oluştururken dikkat çekmek ve beğenilmek amacıyla okuma konusunda kız öğrencilere göre daha fazla duyarlı olduğunu söyleyebiliriz. “*Hiçbir amacım olmadan öylesine okurum*” ifadesine göre kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre daha fazla okuma amacı oluşturdukları görülmektedir. “*Hafızamı canlı tutmak için okurum*” ifadesine göre kız öğrenciler erkek öğrencilere göre okumanın hafızalarını canlı tuttuğunu daha fazla düşünmektedir.

Sınıf düzeyi açısından öğrencilerin kitap okuma amaçları analiz edildiğinde farklılıklar olduğu görülmektedir. “*Bulduğum ortamda kendimi kanıtlamak için okurum*” ifadesi incelendiğinde 8. sınıf öğrencilerinin bulunduğu ortamda kendini kanıtlama amacıyla okuma oranları 6 ve 7. sınıf öğrencilerine göre daha düşük seviyededir. *Takdir edilmek,*

onaylanmak için okurum” ifadesi incelendiğinde öğrencilerin son sınıfa geldiğinde takdir edilme ve onaylanmak amacıyla okuma oranlarının düştüğü ve okuma amaçlarında farklılık oluşabileceği söylenebilir. ” *Yalnızlığımı gidermek için okurum*” ifadesi incelendiğinde son sınıf öğrencilerinin gelişimsel dönemle ilgili olarak duygusal açıdan kendilerini diğer sınıf seviyesindeki öğrencilere göre daha fazla yalnız hissedip bu amaçla kitap okudukları söylenebilir. “*Kitap okuyarak zekâmı geliştiririm* “ ifadesi incelendiğinde 7. sınıf öğrencilerinin zekâlarını geliştirme amacıyla kitap okuma oranları diğer sınıf seviyelerine göre daha düşük oranda görülmektedir. Kitap okumanın yararları ile ilgili 7. sınıf öğrencilerine bilinçlendirici faaliyetlerde bulunmak onların kitap okumanın zekâlarına katkı sağlayacağını öğrenmelerine yararı olabilir.

Ortaokul 6, 7, 8. sınıf öğrencilerinin kitap okuma stratejileri incelendiğinde öğrencilerin genelinin belirli bir strateji kullanarak kitap okuduğu tespit edilmiştir.

Uyguladığımız ölçeğin sonuçlarını analiz ettiğimizde öğrencilerin % 88,4’ ü anlamadığı yerlere tekrar dönerek okuma yöntemini uygulamaktadır. Okuma esnasında harfleri tanıyıp kelime bütünü anlamlandırıp kelimeyi çözümlyerek kelimenin cümle içerisindeki yerine göre anlamını kavradığımız zaman okuma eylemimiz amacına ulaşmış olmaktadır. Farklı sebeplerden dolayı anlamadığımız bölümler olduğunda o bölümü tekrar etmek gereği anlayarak okuma isteğimizle ilgilidir.

“*Okuduğum yerlerin altını çizerek okurum*” ifadesini incelediğimizde öğrencilerin çoğunluğunun bu okuma yöntemini uygulamadıklarını söyleyebiliriz. Benzer bir yöntem olan “*önemli gördüğüm yerleri işaretleyerek okurum*” ifadesi incelendiğinde ise öğrencilerin çoğunluğunun (%51,6) işaretleyerek okuma yöntemini seçtiklerini göstermektedir. Bu sonuçlara göre öğrenciler kitap okurken okudukları cümlelerin altını uzun uzadıya çizmek yerine önemli gördüğü yerlere farklı işaretler koyarak yazıyı analiz etmiş olmaktadır.

Ezberleyerek okuma yönteminin amacı öğrencilerin hafızalarını güçlendirmek, kültürel ve edebî değere sahip metinlerdeki cümle yapılarını ve söz varlıklarını kavrayarak Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanmalarını sağlamaktır (MEB, 2006: 67). Bu yöntemin programda yer almasına rağmen öğrenciler tarafından kullanılmadığı analizlerle tespit edilmiştir. Buna göre öğrencilerin % 60,3’ ü ezberleyerek okuma

yöntemini kullanmamaktadır. Öğrenciler ve öğretmenlerle yapılan görüşmelerde de ezberleyerek okuma yönteminden hiçbir şekilde bahsedilmemiştir.

Göz atarak okuma yöntemi okunulan metnin detaylarına girmeden ana hatlarıyla okunma şeklidir. Göz atarak okumada amaç, konunun ayrıntılara girilmeden, ana hatlarıyla kavranmasıdır (MEB, 2006: 65). “*Okurken genellikle yüzeysel, göz atarak okurum*” ifadesi incelendiğinde öğrencilerin büyük çoğunluğunun (%54,3) göz atarak okuma yöntemini kullanmadığını göstermektedir. Programda yer alan bir yöntem olmasına rağmen öğrencilerin bu yöntemi kullanmaması dikkat çekicidir.

MEB (2006) programında yer alan bir diğer okuma stratejisi söz korosudur. Söz korosunda amaç, öğrencilerin okuma ve birlikte çalışma becerilerinin geliştirilmesidir. Bireysel olarak okuma yönteminden sıkılan öğrencilerin söz korusu yönteminden hoşlandığı öğretmenlerle yapılan görüşmelerde tespit edilmiştir. Fakat öğrencilerin söz korusu yöntemini kullanma oranları düşük seviyede (% 17,1) görülmüştür. Bu sonucun çıkmasında öğretmenlerin yöntemi kullanırken öğrencilere kullanacağı yöntemin ismini belirtmemesi etkili olmuş olabilir.

Sesli ve sessiz okuma yöntemleri MEB programında yer alan iki farklı yöntemdir. Anket sonuçları incelendiğinde öğrencilerin % 35,4’ ü sesli ; % 72,5’ i sessiz okumaktadır. Beynin algılama hızı konuşma hızından çok daha fazla olduğu için sesli okumada anlama ve kavrama, sessiz okumaya nazaran daha düşüktür (Ertürk, 2008: 37). Bu yaklaşıma göre öğrencilerin büyük çoğunluğunun daha iyi anlayarak okuduklarını söyleyebiliriz.

Okuma stratejilerini uygulayan öğrenci bu zaman zarfında keyif de almak istemektedir. Öğrencilerle yapılan görüşmelerde okumanın sıkıcı olmadığı zamanlarda okumaya daha fazla zaman ayırdıkları öğrenilmiştir. Öğrencilerin zevk alarak uyguladıkları yöntemlerden bazıları şunlardır: “*Okurken eğlenceli sözleri not ederim*”, “*Okuma tiyatrosu yöntemiyle okurum*”, “*Söz korusu yöntemiyle okurum*”, “*Okuduklarımı resimleştirerek okurum*”, “*Beğendiğim yerlere çeşitli işaretler koyarak okurum*”

Cinsiyet faktörü açısından öğrencilerin kitap okuma stratejileri analiz edildiğinde bazı maddelerde farklılıklar olduğu tespit edilmiştir. “*Kitap okurken noktalama işaretlerine dikkat ederim*” ifadesi incelendiğinde kız öğrencilerin kitap okurken noktalama işaretlerine dikkat etme oranı erkek öğrencilere göre daha fazladır. Kızlar okurken noktalama işaretleri konusuna daha fazla önem göstermektedir.

“*Okuduğum bölümleri ezberleyerek okurum*” ifadesi incelendiğinde erkek öğrencilerin okudukları bölümleri ezberleyerek okuma stratejileri oranı kız öğrencilere göre daha yüksektir

Okuma süreci içerisinde öğrenciler bazen özetleyerek okuma yöntemini kullanırlar. Bu yöntemin amacı öğrencilerin bütünü parçalara ayırması, analiz etmesi ve önemli olan bölümleri belirleyebilme alışkanlığı kazanmasıdır. “*Okuduklarımdan özet çıkarırım*” ifadesi incelendiğinde kız öğrencilerin okuma sürecinde özet çıkararak okuma stratejilerini kullanma oranı erkek öğrencilere göre daha yüksektir

“*Anlamadığım yerlere tekrar dönerek okurum*”, “*Söz korusu (arkadaşlarla grup halinde) yöntemiyle okurum*” ve “*Sessiz ortamda okurum*” ifadeleri incelendiğinde kız öğrencilerin okuma sürecinde anlamadığı yerlere dönerek okuma stratejisini, söz korusu stratejisini kullanma oranı ile sessiz okuma stratejisini kullanma oranı erkek öğrencilere göre daha yüksektir.

Sınıf düzeyi açısından öğrencilerin kitap okuma stratejileri analiz edildiğinde farklılıklar olduğu görülmektedir. “*Okurken genellikle yüzeysel, göz atarak okurum*” Türkçe Dersi Öğretim Programı’nda da yer alan göz atarak okuma stratejisini ortaokul 6. sınıf öğrencilerinin 7 ve 8. sınıf öğrencilerine göre daha fazla kullandığı görülmektedir. 7. sınıfta da yüksek oranda kullanılan bu stratejiyi öğrencilerin son sınıfa geldiklerinde fazla kullanmadıklarını söyleyebiliriz.

Sözlük kullanarak okuma yöntemi öğrencilerin kelime dağarcığının gelişimi için oldukça önemlidir. Kelime ve kelime gruplarının en doğru anlamının öğrenileceği araçlar sözlüktür. Kelimelerin anlamlarının metnin bağlamından çıkaramayan öğrenci sözlüğe başvurmaktadır. Sözlüğün öğrenene; gözlem yapma, karşılaştırma, inceleme, kontrol etme ve dönüt alma, doğrulama (düzeltme), algılama kolaylığı ve üretim yaşantıları sağladığı gözlenmiştir (Yaman, 2010: 738). “*Okurken sözlükten*

faydalanırım” 6. sınıf öğrencilerinin bu stratejiyi 7 ve 8. sınıf öğrencilerine göre daha sıklıkla kullandığını söyleyebiliriz. 7. sınıf öğrencilerinin sözlük kullanarak okuma stratejisini en düşük oranda kullandıkları görülmektedir.

Okuma sürecinde görseller ve resimler tahminde bulunma ya da okunanı daha iyi anlama açısından önemlidir. Görsel okuma; yazılı metinlerin dışında kalan şekil, sembol, resim, grafik, tablo, beden dili, doğa ve sosyal olaylar gibi görselleri okuma, anlama ve yorumlamadır (Çam, 2006: 8). “Resimlere, görsellere dikkat ederek okurum” ifadesi incelendiğinde 6. sınıf öğrencilerinin resimlere ve görsellere dikkat ederek okuma oranları 7 ve 8. sınıf öğrencilerine göre yüksek seviyededir. Akyol’ a (2013: 18) göre öğrencilerin okumayı sevmesi ve alışkanlık haline getirmesi için görsel okuma ve sunuya yeterince zaman ayrılmalıdır.

Okuma süreci sadece harflerin seslendirilerek anlamlandırılması değil bütünsel bir süreçtir. Bu süreç içerisinde öğrenci öncelikle okuma amacını belirlemeli daha sonra bu amaca uygun stratejiyi seçmelidir. Amaca uygun strateji belirleyen öğrenci etkili bir okuma yaşantısı geçirmiş olur.

4.2. Sonuç

Sonuç bölümünde araştırma sürecinde yapmış olduğumuz analizlerden ve değerlendirmelerden elde ettiğimiz bulgular ve yorumlar ışığında araştırmanın sonuçlarına yer verilmiştir.

Bu çalışmada ortaokul 6, 7, 8. sınıf öğrencilerinin niçin ve nasıl okuduklarıyla ilgili olarak kitap okuma amaçları ve stratejileri farklı yönleriyle araştırılmış ve alanda yapılan çalışmalara katkı sağlamak amaçlanmıştır.

Çalışma esnasında nicel ve nitel analiz yöntemleri kullanılmıştır. Nicel bulguların analiz edilmesi, değerlendirilmesi amacıyla t- testi, tek yönlü varyans analizi teknikleri kullanılmıştır. Nitel verilerin analizi yapılırken betimsel analiz yöntemi uygulanmıştır. Araştırma öncesinde tespit edilen alt problemlere yönelik bulgular ayrıntılı şekilde analiz edilmiştir. Bu bulgulara yönelik sonuçlar aşağıda yer almaktadır.

- 1- Araştırmanın birinci alt aşamasında “Ortaokul 6, 7, 8. sınıf öğrencilerinin kitap okuma amaçları cinsiyete göre farklılık göstermekte midir?” sorusuna cevap aranmaya çalışılmıştır.
- Sonuçları değerlendirdiğimizde kız öğrenciler erkek öğrencilere göre daha fazla okuma amacı oluşturmuştur.
  - Kız öğrenciler hedeflerine ulaşmak, belirli bir amaç ışığında okumak ve hafızasını canlı tutmak amacıyla okumayı erkek öğrencilere göre daha fazla okuma amacı olarak oluşturmuştur.
  - Erkek öğrenciler ise dikkat çekmek ve beğenilmek amacıyla okumaya kız öğrencilerden daha fazla önem vermektedir.
- 2- Araştırmanın ikinci alt aşamasında “Ortaokul 6, 7, 8. sınıf öğrencilerinin kitap okuma amaçları sınıf düzeyine göre farklılık göstermekte midir?” sorusuna cevap aranmaya çalışılmıştır.
- Sonuçları değerlendirdiğimizde 6. sınıf öğrencilerinin 7 ve 8. sınıf öğrencilerine göre bulunduğu ortamda kendini kanıtlamak amacıyla kitap okumalarının daha fazla olduğu tespit edilmiştir. Kendini kanıtlama amacıyla okuma oranları 6. sınıftan itibaren azalarak en düşük 8. sınıf seviyesinde görülmektedir. Buna göre öğrencilerin sınıf seviyeleri yükseldikçe kendilerini kanıtlamak amacıyla okuma amaçları seviyesi düşmektedir.
  - 8. sınıf öğrencileri 6 ve 7. sınıf öğrencilerine göre takdir edilmeyi, onaylanmayı daha az amaç edinmiştir.
  - 8. sınıf öğrencileri 6 ve 7. sınıf öğrencilerine göre yalnızlığını gidermek amacıyla kitap okumayı daha fazla amaç edinmiştir. Buna göre son sınıf öğrencilerinin gelişimsel dönemle ilgili olarak duygusal açıdan kendilerini diğer sınıf seviyesindeki öğrencilere göre daha fazla yalnız hissedip bu amaçla kitap okudukları söylenebilir.
  - Öğrencilerin zekâlarını geliştirmek amacıyla kitap okumaları konusunda ise 6. sınıf ve 8. sınıf öğrencileri birbiriyle paralel düşünmüştür. 6 ve 8. sınıf

öğrencilerinin zekâlarını geliştirmek amacıyla okuma oranları 7. sınıf öğrencilerine göre yüksek seviyededir.

3- Araştırmanın üçüncü alt aşamasında “Ortaokul 6, 7, 8. sınıf öğrencilerinin kitap okuma stratejilerinin kullanım seviyeleri cinsiyete göre farklılık göstermekte midir?” Sorusuna cevap aranmaya çalışılmıştır.

- Sonuçları değerlendirdiğimizde kız öğrencilerin kitap okurken noktalama işaretlerine dikkat etme oranı erkek öğrencilere göre daha fazladır. Kızlar okurken noktalama işaretleri konusuna daha fazla önem göstermektedir.
- Kız öğrenciler kitap okurken anlamadıkları yerlere dönme davranışını erkek öğrencilere nazaran fazla uygulamaktadır.
- Erkek öğrenciler ezberleyerek okuma stratejilerini kız öğrencilere göre daha fazla kullanmaktadır.
- Kız öğrencilerin okuma sürecinde özet çıkararak okuma stratejilerini kullanma oranı erkek öğrencilere göre daha yüksektir.
- Kız öğrencilerin okuma sürecinde söz korosu stratejisini kullanma oranı erkek öğrencilere göre daha yüksektir.
- Kız öğrencilerin okuma sürecinde sessiz okuma stratejisini kullanma oranı erkek öğrencilere göre daha yüksektir.

4- Araştırmanın dördüncü alt aşamasında “Ortaokul 6, 7, 8. sınıf öğrencilerinin kitap okuma stratejilerinin kullanım seviyeleri sınıf düzeyine göre farklılık göstermekte midir?” sorusuna cevap aranmaya çalışılmıştır.

- İlköğretim Türkçe Dersi Öğretim Programı’nda da yer alan göz atarak okuma stratejisini ortaokul 6. sınıf öğrencilerinin 7 ve 8. sınıf öğrencilerine göre daha fazla kullandığı görülmektedir. 7. sınıfta da yüksek oranda kullanılan bu stratejiyi öğrencilerin son sınıfa geldiklerinde fazla kullanmadıklarını söyleyebiliriz.

- Ortaokul 6. sınıf öğrencileri sözlük kullanarak okuma stratejisini 7 ve 8. sınıf öğrencilerine göre daha sıklıkla kullanmaktadır. 7. sınıf öğrencileri sözlük kullanarak okuma stratejisini fazla kullanmamaktadır.
  - 6. sınıf öğrencileri resimlere ve görsellere dikkat ederek okuma stratejisini 7 ve 8. sınıf öğrencilerine göre daha fazla kullanmaktadır.
- 5- Nicel veri analizinde öğrenciler kitap okurken sessiz okumayı daha fazla tercih etmelerine rağmen derslerde metin okuma sürecinde sesli okumayı yöntemini daha fazla tercih etmektedirler. Buna göre sınıf ortamında öğrencilerin okuma stratejileri de değişmektedir.
  - 6- Derslerde kitap, metin okurken sürekli aynı stratejinin kullanılması öğrencilerin okumaya karşı ilgisini azaltmaktadır. Öğrenciler farklı metinleri farklı stratejiyle okumak istemektedir.
  - 7- Okuduklarını canlandırarak okuma stratejisi tüm öğrencilerin derslerde uygulamak istedikleri bir stratejidir. Özellikle 6. sınıf öğrencilerinin fazlaca kullanmak istedikleri bir yöntem olması onların diğer sınıflara göre daha fazla oyun çağında olduklarının göstergesidir.
  - 8- Okurken not alarak okuma ile soru hazırlayarak okuma yöntemi öğrenciler için zahmetli bulunan ve çok fazla istenmeyen okuma stratejileridir.
  - 9- Türkçe derslerinde metin okunurken öğrencilerin tamamı okuma sürecine dâhil olmak istediklerini belirtmiştir.

4.3. Öneriler

- 1- Öğrencilere kitap okumaları konusunda sadece okumaları gerektiği şeklinde tavsiyeler yeterli değildir. Öğrencilerin ilgi, istek ve yaş seviyelerine uygun kitaplar önerilmelidir. Sınıf kitaplıkları oluşturulmalı ve kitaplıklarda öğrencilere uygun kitaplar yer almalıdır. Okuma yarışmaları düzenlenmeli, öğrenciler ödüllendirilmelidir.
- 2- Öğretmenler de derslerde ve ders dışı zamanlarda kitap okuyarak öğrencilere örnek olmalıdır. Derslerde okudukları kitaplarla ilgili örnekler vermek öğrencilerin okumaya isteklerini artırabilir.

- 3- Hazırlanacak eserlerin içerisinde beğendiğim ya da beğenmediğim bölümler, cümleler şeklinde yerler ayrılabilir. Bu sayede öğrencilerin eleştirel bakış açısıyla eserleri değerlendirmeleri sağlanabilir.
- 4- Kitap, metin okunma sürecinde öğrencilerin metinle ilgili tahminlerde bulunmasına imkân verilmeli ve öğrencilerin metne olan ilgisinin daha da artması sağlanmalıdır.
- 5- Söz korosu (grupla okuma) ve canlandırma gibi okuma stratejileri öğrencilerin ilgi duydukları stratejiler olup metinlerin daha fazla bu stratejilerle okunması sağlanabilir.
- 6- Derslerde okunan metinlerin birden fazla öğrenci tarafından sesli bir şekilde bölümler halinde okutulması diğer öğrencilerin de metne olan ilgisini artırabilir.
- 7- Kitaplar, metinler oluşturulurken öğrencilerin söz dağarcığına uygun kelimeler seçilmelidir. Çok fazla anlamı bilinmeyen kelimeler öğrencilerin metni anlamasını güçleştirmektedir.
- 8- Ortaokul son sınıfların kitaplarında daha çok gerçekçi hikâyeler yer almalıdır. Olağanüstü olayların yer aldığı metinler öğrenciler tarafından gerçekçi bulunmadığından öğrencilerin okuma ilgileri azalmaktadır.
- 9- Öğretmenler öğrencilere hangi stratejiyi nasıl kullanacaklarını söylemeli bu sayede öğrencilerin uygulanacak stratejiye yatkınlığı artırılmalıdır.
- 10- Okuma sadece okulda gerçekleşecek bir etkinlik değildir. Öğrencinin yaşam boyu bu alışkanlığı edinebilmesi için evde de kitap okuması gerekmektedir. Öncelikle ailede sosyalleşecek çocuğun ebeveynlerinin de kitap okuyarak ona örnek olması gerekmektedir. Aileler evlerinde kitap okuma saatleri düzenleyebilir, çocuğun okuduklarını kendileriyle paylaşması istenebilir.
- 11- Öğrencilerde kütüphane kullanma alışkanlığı artırılmalıdır. Bu amaçla kütüphane gezileri düzenlenmeli ve öğrencilerin kütüphanelere kaydolmaları teşvik edilmelidir.

- 12- Türkçe dersiyle birebir ilgili olan seçmeli okuma becerileri dersi kitapları oluşturulurken farklı okuma amaçlarına uygun değişik okuma stratejilerinin yer aldığı kitaplar şeklinde düzenlenebilir.
- 13- Türkçe derslerinde metin okunurken öğrencilerin tamamı okuma sürecine dâhil olmak istedikleri için en fazla sayıda öğrenci okuma sürecine dâhil edilebilir.

EKLER

- 1- OKUMA AMACI ANKETİ**
- 2- OKUMA STRATEJİLERİ ANKETİ**
- 3- ÖĞRENCİ MÜLAKAT FORMU**
- 4- ÖĞRENCİLERE ODAK GRUP GÖRÜŞMESİ SORULARI**
- 5- ÖĞRETMEN GÖRÜŞME FORMU**
- 6- VALİLİK ONAYI**

EK- 1

Sevgili öğrenciler, kitap okuma konusundaki düşünceleriniz bu çalışma için çok önemlidir. Siz değerli öğrenciler aşağıdaki ölçeği doldurarak bilimsel bir çalışmaya büyük katkı sağlayacaksınız. Vereceğiniz cevaplar başka yerde kullanılmayacaktır. Sizler geleceğin bilim insanı adaylarıdır. Katkılarınızdan dolayı teşekkür ederim.

Mehmet GÜL

KİŞİSEL BİLGİLER:

Cinsiyet: KIZ ( ) ERKEK ( )

Sınıf: 6. sınıf ( ) 7. sınıf ( ) 8. sınıf ( )

6-7-8. SINIF ÖĞRENCİLERİNİN KİTAP OKUMA AMAÇLARINI BELİRLEME ÖLÇEKLERİ

Madde No	Okuma Amaçları	Tamamen Katılıyorum	Katılıyorum	Kısmen Katılıyorum	Katılmıyorum	Hiç Katılmıyorum
1	Saygılı ve görgülü olmak için okurum					
2	Cahil kalmamak için okurum					
3	Kitap okuyunca Türkçeyi doğru kullanma becerim gelişir					
4	Okuduğum zaman dünyaya bakış açımı zenginleşir.					
5	Güncel haberleri öğrenmek için okurum					
6	Öğretmenim okumamı istediği için okurum					
7	Kitap okuyan arkadaşlarımı örnek aldığım için okurum					
8	Bulduğum ortamda kendimi kanıtlamak için okurum					
9	İnsanlara bir şeyler anlatmak için okurum					
10	Takdir edilmek, onaylanmak için okurum					
11	Dünyaya uyum sağlamak için okurum					

12	Kitap okuduğum zaman örnek bir öğrenci olurum.					
13	Meslek sahibi olmak (hedeflerime ulaşmak) için okurum					
14	Farklı dünyaları, hayat tarzlarını tanımak için okurum					
15	Karşımdakini daha iyi anlamak için okurum					
16	Hayal kurmak ve hayal dünyamı geliştirmek için okurum					
17	Eğlenmek ve zevk almak için okurum					
18	Heyecan duymak farklı duyguları yaşamak için okurum					
19	Boş vaktimi değerlendirmek için okurum					
20	Dikkat çekmek, beğenilmek için okurum					
21	Günümün daha güzel geçmesi için okurum					
22	İnsanlarla paylaşmadığım duygularımı kitapların dünyasında yaşamak için okurum					
23	Farklı, yeni ve yaratıcı bir zihne sahip olmak için okurum					
24	Yalnızlığımı gidermek için okurum					
25	Kendimden bir şeyler bulmak için okurum					
26	Hiçbir amacım olmadan öylesine okurum					
27	Sınavlardaki başarıyı artırmak için okurum					
28	Okuduğum zaman zihnim dinlenir					
29	Kitap okuyarak zekamı geliştiririm					
30	Herhangi bir konuda merakımı gidermek için okurum					
31	Bilgimi artırmak için okurum					
32	Okumamı geliştirmek için okurum					
33	Hafızamı canlı tutmak için okurum					
34	Araştırmak için okurum					
35	Konuşma yeteneğimin gelişmesi için okurum					
36	Karar verme becerimi geliştirmek için okurum					
37	Okuduklarımdan hayata yönelik ders almak için okurum					
38	Kendi kültürümü, ülkemi sevmek ve tanımak için okurum					
39	Kelime hazinemi geliştirmek için okurum					
40	Yazarın niyetini ve amacını anlamak için okurum					

EK- 2

6-7-8. SINIF ÖĞRENCİLERİNİN **KİTAP OKUMA STRATEJİSİNİ** BELİRLEME
ÖLÇEKLERİ

Madde No	Okuma Stratejileri	Tamamen Katılıyorum	Katılıyorum	Kısmen Katılıyorum	Katılmıyorum	Hiç Katılmıyorum
1	Kitap okurken noktalama işaretlerine dikkat ederim.					
2	Anlamadığım yerlere tekrar dönerek okurum					
3	Okuduğum yerlerin altını çizerek okurum					
4	Okuduğum bölümleri ezberleyerek okurum					
5	Önemli gördüğüm yerleri işaretleyerek okurum					
6	Okuduklarımdan özet çıkarırım.					
7	Daha iyi anlamak için genellikle sesli okurum					
8	Daha iyi anlamak için genellikle sessiz okurum.					
9	Bilmediğim kelimelerin anlamını birilerine sorarak okurum					
10	Okurken genellikle yüzeysel, göz atarak okurum.					
11	Metindeki olayları tahmin ederek okurum					
12	Okurken notlar alır, anahtar kelimeleri belirlerim.					
13	Hikaye haritası (olay,yer,zaman,şahıs) oluşturarak okurum.					
14	Kavram haritası (bilgi grafikleri) oluşturarak okurum.					
15	Aklıma takılan soruları yazarak okurum.					
16	Ana fikir ve yardımcı fikirleri belirleyerek okurum.					
17	Okurken sözlükten faydalanırım.					
18	Resimlere, görsellere dikkat ederek okurum					
19	Vurgu ve tonlamaya dikkat ederek okurum					
20	Okurken eğlenceli sözleri not ederim					
21	Atasözlerini ve deyimleri not ederek okurum					
22	Kahramanları bir yere yazarak okurum					
23	Okuma tiyatrosu (canlandırma) şeklinde okurum					
24	Söz korusu (arkadaşlarla grup halinde) yöntemiyle okurum					
25	Okuduklarımı resimleştirerek, şemalaştırarak okurum					
26	Okuduklarımı başkalarına anlatarak okurum.					
27	Hayal kurarak okurum					
28	Okuduklarımı diğer metinlerle ilişkilendirerek (benzerlik, farklılık) okurum					
29	Yakınlarımla, arkadaşlarımla okuduklarımı tartışarak okurum.					
30	Empati yaparak (kendimi kahramanın yerine koyarak) okurum.					
31	Beğendiğim yerlere çeşitli işaretler koyarak okurum					
32	Sessiz ortamda okurum					

33	Kahramanları çevremdeki insanlara benzeterek okurum					
34	Eleştirel (beğendiğim, beğenmediğim yönlerine göre) okurum					

EK- 3

- 1- Okuma amacınız nedir? Gazeteyi, kitabı, dergiyi, teknolojiyi vs. niçin okuruz? Bunları okumanın ne gibi yararları vardır?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

- 2- Nasıl okuyorsunuz? Okurken nelere dikkat edersiniz? Sesli okuma, sessiz okuma, işaretleyerek okuma, soru sorarak okuma vs. sizler okurken neler yaparsınız?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

EK- 4**ÖĞRENCİLERE ODAK GRUP GÖRÜŞMESİ SORULARI**

1- Okuma amaçları belirlemek önemli midir? Niçin?

.....

.....

.....

2- Derste öğretmeniniz hangi okuma stratejilerini kullanıyor?

.....

.....

.....

3- Okurken belli bir stratejiye göre okumak önemli midir niçin?

.....

.....

.....

4- Türkçe dersinde kullanmak istediğiniz veya istemediğiniz okuma stratejileri nelerdir?

.....

.....

.....

EK- 5**ÖĞRETMENLERLE GÖRÜŞME FORMU**

Değerli meslektaşım bilimsel bir çalışma için düşüncelerinin önemli olduğunu düşünerek birkaç soruya cevap vermeni arzu ediyorum. Desteklerin için çok teşekkür ederim.

Mehmet GÜL

1- Öğrencilerin okuma amaçlarını belirlemeleri önemli midir niçin?

.....

.....

.....

2- Derste öğrencilere uygulattığınız okuma stratejileri nelerdir? Bu stratejileri kullanmalarının öğrenciler için önemi nedir?

.....

.....

.....

3- Öğrencilerin derste en çok kullanmak istedikleri okuma stratejileri nelerdir?

.....

.....

.....

4- Öğrencilerin derste kullanmak istemedikleri okuma stratejileri nelerdir?

.....

.....

.....

EK- 6

VALİLİK ONAYI

T.C.
KAYSERİ VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : B.08.4.MEM.0.38.20.02.605.01/

Konu : Tez Çalışması

02.04.2012-009848

ERCIYES ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE
(Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı)

İlgi : 20/03/2012 tarih ve 350 sayılı yazınız.

Erciyes Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı Türkçe Eğitimi Bilim Dalı Yüksek Lisans Programı Öğrencisi Mehmet GÜL'ün Müdürlüğümüze bağlı ekli listede adı geçen okullarımızda "İlköğretim 6.,7. ve 8.Sınıf Öğrencilerinin Okuma Alanı Amaç ve Stratejilerinin Değerlendirilmesi" konulu tez çalışması yapma yapmasında bir sakıncanın olmadığı Anket Değerlendirme Komisyonunca tespit edilmiş olup, eğitim-öğretimi aksatmadan Okul Müdürünün gözetiminde ve sorumluluğunda yapması, araştırma sonucundan Okul Müdürlüğünün Müdürlüğümüze bilgi vermesi kaydıyla uygun görüldüğü ile ilgili Valilik Makamının 30/03/2012 tarih ve 9767 sayılı onay örneği ekte gönderilmiştir.

Bilgilerinizi ve gereğini arz ederim.

İbrahim CEYLAN
İl Millî Eğitim Müdürü

EKLER:

- 1- Onay Örneği (1 sayfa)
2- Anket Örneği (4 sayfa)

Musul h-
10.04.2012
ATK

	Kayseri İl Millî Eğitim Müdürlüğü – ARGE Osman Kavuncu Bulvarı No:40/B Kocasinan KAYSERİ Tel: 352 330 1125 Faks:352 320 95 03 İnternet Adresi: http://kayseri.meb.gov.tr , http://www.kayseriarge.org	Bilgi: Mehmet SAHİN (ŞB.Md.) (139) E-posta: mehmet.sahin@kayseri.meb.gov.tr
		Hüseyin YANDIM (Şef) (160)

KAYNAKLAR

Akca, Çetin (2008). *İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerinin Kitap Okuma Alışkanlığı Kazanmasında Türkçe Öğretmenlerinin Rolü*, Yeditepe Üniversitesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.

Aksan, Doğan (2003). *Her Yönüyle Dil (Ana Çizgileriyle Dilbilim)*. (2. Baskı).Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları: 439.

Akyol, Ahmet (2011). *2005 İlköğretim İkinci Kademe Türkçe Dersi Öğretim Programında Eleştirel Okuma*, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Afyonkarahisar.

Akyol, Hayati (2013). Okuma (15- 48). *İlköğretimde Türkçe Öğretimi* (Edt. Ahmet Kırkkılıç-Hayati Akyol). Ankara: Pegem A Yayıncılık.

Alperen, Nusret (2001). *Türkçe Okuma ve Yazma Eğitimi Rehberi*. (7. Baskı)Ankara: Alperen Yayınları.

Babacan, Mahmut (2008). *Yazılı ve Sözlü Anlatım (Kompozisyon Bilgileri)*, (2. Baskı). İstanbul: 3F Yayınevi.

Balcı, Ahmet (2009). *İlköğretim 8. Sınıf Öğrencilerinin Okuma Alışkanlık ve İlgileri Üzerine Bir Araştırma*, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara.

Banguoğlu, Tahsin (2004). *Türkçenin Grameri* (7. Baskı). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları:528.

Baş, Türker (2006). *Anket*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Bayis, Sibel (2010). *4.5.6.7. Sınıf İlköğretim Öğrencilerinin Okuma ve Kütüphane Kullanım Alışkanlıklarının İncelenmesi*, Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Ankara.

Belet, Dilek ve Yaşar, Şefik (2006). “Öğrenme Stratejilerinin Okuduğunu Anlama ve Yazma Becerileri ile Türkçe Dersine İlişkin Tutumlara Etkisi” Anadolu Üniversitesi Yayınları, 97, 1-24

Büyüköztürk, Şener (2002). *Sosyal Bilimler için Veri Analizi El Kitabı* (2.Baskı). Ankara: Pegem Akademi.

Büyüköztürk, Şener; Ebru, Kılıç Çakmak; Özcan, Erkan Akgün; Şirin, Karadeniz ve Funda, Demirel (2008). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri* (9. Baskı). Ankara: Pegem A Yayınları.

Coşkun, Eyyüp (2007). Yazma Becerisi, (49-91). *İlköğretimde Türkçe Öğretimi* (Edt. Ahmet, Kırkkılıç, Hayati, Akyol). Pegem A Yayıncılık, Ankara.

Çam, Bilge (2006). *İlköğretim Öğrencilerinin Görsel Okuma Düzeyleri İle Okuduğunu Anlama, Eleştirel Okuma ve Türkçe Dersi Akademik Başarıları Arasındaki İlişki*, Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir.

Çelik, Ergun (2006). “Sesli ve Sessiz Okuma İle İçten Okumanın Karşılaştırılması”. *D.Ü. Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, Sayı 7, s. 18-30.

Çelik, Fethi (2006). “Türk Eğitim Sisteminde Hedefler ve Hedef Belirlemede Yeni Yönelimler”. *Burdur Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6 (11), 1-15.

Demir, Celal ve Yapıcı, Mehmet (2007). “Ana Dili Olarak Türkçenin Öğretimi ve Sorunları. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(2), 177-192.

Demirel, Özcan (1999). *İlköğretim Okullarında Türkçe Öğretimi*. (1.Baskı) İstanbul: MEB.

Dilidüzgün, Selahattin (1996), *Çağdaş Çocuk Yazını*, İstanbul: Yapı Kredi yayınları

Diren, Elif (2010). *Türkçe Öğretim Programı 8. Sınıf Okuma Alanı Kazanımlarının Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi*, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara.

Ergin, Muharrem (2004). *Türk Dil Bilgisi*. İstanbul: Bayrak Yayınları.

Ertürk, İlkay, Aliye (2008). *Yenilenen İlköğretim Türkçe Programlarındaki 6. Sınıf Okuma Alanı Hedefleri ile İlgili Öğretmen Görüşmeleri ve Değerlendirilmesi*, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Afyonkarahisar.

Fidan, Mehmet (2012). *İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerinin Türkçe Dersinde Kullandıkları Dinleme Stratejilerinin Değerlendirilmesi*, Erciyes Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kayseri.

Göçer, Ali (2012). "Dil Kültür İlişkisi Ve Etkileşimi Üzerine", *Türk Dili Dil ve Edebiyat Dergisi*, no.729, s.50-57.

Göçer, Ali (2007). "Türkçe Dil Bilgisi Öğretiminde Çözümleme Yönteminin Kullanımı", *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, cilt.5, ss.101-120.

Gömlüksiz, Nuri, Mehmet (2004). Kitap Okuma Alışkanlığına İlişkin Bir Tutum Ölçeğinin Geçerlik ve Güvenirliği, *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 14 (2), 185-195

Gündüz, Osman (2013). Konuşma Eğitimi (93- 133). *İlköğretimde Türkçe Öğretimi* (Edt. Ahmet Kırkkılıç-Hayati Akyol). Ankara: Pegem A Yayıncılık.

Güneş, Firdevs (2007). *Türkçe Öğretimi ve Zihinsel Yapılandırma*. Ankara: Nobel

Güngör, Arzu (2005). Altıncı, Yedinci ve Sekizinci Sınıf Öğrencilerinin Okuduğunu Anlama Stratejilerini Kullanma Düzeyleri, *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, sayı:28, sayfa:101-108

Güngör, Elif (2009) *İlköğretim 5. Sınıf Öğrencilerinin Kitap Okuma Alışkanlığı ile Türkçe Dersi Akademik Başarıları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Adana.

Hanedar, Tuğba Refika (2011). *8. Sınıf Öğrencilerinin Kitap Okuma Alışkanlıkları ve Okuduğunu Anlama Becerileri Üzerine Bir Araştırma*, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İzmir.

Kaplan, Mehmet (2004). *Kültür ve Dil*, (17. Baskı) Ankara: Dergâh Yayınları.

Karadüz, Adnan (2004). “Çift Eklemlili Dil Olgusu”, *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, 25, 15-26.

Karadüz, Adnan (2007). Dil Bilgisi Öğretimi (281-308). *İlköğretimde Türkçe Öğretimi* (Edt. Ahmet Kırkkılıç-Hayati Akyol). Ankara: Pegem A Yayıncılık.

Karadüz, Adnan (2011). “ Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Okuma Süreçlerinde Okuma Amaçları ve Anlamı Yapılandırma Stratejileri”, *Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 29, 134-152.

Karakaya, İsmail (2011). Bilimsel Araştırma Yöntemleri, (57-84) *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*, (Edt. Abdurrahman, Tanrıöğen). Ankara: Anı Yayıncılık.

Kayaalp, İsa (1998). İletişim ve Dil, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara.

Kayış, Aliye (2010). Güvenirlilik Analizi (404-409). *SPSS Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistik Teknikleri* (5. Baskı) (Edt: Ş. Kalaycı). Ankara: Asil Yayın Dağıtım.

Kurulgan, Mesut ve Serap Çekerol, (2008). Öğrencilerin Okuma ve Kütüphane Kullanma Alışkanlıkları Üzerine Bir Araştırma, *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(2), 237-258.

MEB (2006). İlköğretim Türkçe Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzu (6, 7, 8.

Sınıflar). Ankara: Devlet Kitapları Müdürlüğü.

Odabaş, Hüseyin, Yonca Odabaş ve Coşkun Polat (2008). “Üniversite Öğrencilerinin Okuma Alışkanlığı: Ankara Üniversitesi Örneği”. *Bilgi Dünyası*. 9 (2), 431-465.

Öz, M. Feyzi.(2001). *Uygulamalı Türkçe Öğretimi*, Ankara: Anı Yayıncılık.

Özbay, Murat (2005). *Bir Dil Becerisi Olarak Dinleme Eğitimi*, Ankara: Akçağ Yayınları.

Özby, Murat (2007). *Türkçe Özel Öğretim Yöntemleri II*. Ankara: Öncü Kitap

Özercan, Mümine Güher (2010). *İlköğretim 6. Sınıf Öğrencilerinin Kullandığı Öğrenme ve Okuma Stratejilerinin Seviye Belirleme Sınavı Sonuçlarıyla Karşılaştırılması*, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ.

Pala, Aynur (2008). “Öğretmen Adaylarının Empati Kurma Düzeyleri Üzerine Bir Araştırma”, *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, s.23, 13-23.

Samancı, Ertuğrul (2009). *İlköğretim İkinci Kademe Türkçe Programındaki Okuma Alanı Kazanımlarının Öğretmen Görüşleriyle Değerlendirilmesi*, Zonguldak Karaelmas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Zonguldak.

Sever, Sedat (2004). *Türkçe Öğretimi ve Tam Öğrenme* (4. Baskı). Ankara: Anı Yayıncılık.

Şimşek, Hasan ve Ali Yıldırım (2008). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. (7. Baskı), Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Şimşek Tacettin (2013). *Türkçe Eğitiminde Drama* (349- 376). *İlköğretimde Türkçe Öğretimi* (Edt. Ahmet Kırkkılıç-Hayati Akyol). Ankara: Pegem A Yayıncılık.

TDK (2006), *Türkçe Sözlük*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.

Temizkan, Mehmet (2007). *İlköğretim İkinci Kademe Türkçe Derslerinde Okuma Stratejilerinin Okuduğunu Anlama Üzerindeki Etkisi*, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Ankara.

Topuzkanamış, Ersoy (2009). *Öğretmen Adaylarının Okuduğunu Anlama ve Okuma Stratejilerini Kullanma Düzeyleri*, Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Balıkesir.

Ünalın, Şükrü (2006). *Türkçe Öğretimi* (3. Baskı). Ankara: Nobel Yayınları.

Yaman, Havva (2010). “İlköğretim İkinci kademe Öğrencilerinin Sözlük kullanma Alışkanlıkları Üzerine Bir Değerlendirme”, *TÜBAR-XXVII-/2010-Bahar*.

Yıldız, Cemal (2003). “Ana Dili Öğretiminin Temel İlkelerine Karşılaştırmalı Bir Bakış (Türkçe ve Almanca Ana Dili Öğretimi Programları Örneğinde)”. *Dil Dergisi*, 120, 5-23.

Yıldız, Cemal (Editör), (2008). *Yeni Öğretim Programına Göre Kuramdan Uygulamaya Türkçe Öğretimi* (2. Baskı). Ankara: Pegem Akademi Yayınları

Yılmaz, Savaş (2008). *Başarılı ve Başarısız 7. Sınıf Öğrencilerinin Türkçe Derslerinde Kullandıkları Okuma Stratejileri ve Yaratıcılık Düzeyleri*, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İzmir.

Yolcu Hüseyin (2011). Bilimsel Araştırmaya İlişkin Temel Kavramlar, (3-27), *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*, (Edt. Abdurrahman Tanrıöğen). Ankara: Anı Yayıncılık.

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı- Soyadı: Mehmet GÜL

Uyruğu: Türkiye (T.C.)

Doğum Yeri ve Tarihi: Kayseri, 13.02.1985

Medeni Durumu: Bekâr

Telefon Numarası: 0506 742 01 38

EĞİTİM

Derece Kurum Mezuniyet Tarihi

Yüksek lisans; Erciyes Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, 2013

Lisans; Gaziantep Üniversitesi, Türkçe Eğitimi, 2008

Lise; Kocasinan Lisesi, 2002

İŞ DENEYİMLERİ

Yıl Kurum Görev

2008, MEB, Halen Türkçe Öğretmeni

YABANCI DİL

İngilizce

